

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra práva

Studijní program: N 6208 Ekonomika a management

Studijní Obor: Obchodní podnikání

**PRÁVNÍ ASPEKTY SOUVISEJÍCÍ SE ZÍSKÁVÁNÍM
FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ ZE STRUKTURÁLNÍCH
FONDŮ EU**

Diplomová práce

2010

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Rudolf Hrubý

Vypracovala:

Bc. Dita Kokštejnová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra práva

Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Dita KOKŠTEJNOVÁ**

Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Obchodní podnikání**

Název tématu: **Právní aspekty související se získáváním finančních prostředků ze Strukturálních fondů EU**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Zmapovat úspěšnost či neúspěšnost českých fyzických a právnických osob při čerpání ze Strukturálních fondů EU v porovnání s úspěšností či neúspěšností osob (fyzických i právnických) ze srovnatelných zemí.

Zjistit na jaké projekty byly nejčastěji čerpány finanční prostředky.

Problematika související s čerpáním finančních prostředků ze Strukturálních fondů EU.

Metodický postup:

Studium odborné literatury a právních norem vztahujících se k tématu.

Charakteristika Strukturálních fondů.

Získávání informací z externích zdrojů.

Provedení analýzy získaných informací.

Zhodnocení

Rámcová osnova:

1. Úvod. 2. Literární přehled. 3. Metodika. 4. Vlastní práce - analýza, vlastní šetření, porovnání a zhodnocení možností. 5. Závěr. 6. Použitá literatura. 7. Přílohy.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 50-60 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Národní strategický referenční rámec České republiky 2007 - 2013.

Národní rozvojový plán České republiky 2007 - 2013.

ONDŘEJ, J., PLCHOVÁ, B., ABRHÁM, J., PULGRET, M.: Ekonomické a právní aspekty podnikání v EU. Rok vydání 2007, ISBN: 978-80-7179-558-2.

POTLUKA, O. a kol.: Průvodce strukturálními fondy Evropské unie. Praha, 2003, IREAS, Institut pro strukturální politiku, o.p.s., ISBN 80 - 86684 - 02 - 4.

Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.

Strategie regionálního rozvoje pro léta 2007-2013.

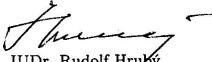
Právní normy vztahující se k tématu.

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Rudolf Hrubý
Katedra práva

Datum zadání diplomové práce: 9. února 2009
Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2010

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studená 13 (26)
370 05 České Budějovice

JUDr. Rudolf Hrubý
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 17. března 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma "Právní aspekty související s čerpáním finančních prostředků ze Strukturálních fondů EU" zpracovala zcela samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Prohlašuji, v souladu s §47 b zákona č. 111/1998 Sb., v plném znění, že souhlasím se zveřejněním diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 1. 5. 2010

Bc. Dita Kokštejnová

Poděkování

Děkuji JUDr. Rudolfu Hrubému za ochotu a cenné rady při odborném vedení mé práce.

Klíčová slova

Evropská unie - Politika hospodářské a sociální soudržnosti - strukturální fondy - právní aspekty - čerpání - operační program - projekt

Obsah

1. ÚVOD.....	9
2. LITERÁRNÍ REŠERŠE.....	11
3. POUŽITÁ METODIKA.....	41
3. 1. Cíle práce.....	41
3. 2. Sekundární zdroje.....	41
3. 3. Primární zdroje.....	42
4. PRÁVNÍ RÁMEC.....	43
4. 1. Legislativa Evropské unie.....	43
4. 1. 1. <i>Primární právo</i>	43
4. 1. 2. <i>Sekundární právo</i>	44
4. 2. Legislativa České republiky.....	48
5. FINANCOVÁNÍ STRUKTURÁLNÍ POLITIKY EU.....	50
6. NÁRODNÍ SPOLUFINANCOVÁNÍ	52
6. 1. Čistá pozice ČR vůči rozpočtu EU za rok 2009.....	53
7. ŘÍZENÍ A KOORDINACE POLITIKY HOSPODÁŘSKÉ A SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOSTI.....	56
8. MODELOVÝ PŘÍKLAD PŘEDKLÁDÁNÍ A POSUZOVÁNÍ PROJEKTŮ KONEČNÝCH PŘÍJEMCŮ.....	59

9. SROVNÁNÍ PROGRAMOVÝCH OBDOBÍ	
2004 - 2006 A 2007 - 2013.....	62
10. ČERPÁNÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ Z FONDŮ EU	
V ROCE 2009 V ČR.....	70
11. SROVNÁNÍ ČESKÉ REPUBLIKY	
A SLOVENSKÉ REPUBLIKY.....	77
12. DOTAZNÍKOVÝ PRŮZKUM.....	86
12. 1. Navrhovaná zlepšení současné situace.....	91
13. BUDOUCNOST KOHEZNÍ POLITIKY.....	94
14. ZÁVĚR.....	96
15. SUMMARY.....	99
16. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	100
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	
SEZNAM TABULEK, OBRÁZKŮ A GRAFŮ	
SEZNAM PŘÍLOH	
PŘÍLOHY	

1. Úvod

Evropská unie podporuje proces vyrovnávání životní úrovně v jednotlivých regionech členských zemí prostřednictvím strukturálních fondů. Regionální a strukturální politika EU se řadí mezi nejvýznamnější politiky Evropské unie. Ze strany institucí Evropské unie jsou souhrnně tyto politiky nazývány politikou hospodářské a sociální soudržnosti. Hlavním úkolem této politiky je zajistit, aby se regiony, jejichž rozvoj zaostává za evropským průměrem, dostaly pomocí investic do infrastruktury a do řady dalších oblastí na stejnou úroveň.

Cíle politiky jsou v praxi naplňovány prostřednictvím strukturálních fondů. Existuje několik strukturálních fondů EU a každý z nich pokrývá specifickou tematickou oblast. Finanční prostředky z fondů jsou na úrovni členských států rozdělovány prostřednictvím zvláštních, většinou tematicky zaměřených, programů či podobných nástrojů. Česká republika, stejně jako ostatní členské země Evropské unie, může ze strukturálních fondů a fondu Kohezního (Fond soudržnosti) čerpat finanční prostředky. S využíváním prostředků z rozpočtu Evropské unie má ČR zkušenosti již z minulého programového období (2000 - 2006 - ČR se však do tohoto období připojila až vstupem do EU 1. května 2004 - proto je v celé práci zmiňováno programovací období 2004 - 2006). ČR má také zkušenosti s čerpáním prostředků z doby, kdy ještě nebyla řádným členem EU, kdy čerpala finanční prostředky v rámci tzv. předvstupní pomoci. V současné době je plnohodnotně zapojena do čerpání prostředků v programovacím období 2007 - 2013, ve kterém čerpá pomoc prostřednictvím 26 operačních programů.

Téma strukturálních fondů je tedy velmi aktuální, velice zajímavé, nicméně také velice rozsáhlé. Tudíž mi nebylo umožněno zmapovat komplexně celou problematiku týkající se získávání finančních prostředků ze Strukturálních fondů EU. Práce je zaměřena zejména na zmapování právních aspektů, kterými se získávání finančních prostředků řídí. Dále se zabývá úspěšností a neúspěšností českých fyzických a právnických osob při čerpání z fondů EU v porovnání s úspěšností či neúspěšností osob (FO i PO) ze srovnatelné země (v tomto případě se Slovenskou republikou),

a dále je zaměřena na nejvíce využívané operační programy (na jaké projekty bylo nejčastěji čerpáno).

Mezi nejvýznamnějšími právními prameny, kterými se řídí získávání finančních prostředků ze Strukturálních fondů EU patří:

- Finanční perspektiva na léta 2007 - 2013,
- Strategické obecné zásady společenství - Rozhodnutí Rady ze dne 6. října 2006, o strategických obecných zásadách společenství pro soudržnost,
- Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1081/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení (ES) č. 1784/1999,
- Nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 ze dne 11. července 2006 o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/94,
- Národní rozvojový plán ČR 2007 - 2013,
- Národní strategický referenční rámec ČR 2007 -2013,
- Strategie udržitelného rozvoje, Strategie hospodářského růstu, Strategie regionálního rozvoje pro léta 2007—2013.

Finanční prostředky získávané prostřednictvím programů čerpajících ze strukturálních fondů EU, mohou být zajímavou příležitostí pro takřka všechny typy podnikatelských i nepodnikatelských subjektů v jakékoli fázi jejich rozvoje. Drobným podnikatelům pomohou nalézt startovací kapitál, malým a střední podnikům přinášejí podporu pro inovační a výzkumné projekty. Regionům, městům i obcím dávají podpůrné programy příležitost pro realizaci či zlevnění jejich rozvojových projektů. Mezi důležité cílové skupiny patří i neziskové organizace.

2. Literární rešerše

Evropská unie prostřednictvím politiky soudržnosti usiluje o rovnoměrný hospodářský a společenský rozvoj všech svých členských států a jejich regionů. Cílem je zmírnění rozdílů v životní a ekonomické úrovni mezi chudšími a bohatšími zeměmi EU a zároveň to, aby se zvyšovala schopnost Evropské unie jako celku čelit výzvám 21. století. Ve středu zájmu spolu s důrazem na udržitelný růst, inovace a konkurenceschopnost stojí vytváření otevřené, flexibilní a soudržné společnosti s vysokou mírou zaměstnanosti. Tomuto úsilí se souhrnně říká evropská politika hospodářské a sociální soudržnosti (HSS), či krátce kohezní politika (koheze znamená soudržnost). HSS patří vedle zemědělské politiky k nejvýznamnějším evropským agendám a Evropská unie na ni vynakládá více než třetinu svého společného rozpočtu.¹

Při sjednávání střednědobého plánu výdajů evropského rozpočtu, tzv. finanční perspektivy, se na vrcholné úrovni v Evropské radě tvořené nejvyššími představiteli členských států (prezidenti, premiéři) rozhoduje o množství prostředků určených na nejrůznější politiky Evropské unie, mimo jiné také na politiku hospodářské a sociální soudržnosti. Po dosažení jednomyslné shody v Evropské radě musí Evropská komise připravit návrh evropské legislativy v podobě nařízení definujících pravidla pro využívání prostředků z evropského rozpočtu rozdělovaných prostřednictvím jednotlivých fondů. Nařízení musejí být schválena Evropským parlamentem a Radou EU složenou z ministrů vlád členských států. Rada EU pak schvaluje Strategické obecné zásady Společenství (SOZS) vymezující priority rozvoje Evropské unie jako orientační rámec pro členské státy při přípravě národních strategických referenčních rámců (NSRR) a operačních programů (OP) . Dále jsou už na řadě členské státy, aby připravily své Národní rozvojové plány (NRP) a Národní strategické referenční rámce popisující prioritní rozvojové oblasti a k nim vymezují cíle, jichž hodlají dosáhnout pomocí prostředků z fondů EU. NSRR definuje soustavu operačních programů, které chce členský stát využívat pro čerpání z fondů EU. Členský stát musí předložit NSRR a soustavu všech OP ke schválení Evropské komisi, která má

¹Fondy Evropské unie: *Řízení fondů EU*. [online]. [cit. dne 9. 9. 2009]. Dostupná na WWW: < <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU> >

za politiku HSS odpovědnost na evropské úrovni. Komise posuzuje soulad NSRR a OP s nařízeními a SOZS. Po schválení NSRR a OP Evropskou komisí může být zahájeno čerpání z evropských fondů, které je již plně v rukou členských států. EK jeho průběh monitoruje, vyhodnocuje a zasílá peníze z fondů EU na speciální účet zřízený pro tyto účely v každém členském státě. V případě problémů však může Komise po členských státech vymáhat zdůvodnění a nápravu pod pohrůžkou zastavení čerpání, případně dokonce navrácení neoprávněně vyčerpaných prostředků zpět do evropského rozpočtu. Ve všech členských státech se nicméně při řízení operačních programů i realizaci projektů vychází z pěti základních principů politiky HSS ²:

Obecné zásady³

Článek 158 Amsterodamské smlouvy stanoví, že se Společenství (pozn. autora - od 1. 12. 2009 - den, kdy vstoupila v platnost Lisabonská smlouva nahrazen pojem Společenství pojmem Evropská unie) za účelem posilování hospodářské a sociální soudržnosti zaměří na snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje regionů a na snížení zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů nebo ostrovů, včetně venkovských oblastí.

Článek 159 pak stanoví že tuto činnost mají intervenovat strukturální fondy, Evropská investiční banka a jiné disponibilní finanční nástroje, při respektování jasně definovaných zásad a principů.

Poskytování intervencí se uskutečňuje na základě jasně definovaných principů (zásad). Aktuální zásady v tom kterém programovém období jsou vždy obsaženy v konkrétních nařízeních Rady.

V programovacím období 2007-2013 se na základě uvedených nařízení vychází při poskytování intervencí z následujících zásad (principů):

- doplňkovost, provázanost, koordinace a soulad,
- partnerství
- adicionalita,

²Fondy Evropské unie: *Řízení fondů EU*. [online]. [cit. dne 11. 9. 2009]. Dostupná na WWW: < <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/6fa7277c-ea4f-4521-bbbb-8319e275dad4/Rizeni-fondu-EU>>.

³BOHÁČKOVÁ, I. - HRABÁNKOVÁ, M. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C. H. Beck, 2009. 188 s. ISBN 978-80-7400-111-6.

- programování, rovnost žen a mužů a zákaz diskriminace,
- uzemní úroveň provádění,
- udržitelný rozvoj

Doplňkovost, provázanost, koordinace a soulad

Zásada doplňkovosti vyjadřuje vztah mezi vnitrostátními opatřeními a opatřeními na úrovni Evropské unie ne z hlediska finančního, ale z hlediska obsahového zaměření. Jedná se v podstatě o to, aby akce (opatření), které chtějí členské státy realizovat, nebyly pouze v zájmu těchto států, ale aby odpovídaly záměrům celé EU vyjádřených v prioritních cílech. Jinými slovy – je nutné, aby činnosti politiky a priority členských států byly provázány s činnostmi, politikami a prioritami EU a vzájemně se doplňovaly.

Strategické obecné zásady jsou obsaženy v Rozhodnutí Rady (ES) č. 702/2006 z 6. 10. 2006 o strategických obecných zásadách Společenství pro soudržnost. Jejich cílem je podpora růstu strategické náplně politiky soudržnosti s ohledem na posílení součinnosti s cíli obnovené lisabonské agendy a s ohledem na přispění k jejich plnění.

Zásady by rovněž měly zohlednit to, že úspěšné provádění politiky soudržnosti závisí na makroekonomické stabilitě a na strukturálních reformách na vnitrostátní úrovni spolu s řadou dalších podmínek, které podpoří investice, podpoří rozvoj jednotného trhu, správní reformy, příznivé podnikatelské prostředí a dostupnost vysoce kvalifikované pracovní síly. Strategické zásady zpracované na úrovni EU slouží jako orientační rámec pro členské státy při přípravě národních referenčních rámců a operačních programů. Pro období 2007-2013 patří mezi obecné strategické zásady následující:

- přitažlivější Evropa a regiony Evropy pro investory a pracující,
- zlepšení znalostí a inovace pro růst,
- vytváření více a lepších pracovních míst.

V Nařízení Rady (EHS) č. 1260/1999 je zásada doplňkovost spojena se zásadou partnerství. V pozdějším Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006⁴ jsou tyto zásady již odděleny a zásada doplňkovosti je spojena se zásadou provázanosti a koordinace.

Zásada koordinace vyplývá z existence více finančních zdrojů, ze kterých je poskytována podpora. Pokud by nedocházelo ke koordinaci finančních výdajů, mohlo by dojít k duplicitám, eventuálně dalším nežádoucím nesrovnalostem, které by mohly negativně ovlivnit průběh a efektivnost intervencí, popř. by mohly poskytnout prostor pro spekulace.

Zásadě koordinace je ve srovnání s předchozím programovým obdobím věnován menší prostor a na rozdíl od Nařízení Rady (EHS) č. 1260/1999 nejsou zde už určeny způsoby, kterými ke koordinaci dochází.

Partnerství

V programovém období 2000 - 2006 tvořilo partnerství a doplňkovost jedinou zásadu. V programovém období 2007 - 2013 jsou tyto zásady oddělené. Pod pojmem „partnerství“ je v rámci zásad intervence chápána především úzká spolupráce mezi Komisí a každým z členských států. Partnerství není však realizované pouze na této úrovni, ale i na úrovni vnitrostátní, kdy státním orgánům jsou partnery příslušné regionální, místní a jiné orgány veřejné moci, hospodářští a sociální partneři, veškeré jiné vhodné subjekty zastupující občanskou společnost, partneři v oblasti životního prostředí, nevládní organizace a subjekty zabývající se prosazováním rovnosti žen a mužů. Na těchto úrovních určí každý členský stát nejreprezentativnější partnery.

Partnerství se uplatňuje zejména ve vztahu k operačním programům. Zahrnuje nejen přípravu a provádění, ale i monitorování a hodnocení.

Adicionalita

Pro členské země je tato zásada jednou z určujících. Přitom ne vždy byla z jejich strany zcela správně pochopena. Ve své podstatě znamená, že finanční zdroje, které poskytuje Společenství, nepředstavují stoprocentní financování akcí členských států,

⁴ Plné znění viz. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:01:CS:HTML>

ale jsou pouze doplňkem ke zdrojům národním či privátním. Nicméně tento „pouhý“ doplněk je svou výši velmi významný, protože představuje většinou více jak polovinu úhrady nákladů.

Programování

Zásada programování se ve Společenství uplatňuje již dlouhodobě a patří vedle zásady adicionality a partnerství k nejstarším zásadám. Programováním se rozumí několikastupňový proces organizování, rozhodování a financování uskutečňovaný s cílem provádět na víceletém základě společnou akci Společenství a členských států pro dosahování cílů.

Uplatnění zásady programování mělo a má následující východiska:

- Nutnost stanovení jasného postupu programování od vytvoření intervence až po jejího konečného příjemce. Tento postup by měl být usnadněn obecnými orientačními pokyny vypracovanými evropskými institucemi.
- Programování má zajistit vzájemnou koordinaci strukturálních fondů, Evropské investiční banky a ostatních možných finančních nástrojů.
- Nutnost zjednodušení systému programování stanovením jednotné délky programů na 7 let.
- Nutnost jasného rozlišení odpovědnosti Evropské komise a odpovědnosti členských států (princip decentralizace – Komise přijímá na návrh členských států strategie a rozvojové priority, členské státy jsou pověřeny jejich realizací).

V programovém období 2007 - 2013 je zásada programování legislativně zakotvena v Hlavě III – „Programování“ v Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006⁵. Obecně je vymezena pouze ve vztahu k organizaci celého programovacího procesu.

Články 32 až 46 jsou věnovány konkrétním postupům – přípravě a schvalování operačních programů, revizi operačních programů, specializací fondů, územní

⁵ Plné znění viz. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:01:CS:HTML>

působnosti, obsahu programování z hlediska informačních ukazatelů a finančním plánům ve formě tabulek apod.

Pro programové období 2007 – 2013 byly pro praktickou aplikaci principu programování nově definovány základní pojmy jako „operační program“, „prioritní osa“ a „operace“.

Nově oproti programovému období 2000 - 2006 jsou zařazeny tyto zásady:

Rovnost žen a mužů a zákaz diskriminace

Členské státy i Evropská komise musí přijmout opatření, aby v rámci poskytování intervencí z fondů nebyla potlačována rovnost žen a mužů a aby nedocházelo k diskriminaci na základě pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo světového názoru, věku zdravotního postižení nebo sexuální orientace.

Územní úroveň provádění

Územní úroveň politiky soudržnosti je jednou z relevantních charakteristik obsažených v Obecných strategických zásadách Společenství.

Za provádění operačních programů odpovídají členské státy, na příslušné územní úrovni v souladu s institucionálním uspořádáním každého členského státu.

Snahou EU je přitom zabránit prohlubování specifických obtíží, které mají městské oblasti, venkovské oblasti, přeshraniční a příhraniční regiony, regiony znevýhodněné ostrovní polohou, odlehlostí, hornatostí nebo řídkým osídlením. Kromě toho je nutné řešit také demografické a enviromentální otázky, které jsou zejména v některých regionech naléhavé.

Udržitelný rozvoj

„Cíle fondů jsou sledovány v rámci zásad udržitelného rozvoje a prosazování cílů Společenství chránit životní prostředí a sledovat jeho kvalitu, jak stanoví čl. 6 Smlouvy“.

Horizontální priority jsou klíčové pro rozvoj společnosti a jdou napříč všemi oblastmi a operačními programy. Měly by být respektovány také všemi žadateli o veřejné prostředky. V programovém období 2007—2013 musejí programy a projekty dodržovat dvě horizontální priority politiky hospodářské a sociální soudržnosti: rovné příležitosti a udržitelný rozvoj. Evropská unie považuje tato dvě témata za své zásadní politiky a principy a jako takové se je snaží podpořit přes strukturální fondy a Fond soudržnosti. Proto nesmějí být podpořeny projekty s negativním dopadem na životní prostředí nebo zhoršující postavení znevýhodněných skupin obyvatel.⁶

Dne 6. října 2006 schválila Rada Evropské unie Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost, které vymezují orientační rámec pro intervenci Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti v členských státech EU. Národní rozvojový plán 2004 - 2006 a Národní rozvojový plán 2007 - 2013. Druhý zmíněný definuje strategii rozvoje České republiky pro období 2007 - 2013. Vychází z textů nařízení ke strukturálním fondům a Fondu soudržnosti, jeho strategie se opírá o klíčové evropské (Strategické obecné zásady Společenství) i domácí (Strategie udržitelného rozvoje, Strategie hospodářského růstu, Strategie regionálního rozvoje pro léta 2007 - 2013 a další platné resortní a regionální strategie) strategické dokumenty. Zajišťuje návaznost Strategických obecných zásad Společenství a národních strategických dokumentů tj. povinnosti vyplývající z textu. Národní rozvojový plán představuje základní strategický dokument pro programovací období. Struktura a obsah NRP musí být v souladu s legislativou EU. Popisuje strategii členského státu EU pro získání podpory ze strukturálních fondů EU a Fondu soudržnosti. NRP vyhodnocuje stav a vývoj země v hospodářské, sociální a politické oblasti a její ambice a cíle v následujících letech. Jedná se o zevrubné zdůvodnění potřeby podpor a definici cílů, jichž má být dosaženo. Obsahuje globální cíl, specifické cíle a návrh operačních programů, které je naplní. Česká republika má zpracován Národní rozvojový plán 2004 - 2006 a Národní rozvojový plán 2007 - 2013.⁷

⁶ Fondy Evropské unie: *Řízení fondů EU*. [online]. [cit. dne 11. 9. 2009]. Dostupná na WWW: < <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/c5fb9171-176b-4ac5-a59e-cf2ef51c2de1/Horizontalni-priority> >

⁷ Fondy Evropské unie: *Řízení fondů EU*. [online]. [cit. dne 11. 9. 2009]. Dostupná na WWW: < <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/8f1552fc-d149-4a99-9638-2903d6e7dcc3/Narodni-rozvojovy-plan-Ceske-republiky-2007%E2%80%942013> >

Národní rozvojový plán (NRP)⁸

Podle zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, je území České republiky s účinností od 1. ledna 2000 rozděleno na 14 krajů včetně území hlavního města Prahy. V České republice je uplatňován spojený model výkonu veřejné správy. Územní veřejné správa je dvojstupňová – je vykonávána na úrovni krajů a obcí, pro jejichž činnost byly vytvořeny podmínky a příslušný právní rámec. Krajská úroveň odpovídá rozdělení České republiky na statistické územní jednotky NUTS III. Regiony NUTS II jsou tvořeny jednou až třemi jednotkami NUTS III. Byly vytvořeny pro potřeby spojené s koordinací a realizací politiky hospodářské a sociální soudržnosti zákonem č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, a jsou označovány jako regiony soudržnosti. Česká republika se skládá z osmi regionů soudržnosti. Jednotka NUTS I je tvořena územím celé České republiky.

Hodnota ukazatele regionálního HDP/obyv. ve vztahu k průměru EU-25 ve všech regionech soudržnosti České republiky s výjimkou Prahy se pohybuje pod hranicí 66 % průměru EU-25, proto jsou všechny tyto regiony způsobilé pro zařazení pod cíl Konvergence: podpora růstu a tvorby pracovních míst v nejméně rozvinutých členských zemích a oblastech. Toto území má rozlohu 78 372,3 km² a 9,05 mil. obyvatel, tj. 88,5 % celkového počtu obyvatel České republiky (k 31.12.2004).

Praha má sice vysokou hodnotu HDP/obyv., nicméně potýká se s velkými problémy v oblasti životního prostředí a dopravní infrastruktury, díky velké koncentraci obyvatel zde dochází k nárůstu sociálně patologických jevů a kriminality. Pro řešení specifických problémů by Praha měla být zařazena pod cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

⁸ Národní rozvojový plán. [online]. [cit.dne 13.10.2009]. Dostupná na WWW:< <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/8f1552fc-d149-4a99-9638-2903d6e7dcc3/Narodni-rozvojovy-plan-Ceske-republiky-2007%E2%80%942013>>

Klasifikace regionů soudržnosti ČR⁹

Z hlediska úrovně socioekonomického rozvoje regionů soudržnosti České republiky lze identifikovat následující typy regionů:

1. Regiony rychle se rozvíjející – v případě České republiky se jedná pouze o jeden region soudržnosti, a to region Praha. Tento region disponuje proti ostatním regionům celou řadou komparativních výhod, které se pozitivně projevují i v rámci dosažených ukazatelů. Mezi hlavní výhody regionu patří postavení regionu jakožto ekonomického, společenského, kulturního, vzdělanostního a politicko-administrativního centra České republiky. Region zároveň disponuje v podmínkách ČR i nadprůměrně rozvinutou infrastrukturou, avšak s určitými nedostatky v dopravě. Region vykazuje nejvyšší úroveň průměrných mezd v ČR, což se mimo jiné projevuje příznivě i z hlediska celkové koupěschopné poptávky. Vysoká úroveň vzdělanosti stejně jako umístění sídel společností pozitivně ovlivnily a ovlivňují příliv přímých zahraničních investic a posílily pozici Prahy jako dominantního centra inovačního podnikání v ČR. Region byl v podmínkách ČR již na počátku transformačního procesu nadprůměrně orientován na z dnešního pohledu klíčový sektor služeb. Transformace postavení tohoto sektoru ještě více posílila.

Na druhé straně je ale třeba upozornit na dopravní, ekologické a sociálně patologické problémy Prahy, které mají zjevný negativní vliv i na okolní regiony a v podstatě na celou ČR. Důležitým faktorem je i nevýhodná věková struktura obyvatel. Je tedy nezbytné, aby i Praha jakožto rozvinutý region v budoucnu pečovala o svůj rozvoj a udržení svého postavení, pokud si bude chtít udržet svou konkurenceschopnost v mezinárodním měřítku. Lze do značné míry očekávat, že Praha bude patřit k nejvyspělejším regionům v rámci celé Evropské unie a nebude vykazovat žádné zásadní problémy hospodářského a sociálního charakteru, pokud bude její další rozvoj ve výše uvedených problémových oblastech podpořen.

⁹ Národní rozvojový plán. [online]. [cit.dne 13.10.2009]. Dostupná na WWW:< <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/8f1552fc-d149-4a99-9638-2903d6e7dcc3/Narodni-rozvojovy-plan-Ceske-republiky-2007%E2%80%942013>>

2. Regiony rozvíjející se – mezi tyto regiony řadíme regiony soudržnosti Jihozápad a Střední Čechy. Zařazení regionu Jihozápad do této skupiny je ovlivněno především úspěšným rozvojem Plzeňského kraje a jeho centra, města Plzně, přičemž významnými faktory jsou zde geografická poloha, průmyslové tradice, příliv zahraničních investic a vzdělanostní úroveň. Region Jihozápad vykazuje vysokou dynamiku růstu v celé řadě ukazatelů.

Region soudržnosti Střední Čechy v sobě skrývá významný růstový potenciál související s polohou Prahy uvnitř tohoto regionu. Region má několik silných růstových center či celých okresů, a to jak stávajících, např. Mladá Boleslav, Praha- východ, Praha-západ, tak i potenciálních – Kolín, Kladno, Beroun. Na území regionu soudržnosti zároveň dochází k rozvoji služeb a průmyslové produkce přímo související s Prahou. Jedná se např. o výstavbu logistických center, obchodních center či výzkumných pracovišť.

3. Regiony s nízkou dynamikou růstu – do této skupiny lze zařadit regiony soudržnosti Jihovýchod a Severovýchod. Zařazení regionu Jihovýchod do této skupiny je ovlivněno především jeho vnitřní heterogenitou, poněvadž tento region je tvořen dvěma odlišně se vyvíjejícími se kraji – Vysočinou a Jihomoravským krajem. Jihomoravský kraj se svým socioekonomickým centrem Brnem patří, na rozdíl od kraje Vysočina, k dynamicky se rozvíjejícím.

Region soudržnosti Severovýchod se skládá ze tří krajů, přičemž především úspěšný rozvoj center těchto krajů (Liberec, Hradec Králové, Pardubice) pozitivně ovlivňuje výkonnost celého regionu soudržnosti. V rámci regionu soudržnosti jsou však významné rozdíly na úrovni NUTS III a mikroregionů.

4. Regiony zaostávající – zařazení regionu Střední Morava do této skupiny vychází z celkově slabších charakteristik. Region soudržnosti vykazoval a vykazuje i nadále některé nedořešené problémy jako je např. nízká rozvinutost jeho nejsevernější a nejvýchodnější části (Jesenicko a Valašsko), relativně nízká dynamika růstu v oblasti Hané.

5. Regiony upadající – sem patří regiony soudržnosti Moravskoslezsko a Severozápad. Zařazení těchto regionů do skupiny upadajících vychází především z jejich neuspokojivých ekonomických výsledků, které se navíc nezlepšují. Konkrétně lze tyto výsledky charakterizovat např. na vývoji HDP. Oba regiony soudržnosti navíc dlouhodobě vykazují nejvyšší míry nezaměstnanosti v ČR, což souvisí s celkově nedokončeným procesem restrukturalizace.

Každý členský stát EU má za sebou samostatný vývoj územněsprávního členění respektujícího přirozené potřeby státní správy a obyvatel. Z toho důvodu existuje v Evropské unii 27 různých systémů správního členění, což omezuje možnosti vzájemného statistického a ekonomického srovnávání regionů pro účely politiky HSS.

Pro statistické monitorování a analýzy ekonomické a sociální situace v regionech byla proto v roce 1988 zavedena jednotná **nomenklatura územních statistických jednotek (NUTS)**. Na jejím základě jsou dle počtu obyvatel definovány tři hlavní úrovně regionálního členění území: NUTS I, NUTS II, NUTS III.

Tabulka 1: Členění území ČR (NUTS - dle počtu obyvatel).

Úroveň	Doporučený minimální počet obyvatel	Doporučený maximální počet obyvatel
NUTS I	3 000 000	7 000 000
NUTS II	800 000	3 000 000
NUTS III	150 000	800 000

Zdroj: Český statistický úřad

Česká republika byla historicky tradičně dělena na kraje odpovídající úrovni NUTS III, avšak kvůli vstupu do Evropské unie musela zavést mezi stát a kraje ještě jeden stupeň členění odpovídající úrovni NUTS II: **regiony soudržnosti**. Právě na úroveň NUTS II je totiž směřována podpora z fondů EU v cíli Konvergence a částečně též Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

Kromě tří úrovní NUTS ještě existují dvě nižší úrovně územněsprávního statistické členění, které však již nejsou určující pro rozdělení prostředků z fondů EU. Jedná se o tzv. **místní administrativní jednotky (LAU)**.

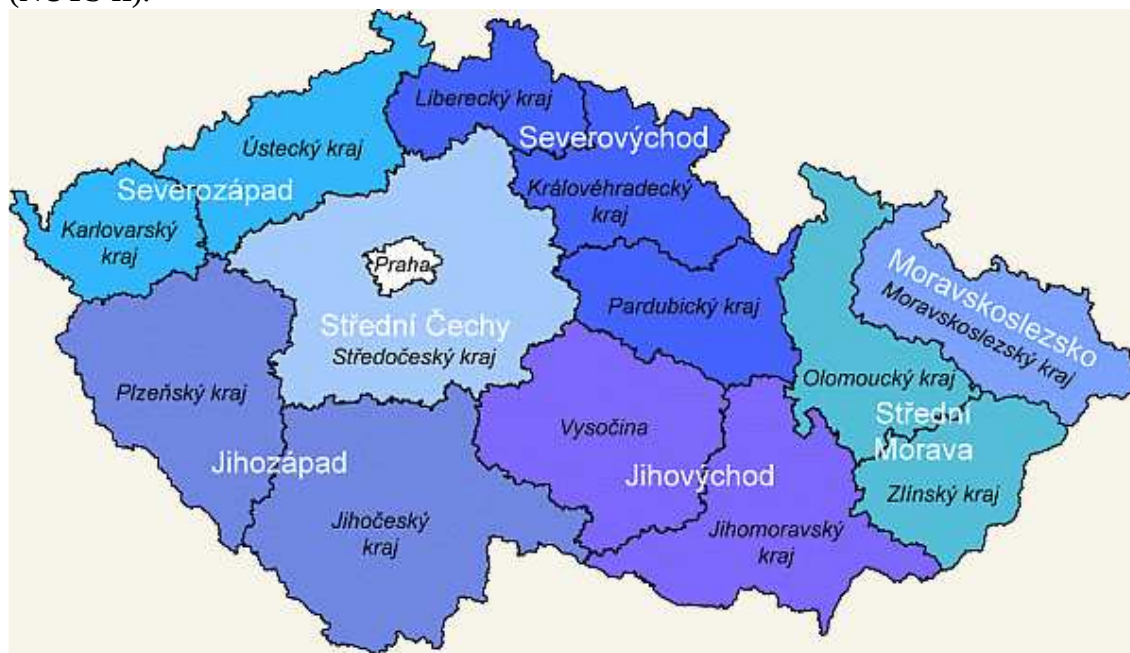
Tabulka 2: Členění území ČR (NUTS - dle počtu jednotek).

Úroveň	Název	Počet jednotek
NUTS I	Stát	1
NUTS II	Regiony soudržnosti	8
NUTS III	Kraje	14
LAU I	Okresy	76 + 15 pražských obvodů
LAU II	Obce	6 249

Zdroj: Český statistický úřad

Mapa 1: Mapa krajů (NUTS III) a regionů soudržnosti (NUTS II).

Následující mapa zobrazuje skladbu 14 krajů (NUTS III) do 8 regionů soudržnosti (NUTS II).

Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU>

Národní strategický referenční rámec (NSSR)

Národní strategický referenční rámec 2007-2013 byl připravován při respektování principu partnerství v souladu s článkem 11 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999 (dále jen „obecné nařízení“). MMR zajišťovalo celkovou koordinaci přípravy ČR na programové období 2007-2013 včetně zpracování Národního rozvojového plánu a Národního strategického referenčního rámce. V průběhu tohoto procesu byl kladen důraz na zajištění funkčního partnerství jako jednoho z klíčových předpokladů efektivního využívání pomoci ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti EU. Nejvýznamnějším nástrojem koordinace se stal Řídící a koordinační výbor (ŘKV), jehož prostřednictvím jsou do procesu přípravy na čerpání strukturálních fondů a Fondu soudržnosti zahrnuti všichni relevantní partneři.¹⁰

Strukturální fondy jsou nástrojem politiky hospodářské a sociální soudržnosti k dosahování ekonomické a sociální soudržnosti (koheze) Evropské unie. Prostředky z těchto fondů jsou určeny na pomoc méně rozvinutým regionům, regionům potýkajícím se strukturálními problémy a na podporu adaptace a modernizace politik, systémů vzdělávání a odborné přípravy zaměstnanosti.¹¹

Jádro regionální a strukturální politiky EU tvoří strukturální fondy (SF). Ty se přímo zaměřují na snižování rozdílů mezi regiony členských států a snižování zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů nebo ostrovů, včetně venkovských oblastí. Peníze ze SF jsou čerpány v rámci několikaletých cyklů (viz. programové období) a na základě definování jasných cílů a priorit.¹²

Regionální politiku charakterizují cykly, které se shodují s rozpočtovými obdobími EU. Tyto cykly jsou v současné době sedmileté. Celý programovací mechanismus začíná u Evropské komise, která vytyčí před každým obdobím tzv. cíle

¹⁰ Národní strategický referenční rámec. [online]. [cit.dne 18.10.2009]. Dostupná na WWW:< <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/197f55c7-ffeb-4f5c-ab81-26237ef6eaf1/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CR-2007%E2%80%942013->>

¹¹ Euractiv: *Strukturální fondy*. [online]. [cit. dne 19. 11. 2009]. Dostupná na WWW: < <http://www.euractiv.cz/strukturalni-fondy>>

¹² Publikace Abeceda fondů Evropské unie 2007 - 2013, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, září 2008

regionální politiky, které obecným způsobem definují, jakým způsobem, jakými prostředky a do kterých regionů budou směřovat finanční prostředky. Zároveň definuje výši jednotlivých příspěvků a jejich rozložení v průběhu programového období.¹³

Evropská unie realizuje cíle své regionální a strukturální politiky v rámci sedmiletých cyklů, pro které členské země zpracovávají vždy nové programové dokumenty. V těch je stanoven rozpočet a jsou definovány a nastaveny nové cíle a priority, jichž se členské státy v daném období snaží dosahovat a naplňovat v souladu se základními strategickými dokumenty EU. Poslední programové období bylo v letech 2000 - 2006 (ČR do něj vstoupila v roce 2004) a navazující období probíhá v letech 2007 - 2013.¹⁴

Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Fond soudržnosti, Evropská investiční banka a ostatní stávající finanční nástroje Společenství za tímto účelem vhodným způsobem přispívají k dosažení těchto tří cílů:

a) **cíl „Konvergence“**, který je určen na urychlení konvergence nejméně rozvinutých členských států a regionů tím, želepší podmínky pro růst a zaměstnanost prostřednictvím zvýšení kvality investic do hmotného a lidského kapitálu, rozvoje inovací a znalostní společnosti, zlepšení schopnosti přizpůsobovat se hospodářským a sociálním změnám, ochrany a zlepšování životního prostředí a výkonnosti správy. Tento cíl představuje prioritu fondů;

Pro financování ze strukturálních fondů v rámci cíle „Konvergence“ jsou způsobilé regiony odpovídající úrovni II společné klasifikace územních statistických jednotek (dále jen „úroveň NUTS II“) ve smyslu nařízení (ES) č. 1059/2003, jejichž hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele měřený paritou kupní síly a vypočtený na základě údajů Společenství za období 2000 - 2002 je nižší než 75 % průměru HDP EU-25 na obyvatele za stejné referenční období.¹⁵

¹³ CHVOJKOVÁ, A. - KVĚTOŇ, V. a kol. *Finanční prostředky fondů EU v období 2007 - 2013*. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, o.p.s., 2007. 181 str. ISBN 987-80-86684-43-7.

¹⁴ Publikace Abeceda fondů Evropské unie 2007 - 2013, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, září 2008.

¹⁵ Publikace Abeceda fondů Evropské unie 2007 - 2013, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, září 2008.

Pro financování z Fondu soudržnosti jsou způsobilé členské státy, jejichž hrubý národní důchod (HND) na obyvatele měřený paritou kupní síly a vypočtený na základě údajů Společenství za období 2001–2003 je nižší než 90 % průměru HND EU-25 a které mají program pro splnění podmínek hospodářské konvergence uvedených v článku 104 Smlouvy.¹⁶

Smyslem Cíle Konvergence je zlepšování podmínek a podpora aktivit, které povedou ke zvyšování úrovně nejméně rozvinutých členských států a regionů EU, tj. jejichž HDP je menší než 75% průměru EU (pod Konvergenci spadá celá ČR vyjma regionu hl. m. Prahy).¹⁷

b) **cíl „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“**, který je mimo nejméně rozvinuté regiony zaměřen na posílení konkurenceschopnosti a atraktivnosti regionů, jakož i zaměstnanosti v regionech předvídáním hospodářských a sociálních změn, včetně změn souvisejících s otevřením obchodu, a to prostřednictvím zvýšení množství a kvality investic do lidského kapitálu, inovací, podpory znalostní společnosti a podnikání, ochrany a zlepšování životního prostředí a zlepšování dostupnosti, přizpůsobivosti pracujících a podniků, jakož i rozvoje trhů práce přístupných pro všechny.¹⁸

Smyslem tohoto cíle je pokračování v posilování konkurenceschopnosti a přitažlivosti regionů pomocí inovačních projektů, zlepšování životního prostředí a posilování zaměstnanosti, například prostřednictvím investic do lidských zdrojů. Jedná se o regiony, jejichž HDP převyšuje 75% průměru EU (v ČR se jedná pouze o region hl. m. Praha).¹⁹

¹⁶ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.

¹⁷ Publikace Abeceda fondů Evropské unie 2007 - 2013, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, září 2008.

¹⁸ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.

¹⁹ Publikace Abeceda fondů Evropské unie 2007 - 2013, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, září 2008.

c) **cíl „Evropská územní spolupráce“**, který je zaměřen na posílení přeshraniční spolupráce prostřednictvím společných místních a regionálních iniciativ, na posílení nadnárodní spolupráce prostřednictvím opatření souvisejících s prioritami Společenství a přispívajících k integrovanému územnímu rozvoji a na posílení meziregionální spolupráce a výměny zkušeností na vhodné územní úrovni.

Pro účely přeshraniční spolupráce jsou pro financování způsobilé regiony Společenství úrovně NUTS III nacházející se podél všech vnitřních a některých vnějších pozemních hranic a všechny regiony Společenství úrovně NUTS III podél námořních hranic, které jsou od sebe obecně vzdáleny nejvýše 150 kilometrů, s uvažováním případných úprav potřebných pro zajištění soudržnosti a trvání spolupráce.²⁰

Finanční perspektiva představuje víceletý finanční rámec EU, který je přijímán ve formě meziinstitucionální dohody, tj. dohody mezi Evropskou komisí, Evropským parlamentem a Radou EU. Předmětem dohody jsou hlavní rozpočtové priority Evropské unie a nastavení výdajových stropů pro každou z těchto priorit. Finanční perspektiva se sjednává na časové období pěti až sedmi let. Dne 10. února 2004 Evropská komise zveřejnila první návrh finanční perspektivy na léta 2007 - 2013. Finanční perspektiva představuje víceletý rozpočtový plán Evropské unie. Tento plán je po sériích vyjednávání přijímán na základě meziinstitucionální dohody uzavřené mezi Evropskou komisí, Evropským parlamentem a Radou EU o hlavních rozpočtových prioritách Evropské unie a o stanovení jejich výdajových stropů.²¹

²⁰ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.

²¹ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.

Operační programy (OP)

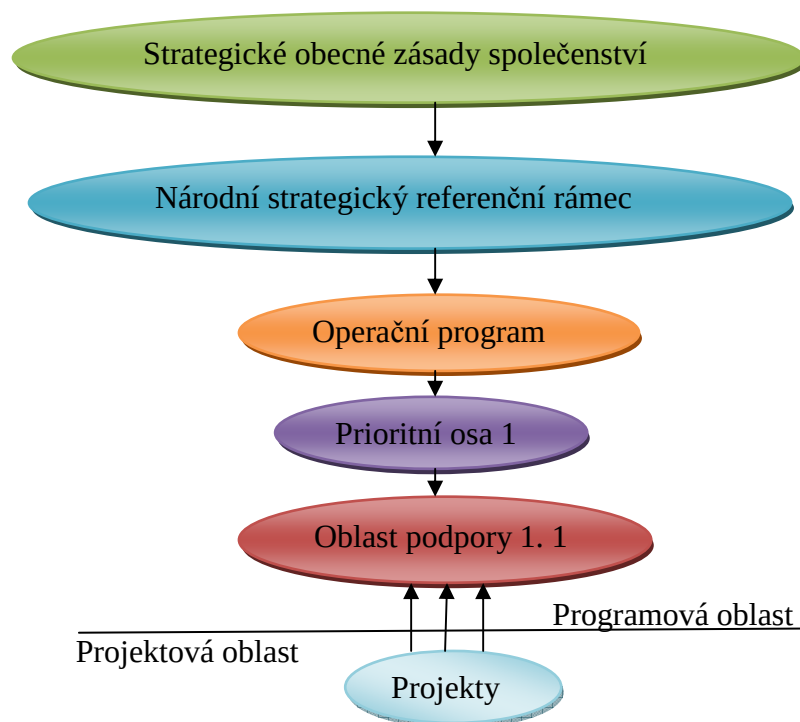
Operační program je základním strategickým dokumentem finanční a technické povahy pro konkrétní tematickou oblast (např. zaměstnanost a sociální věci), nebo konkrétní region soudržnosti (např. Moravskoslezský), který zpracovávají členské země EU. V OP jsou podrobně popsány cíle a priority, které chce členská země v dané oblasti dosáhnout v aktuálním programovacím období. V OP najdeme popis typových aktivit, na které je možné čerpat prostředky ze SF. Nechybí také uvedení výčtu těch, kteří mohou o finanční prostředky žádat.

Základní oblasti rozvoje, jejichž realizací jsou naplňovány specifické cíle, jsou definovány jako tzv. prioritní osy. Prioritní osy jsou součástí každého strategického dokumentu. Obsahuje je Národní rozvojový plán, Národní strategický referenční rámec a také operační programy se dělí na prioritní osy. Prioritní osou v operačním programu se rozumí jedna z priorit strategie skládající se ze skupiny operací, které spolu vzájemně souvisí a mají konkrétní měřitelné cíle. Prioritní osa je obvykle naplňována prostřednictvím dílčích oblastí podpory (intervence).

Oblast podpory (intervence) je nejnižší úroveň zaměření strategie (operačního programu). Každý operační program se dělí na prioritní osy a ty se dále dělí na oblasti podpory. Jedná se vlastně o konkrétní opatření popisující přesné aktivity a činnosti, na které lze žádat o finanční prostředky z fondů EU. Na danou oblast podpory vypisuje Řídící orgán tzv. Výzvu k předkládání žádostí o dotaci. Žadatel tudíž musí svůj projekt přizpůsobit podmínkám vybrané Oblasti podpory, což je pro něj konkrétní dotační titul. Příklad: Operační program životní prostředí - Prioritní osa 3 - Udržitelné využívání zdrojů energie - Oblast podpory 3.2. Realizace úspor energie a využití odpadního tepla.²²

²² Fondy Evropské unie: *Informace o fondech EU*. [online]. [cit. dne 11. 12. 2009]. Dostupná na WWW: < <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU> >.

Schéma 1: Posloupnost jednotlivých dokumentů.

Účast Evropské investiční banky a Evropského investičního fondu²³

1. Evropská investiční banka a Evropský investiční fond se mohou v souladu s pravidly stanovenými ve svých statutech podílet na programování pomoci z fondů.

2. Evropská investiční banka a Evropský investiční fond se mohou na žádost členských států podílet na přípravě národních strategických referenčních rámců a operačních programů, jakož i na činnosti související s přípravou projektů, zejména velkých projektů, zajištěním financování a partnerstvími mezi veřejným a soukromým sektorem. Členský stát může po dohodě s Evropskou investiční bankou a Evropským investičním fondem soustředit poskytované úvěry na jednu nebo více priorit operačního programu, zejména v oblasti inovací a znalostí ekonomiky, lidského kapitálu, životního prostředí a projektů v oblasti základní infrastruktury.

²³ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, čl. 36.

3. Komise může Evropskou investiční banku a Evropský investiční fond konzultovat před přijetím rozhodnutí podle čl. 28 odst. 3 a operačních programů. Tato konzultace se týká zejména operačních programů obsahujících orientační seznam velkých projektů nebo programů, které jsou vzhledem k povaze svých priorit vhodné k mobilizaci úvěrů nebo jiných typů tržního financování.

4. Pokud to Komise považuje za vhodné pro posouzení velkých projektů, může Evropskou investiční banku požádat, aby prověřila technickou kvalitu a hospodářskou a finanční životaschopnost těchto projektů, zejména pokud jde o nástroje finančního inženýrství, která mají být využívány nebo vytvořeny.

5. Komise může při provádění tohoto článku udělit Evropské investiční bance nebo Evropskému investičnímu fondu grant.

Hodnocení²⁴

1. Cílem hodnocení je zlepšit kvalitu, účinnost a provázanost pomoci z fondů a strategii a provádění operačních programů s ohledem na konkrétní strukturální problémy týkající se dotyčných členských států a regionů, s přihlédnutím k cíli udržitelného rozvoje a k souvisejícím právním předpisům Společenství týkajícím se vlivů na životní prostředí a strategického posuzování na životní prostředí.

2. Hodnocení mohou být buď strategické povahy za účelem posouzení vývoje programu, nebo skupiny programů ve vztahu k prioritám Společenství a členských států, anebo operativní povahy za účelem podpory monitorování operačního programu. Hodnocení se provádějí před programovým obdobím, během něho a po něm.

3. Za provedení hodnocení odpovídá buď členský stát, nebo Komise v souladu se zásadou proporcionality podle článku 13.

Hodnocení provádějí odborníci nebo subjekty, interní nebo externí, kteří jsou funkčně nezávislí na orgánech uvedených v čl. 59 písm. b) a c). Výsledky se zveřejňují v souladu s platnými předpisy o přístupu k dokumentům.

²⁴ čl. 47 Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.

4. Hodnocení se financují z rozpočtu na technickou pomoc
5. Komise poskytne orientační pokyny k hodnoticím metodám, včetně standardů kvality, postupem podle čl. 103 odst. 2.

Povinnosti členských států²⁵

1. Členské státy poskytují zdroje nezbytné pro provedení hodnocení, organizují tvorbu a shromažďování potřebných údajů a využívají různé druhy informací získaných prostřednictvím monitorovacího systému.

V rámci cíle "Konvergence" mohou rovněž podle potřeby vypracovat v souladu se zásadou proporcionality (podle článku 13) plán hodnocení, který uvádí orientační hodnotící činnosti, jež členský stát zamýšlí uskutečnit v jednotlivých fázích provádění.

2. Členské státy provedou hodnocení ex ante každého operačního programu odděleně v rámci cíle "Konvergence". V řádně odůvodněných případech, s přihlédnutím k zásadě proporcionality podle článku 13 a na základě dohody mezi Komisí a členským státem, mohou členské státy provést jediné hodnocení ex ante zahrnující více než jeden operační program.

Pro cíl "Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost" provedou členské státy buď hodnocení ex ante zahrnující všechny operační programy, nebo hodnocení jednotlivých fondů, nebo hodnocení jednotlivých priorit, anebo hodnocení jednotlivých operačních programů.

Pro cíl "Evropská územní spolupráce" provedou členské státy společně hodnocení ex ante každého operačního programu nebo více operačních programů. Za provádění hodnocení ex ante odpovídá orgán odpovědný za přípravu programových dokumentů.

Hodnocení ex ante se zaměřuje na optimalizaci přidělování rozpočtových zdrojů v rámci operačních programů a na zlepšování kvality programování. Určují a posuzují rozdíly, mezery a potenciál rozvoje, cíle, kterých se má dosáhnout, očekávané výsledky, kvantifikované cíle, případně soudržnost strategie navrhované pro region, přidanou

²⁵ čl. 48 Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.

hodnotu Společenství, zkušenosti získané z předchozího programování a kvalitu postupů pro provádění, monitorování, hodnocení a finanční řízení.

3. Během programového období provádějí členské státy hodnocení v souvislosti s monitorováním operačních programů, zejména pokud toto monitorování odhalí významný odklon od původně stanovených cílů nebo pokud jsou podány návrhy na revizi operačních programů podle článku 33. Výsledky se zasílají monitorovacímu výboru pro daný operační program a Komisi.

Povinnosti Komise²⁶

1. Komise může provádět strategická hodnocení.

2. Komise může z vlastního podnětu a v partnerství s dotyčným členským státem provádět hodnocení v souvislosti s monitorováním operačních programů, pokud monitorování programů odhalí významný odklon od původně stanovených cílů. Výsledky se zasílají monitorovacímu výboru pro daný operační program.

3. Komise provádí hodnocení ex post pro každý cíl v úzké spolupráci s členským státem a řídicími orgány.

Hodnocení ex post se týká všech operačních programů v rámci každého cíle a zkoumá rozsah využití zdrojů, účinnost a efektivitu programování fondů a socioekonomický dopad. Provádí se pro každý cíl a jeho účelem je vypracovat závěry pro politiku hospodářské a sociální soudržnosti.

Určuje faktory přispívající k úspěšnému nebo neúspěšnému provádění operačních programů, a osvědčené postupy.

Hodnocení ex post se dokončí do 31. prosince 2015.

²⁶ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, čl. 49.

Příspěvek z fondů²⁷ (viz příloha č. 2)

1. Příspěvek z fondů se na úrovni operačních programů vypočítá

a) buď ve vztahu k celkovým způsobilým výdajům, zahrnujícím veřejné a soukromé výdaje,

b) nebo ve vztahu ke způsobilým veřejným výdajům.

2. Příspěvek z fondů na úrovni operačního programu v rámci cíle "Konvergence" a "Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost" je omezen stropy stanovenými v příloze III.

3. V případě operačních programů v rámci cíle "Evropská územní spolupráce", jejichž alespoň jeden účastník pochází z členského státu, jehož průměrný HDP na obyvatele za období 2001-2003 byl nižší než 85% průměru EU-25 za stejné období, nepřevýší příspěvek z Evropského fondu pro regionální rozvoj 85% způsobilých nákladů. U všech ostatních operačních programů nepřevýší příspěvek z Evropského fondu pro regionální rozvoj 75% způsobilých výdajů spolufinancovaných z tohoto fondu.

4. Příspěvek z fondů na úrovni prioritní osy není omezen stropy stanovenými v odstavci 3 a příloze III. Tento příspěvek se však stanoví tak, aby bylo zajištěno dodržování maximální výše příspěvku z fondů a maximální míry příspěvku pro každý fond stanovených na úrovni operačního programu.

5. Pro operační programy, které jsou spolufinancovány společně

a) Evropským fondem pro regionální rozvoj a Fondem soudržnosti nebo

b) dodatečnými přiděly pro nejvzdálenější regiony podle přílohy II, Evropským fondem pro regionální rozvoj nebo Fondem soudržnosti,

se v rozhodnutí o přijetí operačního programu stanoví maximální míra a maximální výše příspěvku zvláště pro každý fond a každý přiděl.

6. V rozhodnutí Komise o přijetí operačního programu se stanoví maximální míra a maximální výše příspěvku z jednotlivých fondů na každý operační program a pro

²⁷ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, čl. 53.

každou prioritní osu. V rozhodnutí se odděleně uvedou částky přidělené regionům čerpajícím přechodnou podporu.

Určení orgánů²⁸

1. Členský stát pro každý operační program určí:

- a) **řídící orgán:** celostátní, regionální nebo místní orgán veřejné moci nebo veřejný si soukromý subjekt určený členským státem k řízení operačního programu,
- b) **certifikační orgán:** celostátní, regionální nebo místní orgán veřejné moci nebo veřejný subjekt určený členským státem pro ověřování výkazů výdajů a žádostí o platby před jejich odesláním Komisi,
- c) **auditní orgán:** celostátní, regionální nebo místní orgán veřejné moci nebo veřejný subjekt funkčně nezávislý na řídícím orgánu a certifikačním orgánu, určený členským státem pro každý operační program a odpovědný za ověřování účinného fungování řídicího a kontrolního systému.

Stejný orgán může být určen pro více než jeden operační program.

2. Členský stát může určit jeden nebo více zprostředkujících subjektů pro výkon některých nebo všech úkolů řídicího nebo certifikačního orgánu z pověření tohoto orgánu.

3. Členský stát stanoví pravidla pro své vztahy s orgány uvedenými v odstavci 1 a pro jejich vztahy s Komisí.

Aniž je dotčeno toto nařízení, stanoví členský stát vzájemné vztahy orgánů uvedených v odstavci 1, a ty vykonávají své úkoly plně v souladu s institucionálním, právním a finančním systémem daného členského státu.

4. S výhradou čl. 58 písm. b) mohou být některé nebo všechny orgány uvedené v odstavci 1 součástí téhož subjektu.

5. Zvláštní pravidla řízení a kontroly jsou stanovena v nařízení Rady (ES) č. 1080/2006 pro operační programy spadající pod cíl "Evropská územní spolupráce".

²⁸ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, čl. 59.

6. Komise přijme prováděcí pravidla k článkům 60, 61 a 62 postupem podle čl. 103 odst. 3.

Rozpočtové závazky²⁹

1. Rozpočtové závazky Evropské unie na operační programy (dále jen "rozpočtové závazky") se přijímají každoročně pro každý fond a cíl v období od 1. ledna 2007 do 31. prosince 2013. První rozpočtový závazek se přijme před přijetím rozhodnutí Komise o schválení operačního programu. Každý následující závazek přijme Komise zpravidla do 30. dubna každého roku na základě rozhodnutí o poskytnutí příspěvku z fondů podle článku 32.

2. Pokud nebyla provedena žádná platba, může členský stát do 30. září roku "n" požádat o převod jakýchkoli závazků na operační programy týkající se národní rezervy na nepředvídatelné události podle článku 51 ve prospěch jiných operačních programů. Členský stát ve své žádosti uvede, ve prospěch kterých operačních programů se má tento převod uskutečnit.

Společná pravidla pro platby³⁰

1. Platby příspěvků z fondů provádí Komise v souladu s rozpočtovými položkami. Každá platba se přiřazuje k nejstarším otevřeným rozpočtovým závazkům daného fondu.

2. Platby se provádějí v podobě předběžných plateb, průběžných plateb a platby konečného zůstatku. Vyplácejí se subjektu určenému členským státem.

3. Do 30. dubna každého roku zašlou členské státy Komisi předběžný odhad svých pravděpodobných žádostí o platby pro běžný rozpočtový rok a následující rozpočtový rok.

²⁹ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, čl. 75.

³⁰ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, čl. 76.

4. Veškerá výměna informací týkajících se finančních transakcí mezi Komisí a orgány a subjekty určenými členskými státy se provádí elektronicky v souladu s prováděcími pravidly k tomuto nařízení přijatými Komisí postupem podle čl. 103 odst. 3. V případech vyšší moci, zejména v případě selhání společného počítačového systému nebo neexistence trvalého spojení, mohou členské státy výkaz výdajů a žádost o platbu zaslat v tištěné podobě.

Akumulace předběžných a průběžných plateb³¹

1. Celkový kumulativní součet předběžných a průběžných plateb nepřesáhne 95% příspěvku z fondů na operační program.

2. Je-li tohoto stropu dosaženo, certifikační orgán i nadále předává Komisi do konce února roku "n+1" veškeré certifikované výkazy výdajů k 31. prosinci roku "n" a částky zpětně získané pro každý fond během daného roku.

Úplnost platby příjemcům³²

Členské státy se přesvědčí, že subjekty odpovědné za provádění plateb zajišťují, aby příjemci obdrželi celkovou částku příspěvku z veřejných zdrojů co nejrychleji a v plné výši. Žádná částka se neodečítá ani nezadržuje a nejsou vymáhány žádné zvláštní poplatky či jiné poplatky s rovnocenným účinkem, které by snížily tyto částky určené příjemcům.

³¹ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, čl. 79.

³² Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, čl. 80.

Platba³³

1. Na základě rozhodnutí Komise, kterým se schvaluje příspěvek z fondů na operační program, provede Komise jedinou předběžnou platbu na období 2007-2013 ve prospěch subjektu určeného členským státem.

Předběžná platba se provádí v těchto splátkách:

- a) 2% příspěvku ze strukturálních fondů na operační program v roce 2007 a 3% příspěvku ze strukturálních fondů na operační program v roce 2008 pro členské státy Evropské unie ve složení před 1. květnem 2004,
- b) 2% příspěvku ze strukturálních fondů na operační program v roce 2007, 3% příspěvku ze strukturálních fondů na operační program v roce 2008 a 2% příspěvku ze strukturálních fondů na operační program v roce 2009 pro členské státy, které přistoupily k Evropské unii 1. května 2004 nebo později,
- c) jedná-li se o operační program v rámci cíle "Evropská územní spolupráce", kterého se účastní alespoň jeden členský stát, který přistoupil k Evropské unii 1. května 2004 nebo později, 2% příspěvku z Evropského fondu pro regionální rozvoj na tento operační program v roce 2007, 3% příspěvku z Evropského fondu pro regionální rozvoj na tento operační program v roce 2008 a 2% příspěvku z Evropského fondu pro regionální rozvoj na tento operační program v roce 2009,
- d) 2% příspěvku z Fondu soudržnosti na operační program v roce 2007, 3% příspěvku z Fondu soudržnosti na operační program v roce 2008 a 2,5% příspěvku z Fondu soudržnosti na operační program v roce 2009 pro členské státy Evropské unie ve složení před 1. květnem 2004,
- e) 2,5% příspěvku z Fondu soudržnosti na operační program v roce 2007, 4% příspěvku z Fondu soudržnosti na operační program v roce 2008 a 4% příspěvku z Fondu soudržnosti na operační program v roce 2009 pro členské státy, které přistoupily k Evropské unii 1. května 2004 nebo později.

2. Celkovou částku převedenou formou předběžné platby vrátí subjekt určený členským státem Komisi, jestliže do 24 měsíců ode dne, kdy Komise vyplatí první

³³ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, čl. 82.

splátku předběžné platby, není zaslána žádná žádost o platbu v rámci operačního programu.

Celkový příspěvek z fondu na operační program není tímto vrácením ovlivněn.

Finanční rámec

Kritéria a metodika podle článku 18

Metoda přidělování pro regiony způsobilé v rámci cíle "Konvergence" podle čl. 5 odst.1³⁴

1. Příděl každého státu představuje součet přídělů pro jeho jednotlivé způsobilé regiony, které se vypočítávají na základě relativní regionální prosperity, prosperity státu a míry nezaměstnanosti takto:

a) stanovení absolutní částky (v EUR) získané vynásobením počtu obyvatel daného regionu rozdílem mezi HDP na obyvatele tohoto regionu měřeným paritou kupní síly a průměrným HDP na obyvatele v EU - 25,

b) finanční příděl pro tento region se stanoví jako procentní podíl z výše uvedené absolutní částky, tento procentní podíl je odstupňován, aby odrážel relativní prosperitu členského státu, ve kterém se způsobilý region nachází, ve srovnání s průměrem EU- 25 tj.:

- pro regiony v členských státech, jejichž úroveň HND na obyvatele nedosahuje 82 % průměru Společenství: 4,25 %,

- pro regiony v členských státech, jejichž úroveň HND na obyvatele leží mezi 82 % až 99 % průměru Společenství: 3,36 %,

- pro regiony v členských státech, jejichž úroveň HND na obyvatele převyšuje 99 % průměru Společenství: 2,67 %;

c) k částce získané podle písmene b) se případně připočte částka vyplývající z přidělení prémie 700 EUR na nezaměstnanou

³⁴ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, Příloha II.

osobu, uplatněné na počet nezaměstnaných osob v daném regionu přesahující počet osob, které by byly nezaměstnané, pokud by se míra nezaměstnanosti rovnala průměrné míře nezaměstnanosti všech regionů EU způsobilých v rámci cíle „Konvergence“.

Metoda přidělování pro členské státy a regiony způsobilé v rámci cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ podle článku 6³⁵

4. Podíl každého příslušného členského státu představuje součet podílů jeho způsobilých regionů, jež se stanoví na základě následujících kritérií s uvedenými váhovými koeficienty: celkový počet obyvatel (váha 0,5), počet nezaměstnaných v regionech úrovně NUTS III s mírou nezaměstnanosti vyšší, než je průměr v dané skupině (váha 0,2), počet pracovních míst nutných pro dosažení míry zaměstnanosti 70 % (váha 0,15), počet zaměstnaných s nízkou úrovní vzdělání (váha 0,10) a nízká hustota obyvatel (váha 0,05). Podíly se následně upraví podle relativní regionální prosperity (u každého regionu dojde ke zvýšení nebo snížení jeho celkového podílu o +5 %/–5 % podle toho, zda je jeho HDP na obyvatele nižší nebo vyšší než průměrný HDP na obyvatele pro danou skupinu). Podíl každého členského státu však nesmí činit méně než tři čtvrtiny jeho podílu na kombinovaném financování v rámci cílů 2 a 3 v roce 2006.

Metoda přidělování pro cíl „Evropská územní spolupráce“ podle článku 7³⁶

5. Přiděly finančních zdrojů pro jednotlivé členské státy (včetně příspěvku z Evropského fondu pro regionální rozvoj pro Nástroj evropského sousedství a partnerství a Nástroj pro předvstupní pomoc podle čl. 21 odst. 2) se stanoví takto:

a) pro přeshraniční prvek podle čl. 7 odst. 1 na základě počtu obyvatel regionů úrovně NUTS III v pozemních a námořních hraničních oblastech, vyjádřeného jako podíl na celkovém počtu obyvatel všech způsobilých regionů;

³⁵ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, Příloha II.

³⁶ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, Příloha II.

b) pro nadnárodní prvek podle čl. 7 odst. 2 na základě celkového počtu obyvatel členského státu, vyjádřeného jako podíl na celkovém počtu obyvatel všech dotyčných členských států.

Metoda přidělování pro členské státy a regiony způsobilé pro přechodnou podporu podle článku 8³⁷

6. Příděly v rámci přechodné podpory podle článku 8 se stanoví uplatněním těchto parametrů:

- a) pro regiony definované v čl. 8 odst. 1 – 80 % jejich individuální úrovně intenzity podpory na obyvatele v roce 2006 pro rok 2007, a poté lineární snižování, aby se dosáhlo průměrné celostátní úrovně intenzity podpory na obyvatele pro cíl „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ v roce 2013. K takto získanému přídělu se případně přidá částka vyplývající z přidělení prémie 600 EUR na nezaměstnanou osobu, uplatněné na počet nezaměstnaných osob v daném regionu přesahující počet osob, které by byly nezaměstnané, pokud by se míra nezaměstnanosti rovnala průměrné míře nezaměstnanosti všech regionů způsobilých v rámci cíle „Konvergence“;
- b) pro regiony definované v čl. 8 odst. 2 – 75 % jejich individuální úrovně intenzity podpory na obyvatele v roce 2006 pro rok 2007, a poté lineární snižování, aby se dosáhlo průměrné celostátní úrovně intenzity podpory na obyvatele pro cíl „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ v roce 2011; k takto získanému přídělu se případně přidá částka vyplývající z přidělení prémie 600 EUR na nezaměstnanou osobu, uplatněné na počet nezaměstnaných osob v daném regionu přesahující počet osob, které by byly nezaměstnané, pokud by se míra nezaměstnanosti rovnala průměrné míře nezaměstnanosti všech regionů způsobilých v rámci cíle „Konvergence“;
- c) pro členské státy definované v čl. 8 odst. 3 se příděl finančních prostředků stanoví na sestupné úrovni v průběhu sedmi let, přičemž částka bude 1,2 miliardy EUR v roce

³⁷ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, Příloha II.

2007, 850 milionů EUR v roce 2008, 500 milionů EUR v roce 2009, 250 milionů EUR v roce 2010, 200 milionů EUR v roce 2011, 150 milionů EUR v roce 2012 a 100 milionů EUR v roce 2013.

Maximální úroveň převodů finančních prostředků podporujících soudržnost³⁸

7. Za účelem přispění k cílům odpovídající koncentrace finančních prostředků na podporu soudržnosti do nejméně rozvinutých regionů a členských států a omezení rozdílů v průměrných intenzitách podpory na obyvatele vyplývajících ze stanovení stropů se maximální úroveň převodů z fondů jednotlivým členským státům podle tohoto nařízení stanoví takto:

- pro členské státy, jejichž průměrný HND na obyvatele (PPS) za období 2001 až 2003 nedosahuje 40 % průměru EU-25: 3,7893 % jejich HDP,
- pro členské státy, jejichž průměrný HND na obyvatele (PPS) za období 2001 až 2003 je nejméně 40 %, ale nižší než 50 % průměru EU-25: 3,7135 % jejich HDP,
- pro členské státy, jejichž průměrný HND na obyvatele (PPS) za období 2001 až 2003 je nejméně 50 %, ale nižší než 55 % průměru EU-25: 3,6188 % jejich HDP,
- pro členské státy, jejichž průměrný HND na obyvatele (PPS) za období 2001 až 2003 je nejméně 55 %, ale nižší než 60 % průměru EU-25: 3,5240 % jejich HDP,
- pro členské státy, jejichž průměrný HND na obyvatele (PPS) za období 2001 až 2003 je nejméně 60 %, ale nižší než 65 % průměru EU-25: 3,4293 % jejich HDP,
- pro členské státy, jejichž průměrný HND na obyvatele (PPS) za období 2001 až 2003 je nejméně 65 %, ale nižší než 70 % průměru EU-25: 3,3346 % jejich HDP,
- pro členské státy, jejichž průměrný HND na obyvatele (PPS) za období 2001 až 2003 je nejméně 70 %, ale nižší než 75 % průměru EU-25: 3,2398 % jejich HDP,
- následně se maximální úroveň převodů snižuje o 0,09 procentního bodu HDP za každý přírůstek 5 % průměrného HND na obyvatele (PPS) za období 2001 až 2003 ve srovnání s průměrem EU-25.

³⁸ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, Příloha II.

3. Použitá metodika

3. 1. Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce bylo zmapovat právní aspekty upravující čerpání finančních prostředků ze Strukturálních fondů Evropské unie. Dalším cílem bylo zmapování úspěšnosti či neúspěšnosti českých fyzických a právnických osob při čerpání ze Strukturálních fondů EU v porovnání s úspěšností či neúspěšností osob (fyzických i právnických) ze srovnatelné země a zjištění na jaké projekty byly nejčastěji čerpány finanční prostředky ze Strukturálních fondů Evropské unie.

3. 2. Sekundární zdroje

Prvním krokem při zpracování diplomové práce bylo shromáždění a nastudování odborné literatury, která úzce souvisí s řešeným tématem. K nejdůležitějším patří právní úpravy týkající se Strukturálních fondů a Kohezního fondu, Evropské unie, rozpočtu EU a rozpočtu ČR (Smlouva o přistoupení, Nařízení Rady (ES, EUROTOM) Č. 1605/2002 ze dne 2002, kterým se stanoví finanční nařízení o souhrnném rozpočtu Evropských společenství, „obecné“ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 z 11. července 2006 - definuje cíle, principy, základní pravidla programování, řízení, financování, monitorování, kontroly pomoci ze SF a FS, Nařízení Rady (ES) o FS č. 1084/2006 z 11. července 2006 - definuje poslání, oblasti intervence a podmínky podpory FS, Nařízení EP a Rady o ERDF č. 1080/2006 z 5. července 2006 - definuje zaměření aktivit podporovaných ERDF podle jednotlivých cílů, detaily programování a implementace EÚS; způsobilost bydlení a další obecné zásady společenství). V neposlední řadě také Národní strategický referenční rámec ČR a Národní rozvojový plán ČR.

Dále následoval sběr sekundárních informací, které byly využity při zmapování úspěšnosti či neúspěšnosti českých fyzických a právnických osob při čerpání ze Strukturálních fondů EU (články v tisku, na internetu, statistické údaje, informace získané z materiálu Euroskopu v Českých Budějovicích, ekonomické údaje, informace

získané na Eurofonu- bezplatná informační linka o EU, kterou provozuje Úřad Vlády ČR společně s Ministerstvem pro místní rozvoj ČR).

Využity byly literární zdroje z Jihočeské vědecké knihovny, knihovny Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Městské knihovny v Praze a Městské knihovny Dobříš.

Důležité informace byly také získány osobním kontaktem s pracovníci Euroskopu v Českých Budějovicích a vedoucími pracovníky Městského úřadu Dobříš.

3. 3. Primární zdroje

Primární data byla získána vlastním dotazníkovým šetřením. Z dotazníků bylo zjištěno, z jakého fondu EU daná organizace čerpala, na jaký projekt, jakou výši finančních prostředků, v jakém roce, názor na současný systém upravující čerpání finančních prostředků ze Strukturálních fondů EU a další.

Dotazníky byly zpracované písemnou formou a byly rozesílány pomocí elektronické pošty jednotlivým zástupcům vybraných měst. Z hlediska určení velikosti vzorku byli obesíláni vedoucí pracovníci městských úřadů ve Středočeském a Jihočeském kraji. Otázky pokládané dotazovaným byly pro všechny shodné.

4. Právní rámec

Každý členský stát Evropské unie, který chce využít možnost čerpání finančních prostředků ze Strukturálních fondů, se musí mimo své legislativy, řídit i legislativou Evropské unie, kterou je nucen respektovat a řídit se jí.

4. 1. Legislativa Evropské unie

4. 1. 1. Primární právo³⁹

Základem práva EU jsou mezinárodní smlouvy uzavřené zakládajícími, resp. členskými a vstupujícími státy. Klíčovou zakládající smlouvou je (již vícekrát novelizovaná) Smlouva o založení Evropského společenství (tzv. Římská smlouva - dále též SES), sjednaná v roce 1957 (platná od roku 1958). Tato smlouva ustavuje instituce (orgány) EU (ES), popisuje právní nástroje, jež má Evropská unie k dispozici, vyjadřuje základní hospodářské svobody jednotného trhu, určuje hospodářské politiky a vymezuje také část spolupráce justiční a vnitřní. Zde je také v článku 158, hlavě XVII (Hospodářská a sociální soudržnost) stanoven odrazový můstek pro výkon politiky HSS EU - *"Společenství za účelem podpory harmonického vývoje rozvíjí a prosazuje svou činnost vedoucí k posilování hospodářské a sociální soudržnosti. Společenství se především zaměří na snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů a na snížení zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů nebo ostrovů včetně venkovských oblastí."* Na základě ustanovení článku 159 SES pak členské státy uskutečňují a koordinují své hospodářské politiky za účelem dosažení výše uvedených cílů, což je podporováno prostřednictvím dotací ze SF, Evropské investiční banky a jiných dostupných finančních nástrojů.

V rámci primárního práva EU se k SES (jejím přílohám, doplňkům, protokolům k nim a jejich změnám) přidávají ještě Smlouvu o Evropské unii (dále také SEU - 1992, platná od roku 1993 - tzv. Maastrichtská smlouva), tzv. Novelizační smlouvy (např. Jednotný evropský akt z roku 1986, Amsterdamská smlouva z roku 1997 - platná

³⁹ blíže viz. OUTLÁ, V. *Právo Evropské unie*. 2.vyd. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 387 s. ISBN 978-80-7380-084-0 a KŘEPELKA, F. - SKŘÍVÁNKOVÁ, K. *Právo Evropské unie*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2008. 78 s. ISBN 978-80-210-4431-9.

v roce 1999 nebo Niceská smlouva z roku 2000 - platná v roce 2002) a tzv. Přístupové smlouvy (členské státy jich zatím sjednaly s kandidátskými zeměmi šest) - jejich základním posláním je přizpůsobení (změnami primárního práva) fungování institucí EU po rozšíření, zakotvení přechodných období, po která se plně neuplatní právo EU a dále např. trvalé výjimky a zvláštní postavení jednotlivých nových členských států. Mimořádný rozsah jejich textu je vyvolán nezbytností komplexní úpravy všech otázek souvisejících s rozšířením (Součástí přístupových smluv je vlastní smlouva v úzkém smyslu, obsahující podrobnější vymezení konkrétních podmínek a přílohy týkající se jednotlivých států, přílohy o právní úpravě jednotlivých oblastí integrace. Způsobující také nutné související četné změny sekundárního práva, protokoly, společná a jednostranná prohlášení). Součástí primárního práva EU jsou také smlouvy, které EU sama nebo společně se členskými státy uzavřela s dalšími (nečlenskými - třetími) státy nebo jinými mezinárodními organizacemi, tzv. "Externí smlouvy". Také tyto smlouvy se ve vnitrostátním prostředí členských států těší primátu.

První úplnou kodifikací primárního práva EU (nahrazující dosavadní zřizovací smlouvy) se stala Lisabonská smlouva.

4. 1. 2. Sekundární právo⁴⁰

Sekundární právo EU je tvořeno právními akty přijímanými společnými institucemi EU. Jedná se o tzv. "akty Společenství" (Community acts), které vytváří instituce EU na základě primárního práva (zřizovacích smluv, zejména SES, dále také SEU a dalších smluv), zahrnuje normativní právní akty EU (ES). Orgány zmocněnými k přijímání těchto aktů jsou Rada nebo Rada společně s Evropským parlamentem a v některých případech i Evropská komise. Jejich vykonavateli jsou zpravidla členské státy pod dohledem Evropské komise, které v tom asistuje řada specializovaných výborů tvořených zástupci aparátu EU a členských států. Sekundární právo je "legislativou" EU zahrnuje několik typových aktů s rozmanitou povahou. Klíčovými

⁴⁰ blíže viz. TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006. 288 s. ISBN 80-7201-631-8 a KŘEPELKA, F. - SKŘÍVÁNKOVÁ, K. *Právo Evropské unie*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2008. 78 s. ISBN 978-80-210-4431-9.

akty prvního pilíře (sekundárního komunitárního práva) jsou Nařízení a Směrnice. Právní význam mají též "právo tvorná" rozhodnutí, právně-politický význam pak doprovází nezávazná Doporučení a Stanoviska. Akty druhého pilíře (společná zahraniční, bezpečnostní a obranná politika) jsou hlavně společné postoje a společné akce. Akty třetího pilíře (spolupráce soudní a vnitřní ve věcech trestních) se nazývají Rozhodnutí a rámcová rozhodnutí. Dnes již schválená "Ústavní smlouva" (Lisabonská smlouva) počítá (v souvislosti s odstraněním pilířové struktury a splnutím ES a EU) se zjednodušením palety právních aktů a změnami jejich označení.

Současné sekundární právo EU sestává z následujících výčtů právních aktů:

- **Nařízení** - jsou právními akty, které jsou obecně a přímo závazné. Vztahují se na všechny účastníky integrace a stávají se součástí jejich právního řádu ihned po svém schválení. Pokud jsou v rozporu se zákony některého členského státu, pak mají přednost (tzn., že vždy platí nařízení EU, nikoli ustanovení domácího práva, které mu odporuje). Nařízení jsou tedy nástrojem právní unifikace a EU je užívá tam, kde je třeba společným rozhodnutím dosáhnout jednoty v obsahu i formě zákona. Pro realizaci regionální a strukturální politiky EU jsou v současné době pro členské státy základními stavebními kameny této problematiky následující nařízení:

- **Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999⁴¹** - určuje společné zásady, pravidla a normy pro provádění těchto tří nástrojů soudržnosti a podstatou tohoto nařízení je jednání sdílené Unií, členskými státy a regiony, stanovení nových postupů programování, které se řídí Strategickými obecnými zásadami společenství pro soudržnost a jejich prováděním, společnými normami pro finanční řízení, kontrolu a hodnocení.

⁴¹ Plné znění viz.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:01:CS:HTML>

- ***Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999⁴²*** - vymezuje poslání a oblast působnosti tohoto fondu.

- ***Nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 ze dne 11. července 2006 o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/1994⁴³*** - stanoví okruhy podpory tohoto fondu a jeho působnost.

- ***Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském seskupení pro územní spolupráci⁴⁴*** - účelem tohoto nového právního instrumentu je usnadnění přeshraniční, nadnárodní, popř. meziregionální spolupráce regionálních i místních orgánů. Na základně tohoto nařízení je sdružení obdařeno právní subjektivitou k provádění programů územní spolupráce, založených na dohodě mezi zúčastněnými vnitrostátními, regionálními, místními nebo i jinými veřejnými orgány.

- ***Nařízení Komise (ES) č. 1828/2006 ze dne 8. prosince 2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti a k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj⁴⁵*** - stanoví prováděcí pravidla, týkající se uvedených nařízení, a to ohledně informací a propagace (např. informace o využívání finančních prostředků z fondů, řídicí a kontrolní systémy, nesrovnalosti, osobní údaje, finanční postihy za nedodržení adicionality, elektronickou

⁴² Plné znění viz.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0001:01:CS:HTML>

⁴³ Plné znění viz.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0079:01:CS:HTML>

⁴⁴ Plné znění viz.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0019:01:CS:HTML>

⁴⁵ Plné znění viz.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:371:0001:0164:CS:PDF>

výměnu dat, nástroje finančního inženýrství, způsobilost nákladů na bydlení a evropskou územní spolupráci).

- **Směrnice** - jsou právními akty, které zavazují zúčastněné státy provést ve svém právním řádu k jednotnému datu určité změny tak, aby si právo jednotlivých států neodporovalo a poskytovalo srovnatelnou úroveň ochrany (jsou tedy nástrojem harmonizace národních právních řádů). Svým obsahem jsou pak jejich předpisy srovnatelné, formou se však mohou lišit (jeden stát např. přijme zvláštní zákon, jiný vydá vyhlášku a další jen novelizuje několik existujících zákonů). V tom tkví pružnost směrnice jako právního aktu: členské státy mohou v souladu se svými právními tradicemi rozhodnout, jak je budou nejlépe realizovat.

- **Rozhodnutí** - vztahují se pouze na ty členské státy, firmy nebo jednotlivce, jimž jsou adresována. Od nařízení se liší tím, že nemají obecnou platnost a od směrnic tím, že nemusejí být převáděna do národního práva. Platí přímo, ale jen na vybrané subjekty.

- **Doporučení a stanoviska** - nejsou na rozdíl od nařízení, směrnic a rozhodnutí právně závazná. Nemají tedy právní, ale pouze politickou váhu. V EU někdy předcházení přijetí závazných právních aktů, neboť Evropská komise často nejprve zkouší regulovat určitou oblast cestou dobrovolných doporučení a až v případě nutnosti sahá k návrhům nařízení nebo směrnic.

4. 2. Legislativa České republiky

Základem pro realizace regionální a strukturální politiky EU je v ČR **Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.**, ze dne 16. prosince 1992, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., a 515/2002 Sb., Ústava České republiky, kde se v článku 8 říká: "*Zaručuje se samospráva územních samosprávných celků.*"⁴⁶

Stěžejní právní normou, která v ČR vytváří právní rámec pro její účast na programech čerpání pomoci z finančních prostředků strukturálních fondů je **zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje**. Na základě důvodové zprávy vytváří tento zákon nezbytné legislativní dispozice pro zřízení soustavy koordinačních a poradních orgánů, které mají plnit úkoly na úseku organizace a kontroly využívání pomoci z předstupních a Strukturálních fondů. Zákon zejména respektuje nařízeními preferovaný decentralizovaný model správy.

Problematicy regionální politiky se bezprostředně dotýkají i další právní normy spojené s aplikací zákona o podpoře regionálního rozvoje.

Většina zákonů upravujících tuto oblast byla přijata v rámci přípravy vstupu ČR do EU a nutnosti sladění české a evropské legislativy. Jedná se zejména o následující právní předpisy:

- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích,
 - zákon č. 129/2000 Sb., o krajích,
 - zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze,
 - zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (tzv. rozpočtová pravidla),
 - zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů,
 - zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů,
 - zákon č. 215/2004 Sb., o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory,
- a další.

⁴⁶ Plné znění viz. <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

Jednou z nejdůležitějších norem jsou výše uvedená rozpočtová pravidla, která v hlavě X upravují hospodaření s prostředky Národního fondu, kdy v § 37 odst. 1 definují "Národní fond" jako souhrn peněžních prostředků, které svěřují EU ČR k realizaci společných programů nebo projektů spolufinancovaných z rozpočtu EU (s výjimkou podpory pro rozvoj venkova a peněžních prostředků finančních mechanismů Evropského hospodářského prostoru, Norska a Švýcarska, které jsou ČR svěřeny na základě mezinárodních smluv). Jsou zde také stanoveny kompetence Ministerstva jako platebního orgánu (ve vztahu ke správě výše zmíněných prostředků). Důsledky porušení kázně při hospodaření s peněžními prostředky Národního fondu pak řeší § 38 tohoto zákona. Finanční kontrolou se zabývá Hlava XI tohoto zákona (pokud jsou ovšem prostředky ze zahraničí poskytovány prostřednictvím státního rozpočtu, postupuje se při jejich finanční kontrole podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů - viz. § 43 zákona č. 218/2000 Sb.).

V § 1 zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů se říká, že tento zákon stanoví podmínky pro poskytování podpory regionálnímu rozvoji s cílem vyváženého rozvoje státu nebo územního obvodu kraje. Dále jsou zde vymezeny priority podpory regionálního rozvoje, upraven postup stanovení regionů, jejichž rozvoj je třeba podpořit, formy realizace státní podpory regionálního rozvoje a upravuje dispozice pro zajištění koordinace politiky HSS. Důležitým faktem je, že tímto zákonem byly zřízeny tzv. "regiony soudržnosti", jejichž územní vymezení je totožné s územními statistickými jednotkami NUTS II⁴⁷.

⁴⁷ Blíže viz. Opatření Českého statistického úřadu č. OP 13/1999 publikované v částce 33/1999 Sb.

5. Financování strukturální politiky EU⁴⁸

Dle předloženého návrhu finanční perspektivy (Building our common Future - Policy challenges and Budgetary means of the Enlarged Union 2007 - 2013 + tabulka) by v letech 2007+ mělo být na politiku hospodářské a sociální soudržnosti vyčleněno 336,3 mld. eur. Objem výdajů je kalkulován tak, aby dosáhl 0,41% HND EU. Jedná se o horní hranici možných výdajů. Tato výše je ze strany Evropské komise dlouhodobě cílována, v reálné situaci však platby členským státům takové výše nikdy nedosáhly a přislíbená alokace nebyla nikdy zcela vyčerpána. Z tohoto důvodu se v průběhu vyjednávání mohou objevit tlaky na snížení celkové alokace.

Zároveň se však uplatňuje pravidlo omezující alokaci na členský stát ve výši 4% jeho HDP. Tento limit, který byl přijat na základě vnitřních debat v rámci EU před zahájením stávajícího programového období, stanovuje absorpční kapacitu zemí - příjemců. Důvodem jeho zavedení byla snaha omezit požadavky méně vyspělých (především kohezních) států, neboť podstatně snižuje dosažitelnou alokaci oproti kalkulovaným nárokům, vypočteným stanoveným postupem.

Finální podoba finanční perspektivy EU na léta 2007—2013 byla schválena na summitu Evropské rady dne 16. prosince 2005. Unie v současném programovacím období hospodáří s částkou téměř 862,4 mld. EUR (zhruba 25 biliónů korun), což představuje 1,045 procenta hrubého národního důchodu EU. Více než třetina této částky (tj. 308,1 mld. EUR) bude určena právě na regionální politiku EU tzv. podkapitola 1B. Pro Českou republiku je z rozpočtu EU na politiku soudržnosti vyčleněno 688 mld. Kč (tj. ročně zhruba 98 mld. Kč).

Schválení finanční perspektivy předcházelo složité vyjednávání, které vyvrcholilo 3 balíčkem britského předsednictví (ten byl předložen na jednání ER dne 16. 12. 2005). Velká Británie tak zvýšila svůj původní návrh rozpočtu zhruba o 13 mld. EUR a rozhodla se vzdát až 10,5 mld. EUR z vlastní slevy z příspěvků do unijní pokladny.

⁴⁸ Fondy Evropské unie: Financování strukturální politiky EU. [online]. [cit. dne 20. 12. 2009]. Dostupná na WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz>>.

Díky navýšení rozpočtu se zvýší stropy pro čerpání ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti a nové členské státy tak dostanou zhruba 5,3 mld. EUR navíc. V případě ČR je to 3,43 % HDP místo dosud navrhovaných 3,31 % HDP, což v absolutní částce znamená zhruba 3 mld. Kč ročně. Z unijního rozpočtu půjdou peníze také do zemědělství a rozvoje venkova (již však nebude součástí politiky soudržnosti).

Finanční perspektiva rovněž zakotvila výhodnější podmínky pro získání prostředků ze SF a dodatečnou alokaci pro NUTS II Praha 200 mil. EUR.

Flexibilnější pravidla pro čerpání prostředků ze strukturálních fondů (podkapitola 1B)

- Aplikace pravidla *N+3* pro 2007-2010.
- Nevratná *DPH jako způsobilý výdaj* (týká se např. obcí a neziskových organizací).
- Míra spolufinancování z fondů až 85% (původní návrh komise - 75% pro ESF a ERDF v Cíli Konvergence, v Cíli Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost (Praha) jen 50%); v období 2004—2006 spolufinancování 75% (minimum opatření 80%).
- Otevření možnosti financovat projekty v oblasti *regenerace bydlení a rozvoje měst* - konkrétní podmínky budou v dalším jednání s Komisí upřesněny.
- Spolufinancování vztaženo k celkovým způsobilým výdajům (veřejným a soukromým)

Pro ČR nejdůležitější částka z rozpočtu EU plyne právě ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Na období 2007—2013 se bude jednat o 778 mld. Kč (v běžných cenách). To představuje průměrnou *roční alokaci 111,1 mld. Kč* (tj. více než čtyřnásobný nárůst oproti současnému období - průměr v letech 2004 - 2006 byl cca 25,4 mld. Kč). Prostředky z těchto fondů jsou podle priorit identifikovaných v Národním rozvojovém plánu určeny na projekty oblastech infrastruktura a životní prostředí, podnikání a inovace, rozvoj lidských zdrojů a vyvážený rozvoj regionů.

6. Národní spolufinancování⁴⁹

Od data vstupu ČR do EU dne 1. května 2004 byl systém finančních toků SF a FS nastaven tak, že příjemcům byly prostředky SF a FS zpětně propláceny Platebním orgánem prostřednictvím platebních jednotek. Na základě zkušeností s realizací projektů a průběhem čerpání prostředků strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v rámci programového období 2004 – 2006 a ve snaze o zrychlení toku prostředků SF a FS směrem k příjemci, jako nejdůležitějšímu článku implementace projektů spolufinancovaných ze SF a FS, došlo ke změně systému finančních toků prostředků SF a FS. Pro nové programové období schválila vláda Metodiku finančních toků a kontroly programů spolufinancovaných ze strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a Evropského rybářského fondu na programové období 2007-2013.

Veškeré prostředky SF a FS jsou integrovány do státního rozpočtu. Příjemcům jsou prostředky SF a FS předfinancovány ze zdrojů státního rozpočtu. PCO následně převádí prostředky SF a FS do státního rozpočtu. Tímto systémem bude zajištěn jednotný tok národních i evropských prostředků k příjemcům a dojde k jeho zrychlení.

ČR se rozhodla, že bude vztahovat míru spolufinancování pouze k veřejným výdajům (podle čl. 63(1b) obecného nařízení). Veřejné rozpočty ČR budou tedy muset v letech 2007 - 2015 vydat minimálně 4,7 mld. EUR, aby mohla ČR vyčerpat maximální alokaci, kterou bude mít k dispozici pro programové období 2007 -2013.

MF pravidelně analyzuje schopnost veřejných rozpočtů zajistit dostatek prostředků na spolufinancování SF a FS. Na základě takové analýzy rozhodla vláda dne 14. prosince 2005 (usnesení vlády č. 1618), že spolufinancování je prioritou při přípravě rozpočtů. Analýza byla aktualizována na podzim roku 2006, kdy už jsou známy jednak přesné alokace pro ČR na jednotlivé roky, ale i přesnější rozdělení na operační programy i na jejich prioritní osy.

⁴⁹ Národní strategický referenční rámec. [online]. [cit.dne 18.10.2009]. Dostupná na WWW:< <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/197f55c7-ffeb-4f5c-ab81-26237ef6eaf1/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CR-2007%E2%80%94942013->>.

Přestože současná analýza předpokládá, že bude nutné vynaložit podstatě nižší objem prostředků z veřejných rozpočtů než ta předchozí (především dosažení nižší povinné míry spolufinancování z národních zdrojů), dospěla ke stejným závěrům:

- nutnost prohloubit reformu veřejných financí a změnit trend nárůstu mandatorních výdajů,
- přesun priorit v rámci výdajů na hospodářskou a sociální soudržnost na oblasti spolufinancované ze SF a FS, to bude podporovat koordinované plánování evropských i národních programů a národní programy budou podporovat jen ty oblasti, které nelze spolufinancovat z evropských zdrojů.

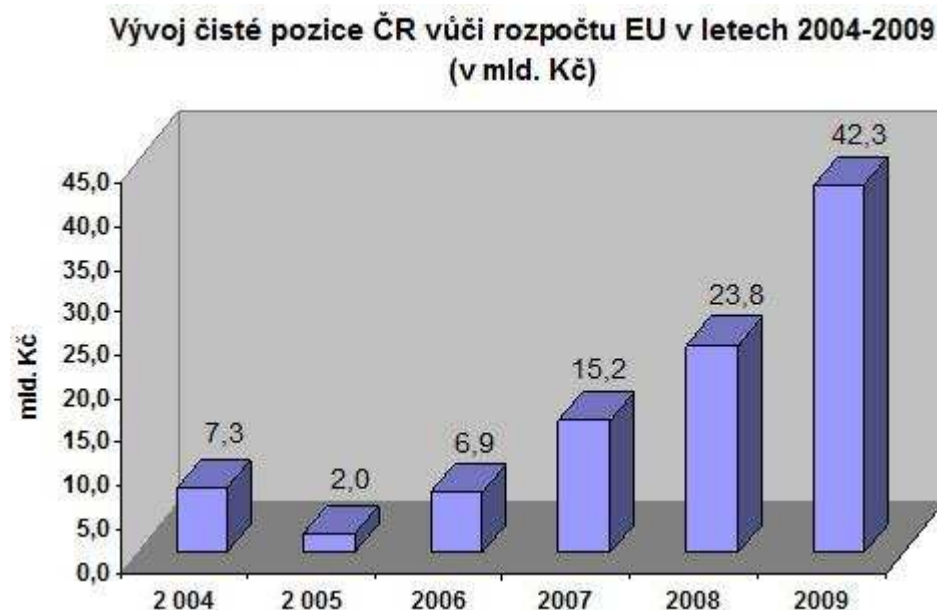
Aktualizovaná analýza byla usnesením č. 1348 schválena vládou ČR dne 30. listopadu 2006.

6. 1. Čistá pozice ČR vůči rozpočtu EU za rok 2009⁵⁰

V loňském roce dosáhla čistá pozice České republiky vůči rozpočtu EU nejlepšího výsledku od našeho vstupu do EU (viz. graf 1). Česká republika opět obdržela z rozpočtu EU výrazně více, než do rozpočtu odvedla. Stejně jako v předchozích letech ČR zůstává výrazným čistým příjemcem z rozpočtu EU. Rozdíl mezi příjmy a odvody za rok 2009 dosáhl 42,3 mld. Kč. Výsledná čistá pozice ČR za rok 2009 je tak podstatně vyšší, než byla čistá bilance za rok 2008, ve kterém dosáhla výše 23,8 mld. Kč (viz. graf 1). Z hlediska vztahu k hrubému domácímu produktu ČR dosáhly příjmy ČR z rozpočtu EU v roce 2009 přibližně 2,2 %, podíl čistých příjmů činil 1,2 % HDP ČR.

⁵⁰ Ministerstvo financí České republiky: *Tiskové zprávy*. [online]. [cit. dne 4. 4. 2010]. Dostupná na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_ministerstva_52837.html?year=2010>

Graf 1: Vývoj čisté pozice ČR vůči rozpočtu EU 2004 - 2009 (v mld. Kč)

Zdroj: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_ministerstva_52837.html?year=2010

Klíčovou úlohu v pozitivní bilanci ČR ve vztahu k rozpočtu EU za rok 2009 sehrály příjmy ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti EU, které dosáhly celkem 51,9 mld. Kč a tvořily přibližně dvě třetiny celkových příjmů ČR z rozpočtu Unie. Další významnou položku příjmů ČR z evropského rozpočtu představovaly prostředky na Společnou zemědělskou politiku ve výši 23,2 mld. Kč (viz. Graf 2).

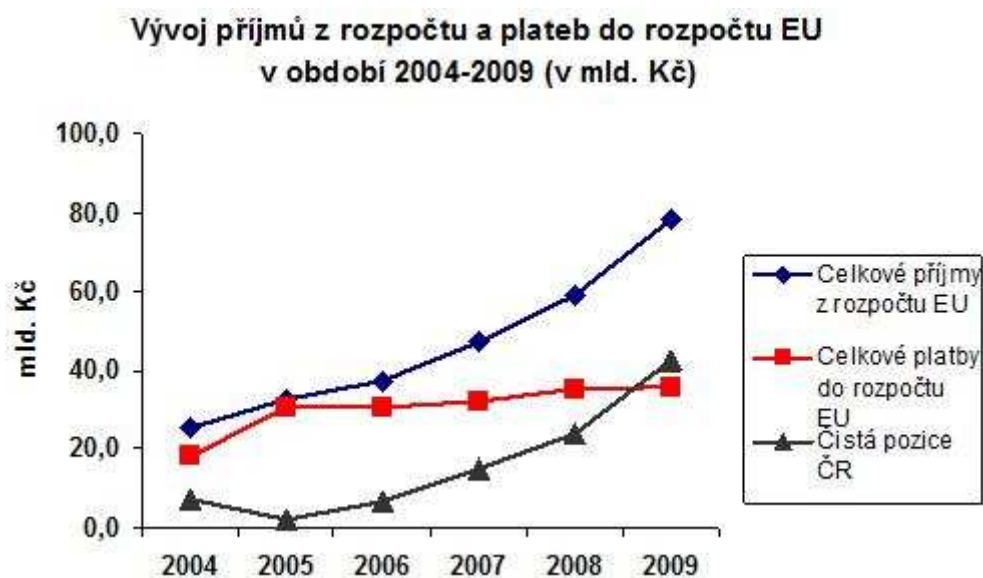
Graf 2: Struktura příjmů ČR z rozpočtu EU v roce 2009

Zdroj: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_ministerstva_52837.html?year=2010

Celkově ČR od 1. května 2004 do 31. prosince 2009 zaplatila do rozpočtu EU 182,5 mld. Kč a získala 280 mld. Kč. Kladné saldo čisté pozice České republiky ve vztahu k rozpočtu EU tak souhrnně dosáhlo 97,5 mld. Kč. Za výrazným nárůstem čisté pozice ČR k evropskému rozpočtu v posledních letech stojí zejména rostoucí čerpání ČR z rozpočtu EU, odvody ČR do evropského rozpočtu se zvyšují mírným tempem (viz. Graf 3).

Graf 3: Vývoj příjmů z rozpočtu a plateb do rozpočtu EU 2004 - 2009 (v mld. Kč)

Zdroj: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_ministerstva_52837.html?year=2010

7. Řízení a koordinace politiky hospodářské a sociální soudržnosti⁵¹

V souladu s obecným nařízením ČR definovala základní instituce pro řízení a koordinaci NSRR:

- Národní orgán pro koordinaci (NOK)
- Monitorovací výbor - Řídící a koordinační výbor (ŘKV)
- Platební a certifikační orgán (PCO) - Národní fond
- Auditní orgán (AO) - Centralní harmonizační jednotka pro finanční kontrolu

Národním orgánem pro koordinaci NSRR bylo usnesením vlády ČR č. 198 ze dne 22. února 2006 pověřeno MMR, jehož kompetence je založena rovněž zákonem č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. V rámci MMR je zřízen odborný útvar, který zajišťuje funkci NOK pro NSRR. NOK zodpovídá za celkovou koordinaci NSRR a je oficiálním partnerem vůči EK pro NSRR.

NOK vykonává zejména tyto činnosti:

- vydává pokyny a metodiky závazné pro všechny řídicí orgány operačních programů, zejména v oblastech řízení, implementace, monitorování, provádění evaluací, sběru dat a jejich elektronické výměny, nastavení a činnosti monitorovacích výborů,
- podporuje rozvoj institucionálních a administrativních kapacit, znalostí a dovedností pracovníků zapojených do realizace operačních programů,
- zajišťuje stanovení základních kritérií pro výběr projektů pro naplňování čtyř strategických cílů NSRR,
- zabezpečuje činnost pracovní skupiny pro evaluaci,

⁵¹ Národní strategický referenční rámec, [online]. [cit.dne 18.10.2009]. Dostupná na WWW:< <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/197f55c7-ffeb-4f5c-ab81-26237ef6eaf1/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CR-2007%E2%80%94942013->>

- garantuje tok informací z Evropské komise všem řídicím orgánům a zpět,
- vytváří podmínky pro vyhodnocování účinnosti kontrolních mechanismů,
- dohlíží na respektování pravidel veřejné podpory (a regionální podpory), upravených příslušnými evropskými a národními předpisy,
- vypracovává metodiku pro požadavky na žadatele a metodiku způsobilých výdajů,
- vytváří metodiku pro stanovení indikátorů a sledování jejich plnění,
- řídí a koordinuje sledování plnění horizontálních témat,
- zajišťuje plnění úkolů týkajících se informovanosti a publicity na národní úrovni realizace politiky HSS a koordinuje aktivity řídicích orgánů v této oblasti,
- koordinuje a podílí se na vypracování výročních zpráv předkládaných Evropské komisi,
- zajišťuje vypracování dalších zpráv, včetně části NPR věnované podpoře Lisabonské strategie prostřednictvím fondů EU,
- předkládá strategické zprávy o pokroku dle čl. 29 obecného nařízení.

Roli Monitorovacího výboru pro NSRR zajišťuje Řídicí a koordinační výbor (ŘKV), zřízený MMR na základě zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Role ŘKV pro období 2007-2013 byla upřesněna usnesením vlády č. 245 ze dne 2. března 2005.

Pro implementaci pomoci ze SF a FS byl ustaven Českou republikou jediný Platební certifikační orgán, kterým je odbor Národní fond MF. PCO funguje v úzké součinnosti s NOK.

ŘKV jsou předkládány ke schválení zejména následující záležitosti:

- aktuální stav čerpání za programové období 2004-2006 a 2007-2013,
- změny v NSRR,
- změny v operačních programech (tzv. revize OP dle čl. 33 Obecného nařízení č. 1083/ 2006),
- další zásadní změny v nastavení implementačního systému,

- přehled aktuálních problémů a návrhů zlepšení celkové funkčnosti implementačního systému ČR.

Auditní orgán se zřizuje ve smyslu čl. 59 obecného nařízení. Usnesením vlády ČR č. 198 ze dne 22. února 2006 je výkonem funkce AO pro SF a FS pověřeno MF - útvar Centrální harmonizační jednotky pro finanční kontrolu. Útvar Centrální harmonizační jednotky je funkčně nezávislý na řídicích orgánech a na PCO. Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu fungující v rámci MF centrálně odpovídá za provádění auditů k ověření účinného fungování a kontrolního systému implementace podpory ze SF a FS.

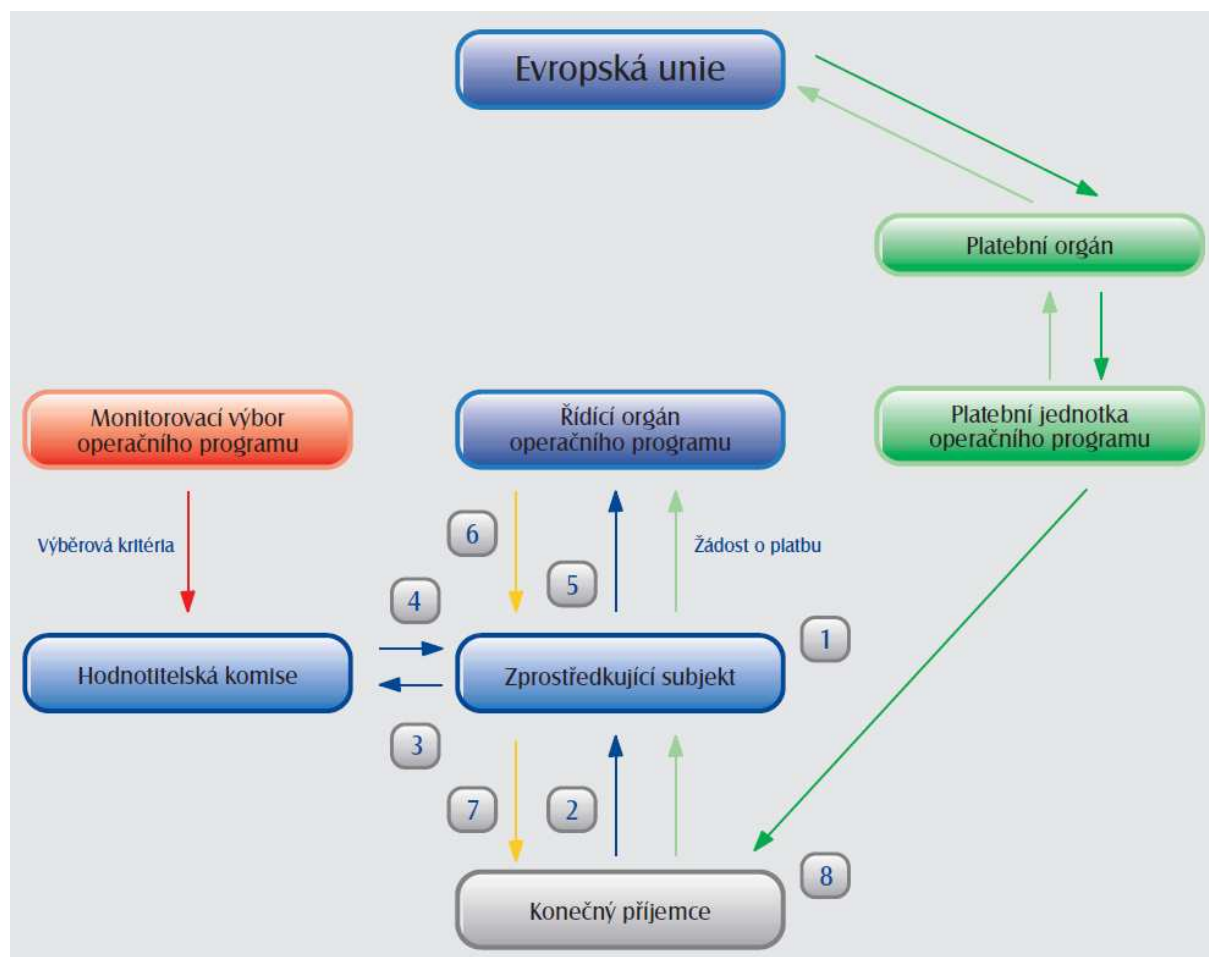
Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu je útvar Ministerstva financí, který je zodpovědný za metodické řízení a koordinaci finanční kontroly ve veřejné správě. Mezi její hlavní funkce patří zejména to, že: 1. metodicky řídí a koordinuje výkon celého systému finanční kontroly strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v souladu s ustanovením § 7 zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole; 2. odpovídá za rozvoj a podporu metodiky finančního kontrolního systému na základě mezinárodně uznávaných standardů; 3. zabezpečuje harmonizaci a koncepci legislativního rámce v návaznosti na legislativu EU v oblasti finanční kontroly; 4. poskytuje konzultační, poradenskou a školicí činnost v oblasti veřejnosprávní kontroly a vnitřního kontrolního systému v celé oblasti implementace prostředků EU; 5. spolupracuje s Evropskou komisí na koordinaci metodiky finanční kontroly v celém systému implementace strukturálních fondů a Fondu soudržnosti; 6. zajišťuje zpravodajskou činnost o stavu systému finanční kontroly v orgánech veřejné správy; 7. vykonává audit systému kontroly v rámci zabezpečování mezinárodních standardů finanční kontroly v oblasti implementace prostředků strukturálních fondů a Fondu soudržnosti.⁵²

⁵² Fondy Evropské unie: *Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu*. [online]. [cit. dne 2. 1. 2010]. Dostupná na WWW: < <http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/C/Centralni-harmonizacni-jednotka-pro-financni-kontr> >.

8. Modelový příklad předkládání a posuzování projektů konečných příjemců⁵³

Níže uvedené schéma znázorňuje jednotlivé kroky předkládání, hodnocení a následné realizace projektů. Jedná se pouze o modelový příklad - každý OP musí ve své realizační struktuře zohlednit svá specifika, která jsou dána zejména mírou delegace pravomocí z příslušného Řídícího orgánu na Zprostředkující subjekt.

Schéma 2: Modelové schéma implementace operačních programů.

Zdroj: Publikace Průvodce fondy Evropské unie, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, duben 2004.

⁵³ Zpracováno dle: *Publikace Průvodce fondy Evropské unie*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, duben 2004.

1. **Řídicí orgán/Zprostředkující subjekt** vyhlásí spuštění operačního programu a stanoví průběžný konečný termín pro předložení projektových žádostí (žádosti došlé po tomto datu budou automaticky zařazeny do dalšího hodnoticích kola). Překladatelé vyplní projektovou přihlášku, která bude k dispozici u Zprostředkujícího subjektu.

2. **Zprostředkující subjekt** bude průběžně přijímat a evidovat projektové přihlášky a následně provede formální kontrolu projektů shromážděných k předem stanovenému termínu (**viz. 1**). V případě nejasností mohou Zprostředkující subjekty vznést upřesňující dotazy na předkladatele projektu. Po provedení kontroly jsou data o projektech vložena do Monitorovacího systému strukturálních fondů. Projekty nevyhovující formálním kritériím (neúplná dokumentace, nezpůsobilost výdajů, nesoulad s předpisy ČR a politikami EU aj.) budou vráceny zpět předkladatelům.

3. **Z projektů vyhovujících formálním kritériím** sestaví zprostředkující subjekt seznam předložených projektů (long-list). Pro hodnocení projektů mohou být ustaveny Hodnotitelské komise, které obdrží kopie předložených projektů a podpůrné materiály.

4. **Hodnotitelská komise** posoudí projekty z odborného hlediska, a to v návaznosti na kritéria pro výběr projektů schválená Monitorovacím výborem operačního programu, kritéria uvedená v OP, respektive programovém dodatku, kvantifikované cíle opatření, soulad s politikami ČR a ES. Na základě bodového ohodnocení sestaví návrh pořadí projektů vhodných k financování (short-list). Předkladatelé projektů mohou být během jednání Hodnotitelské komise požádáni o doplnění dalších informací.

5. **Zprostředkující subjekt** sestaví na základě bodového hodnocení všech Hodnotitelských komisí seznam projektů a předloží jej ke schválení Řídicímu orgánu. Přílohou seznamu bude vyjádření Hodnotitelské komise ke každému projektu.

6. **Řídicí orgán** schválí seznam projektů, které budou podpořeny, včetně navrhované alokace prostředků na jednotlivé projekty.

7. **Řídicí orgán/Zprostředkující subjekt** informuje předkladatele projektů o rozhodnutí. Součástí této informace bude i návrh smlouvy s konečným příjemcem obsahující uvedení podmínek, za kterých je spolufinancování ze strukturálních fondů nabízeno.

8. **Podepsání kontraktu** mezi Řídicím orgánem/Zprostředkujícím subjektem a konečným příjemcem. Řídicí orgán předá jednotlivé smlouvy pro informaci Platební jednotce a současně je zašle i Platebnímu orgánu. Informace o podepsaných smlouvách budou Řídicím orgánem vloženy do monitorovacího systému programu.

K faktickým platbám konečným příjemcům bude zpravidla docházet až po skončení realizace projektu, a to na základě předložení požadovaných dokladů (zejména potvrzených faktur a osvědčení o provedené práci). Pouze v odůvodněných případech mohou být povoleny zálohové platby, případně bude umožněno průběžné proplácení faktů (vždy po realizaci určité fáze projektu). Možnost zálohového či průběžného financování projektu však musí být výslovně uvedena ve smlouvě mezi Řídicím orgánem/Zprostředkujícím subjektem a konečným příjemcem podpory. Převod finančních prostředků provádí Platební jednotka daného operačního programu, a to pouze na zvláštní bankovní účet specifikovaný ve smlouvě (**viz. bod 8**). Hotovostní platby ani šeky nebudou přípustné.

9. Srovnání programovacích období 2004 - 2006 a 2007 - 2013

Česká republika se do svého historicky prvního programovacího období připojila 1. května 2004 svým vstupem do Evropské unie.

Základem pro programování v období 2004 - 2006 bylo schválení předpisu upravujícího oblast strukturální pomoci - Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech. Byly praktikovány dva programovací systémy - jeden z nich obsahoval Plán rozvoje, Rámec podpory společenství a Operační programy, které se dále dělily na sektorové a regionální. Tento systém byl používán pro regiony nebo státy spadající pod Cíl 1 strukturální politiky EU. Druhý systém pak spočíval v sestavení Jednotného programového dokumentu, který byl určen pro pomoc EU v rámci Cílů 2 a 3 nebo pokud podpora ze Strukturálních fondů v rámci Cíle 1 byla nižší než 1 mld. EUR.

Základním legislativním předpisem pro programování v období 2007 - 2013 je Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999. Pro toto období byly stanoveny Strategické obecné zásady společenství, na jejichž podkladě členské státy připravily Národní rozvojový plán a Národní strategický referenční rámec.

Horizontální priority musí být zohledněny ve všech Strukturálních fondech, operačních programech i samotných projektech. V obou obdobích musely být tedy tyto priority respektovány. Působí dlouhodobě a mají strategický význam pro intervenci Strukturálních fondů. Jejich naplňování přispívá k vyváženému působení nástrojů strukturální politiky. V programovém období 2004 - 2006 bylo spektrum horizontálních priorit širší než v současném období. Minulé programové období zahrnovalo kromě "rovných příležitostí" a "udržitelného rozvoje" ještě "informační společnost" a "vyvážený rozvoj regionů".

V programovém období 2004 - 2006 se v rámci politiky hospodářské a sociální soudržnosti realizovalo 16 programů podpory fondů EU s celkovou alokací zhruba

80 mld. Kč. Zatímco v období současném (tedy 2007-2013) je to již 26 operačních programů s celkovou alokací 752,7 mld. Kč.

V programovém období 2007-2013 není již používáno slovo "společný" před souslovím regionální operační program, a také se z pěti priorit stalo pět prioritních os, rozdělených nikoli do opatření, ale do oblastí podpor (s velmi podobným zaměřením), ovšem s výjimkou "Rozvoje lidských zdrojů" jež nahradil "Rozvoj městských a venkovských oblastí").

V programovacím období 2004 - 2006 byli k dispozici čtyři strukturální fondy: Evropský fond pro regionální rozvoj (aktivní i v období 2007-2013), Evropský sociální fond (aktivní i v období 2007-2013) Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond a Finanční nástroj pro podporu rybolovu. Pro současné programovací období jsou to tedy již jen dva Strukturální fondy. Fond soudržnosti (Kohezní fond) je pro obě období stejný a do současného období přibýly ještě dva fondy: Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a Evropský rybářský fond. Změnil se také počet Fondů předvstupní pomoci z původních tří (PHARE, SAPARD, ISPA) na jeden (IPA). Pro současné programovací období vznikly také tři Finanční nástroje regionální politiky:

JASPERS⁵⁴ - První z finančních nástrojů regionální politiky je zaměřen na společnou pomoc při podpoře projektů v evropských regionech. Snaží se rozvíjet spolupráci mezi Evropskou komisí, Evropskou investiční bankou a Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj za účelem shromáždění odborných zkušeností a pomoci členských států a regionům při přípravě významných projektů.

JEREMIE⁵⁵ - Druhý finanční nástroj regionální politiky zaměřený na společné evropské zdroje pro mikropodniky až střední podniky. Jedná se o společnou iniciativu Evropské komise, Evropské investiční banky a Evropského investičního fondu v zájmu zlepšení přístupu k financování rozvoje mikropodniků, malých a středních podniků v regionech EU.

⁵⁴ Publikace Abeceda fondů Evropské unie 2007 - 2013, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, září 2008.

⁵⁵ Publikace Abeceda fondů Evropské unie 2007 - 2013, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, září 2008.

JESSICA⁵⁶ - Třetí finanční nástroj regionální politiky zabývající se společnou evropskou podporou udržitelných investic do městských oblastí. Jedná se o iniciativu Evropské komise ve spolupráci s Evropskou investiční bankou a Rozvojovou bankou Rady Evropy na podporu investic s dlouhodobým přínosem do městských oblastí.

Tabulka 3: Změny ve struktuře cílů a finančních nástrojů

2004 - 2006		2007 -2013	
Cíle	Finanční nástroj	Cíle	Finanční nástroj
Soudržnost	Fond soudržnosti	Konvergence	Fond soudržnosti ERDF ESF
Cíl 1	ERDF ESF EAGGF FIFG		
Cíl 2	ERDF ESF		
Cíl 3	ESF	Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	ERDF ESF
INTERREG	ERDF		
URBAN	ERDF	Evropská územní spolupráce	ERDF
EQUAL	ESF		
LEADER +	EAGGF - orientační sekce		
Rozvoj venkova a restrukturalizace rybolovu mimo rámec Cíle 1	EAGGF - záruční sekce FIFG	Problematika rozvoje venkova a rybolovu není nadále součástí politiky soudržnosti, ale řadí se pod Společnou zemědělskou politiku.	
9 Cílů a iniciativ	6 Finančních nástrojů	3 Cíle	3 Finanční nástroje

Zdroj: Publikace Abeceda fondů Evropské unie 2007 - 2013, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, září 2008

Jak je z Tabulky 3 patrné, v programovém období 2007 - 2013 došlo k redukci cílů (z 9 cílů a iniciativ v minulém období na 3 Cíle pro období stávající), i Finančních iniciativ (z 6 na 3 Finanční nástroje).

Fond soudržnosti již v období 2007 - 2013 nefunguje samostatně, nýbrž je součástí cíle "Konvergence". Pro všechny tři fondy (ERDF, ESF, Kohezní fond) platí stejná pravidla programování a řízení.

⁵⁶ Publikace Abeceda fondů Evropské unie 2007 - 2013, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, září 2008.

Tři nové cíle zahrnují úkoly bývalých cílů 1, 2 a 3 i tří bývalých iniciativ Společenství: Interreg III, Equal a Urban.

Interreg III byl včleněn do cíle "Evropská územní spolupráce".

Programy Urban II a Equal jsou zahrnuty do cílů "Konvergence" a "Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost"

Tabulka 4: Způsobilost cíle "Konvergence"

	2004 -2006	2007 -2013	
Cíl 1	Regiony na úrovni NUTS II, jejichž hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele je nižší než 75 % průměru EU. Přechodná podpora pro regiony v oblastech, které byly způsobilé pro region přizpůsobené cíle v období 1994 - 1999, ale v období 2004 - 2006 už nejsou k cíli 1 způsobilé ("phasing-out")	Žádná změna. Přechodná klesající podpora až do roku 2013 pro regiony, které by byly v rámci cíle "Konvergence" způsobilé, pokud by příslušný práh zůstal na hodnotě 75 % průměru HDP-EU-15, a ne EU-25. Odpovídá přechodné podpoře cíle "Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost".	Konvergence
Fond soudržnosti	Členské státy, jejichž hrubý národní důchod (HND) je nižší než 90 % průměru EU.	Žádná změna. Přechodná klesající podpora až do roku 2013 pro regiony, které by byly způsobilé pro Fond soudržnosti, pokud by práh zůstal na hodnotě 90 % průměru HND EU-15, a ne EU-25.	

Zdroj: Průvodce "Politika soudržnosti 2007-2013 - poznámky a úřední texty"

Oblasti vhodné pro cíl "Konvergence" spojují regiony způsobilé na základě regionálních kritérií (HDP/obyv. < 75% průměru EU) a členské státy vhodné pro Fond soudržnosti na základě vnitrostátního kritéria (HND < 90% průměru EU).

Tabulka 5: Způsobilost cíle "Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost"

2004 - 2006	2007 - 2013
Cíl 2: průmyslové, venkovské, městské nebo rybářské oblasti splňující určitý počet kritérií. Úroveň stropu Společenství je 18 %.	Všechny regiony, které nejsou pod cílem "Konvergence" nebo přechodnou podporou (regiony NUTS I nebo NUTS II podle členských států).
Cíl 3: všechny regiony mimo cíl 1.	
Přechodný režim bývalého cíle 1 (tzv. "phasing-out")	Přechodný režim pro regiony NUTS II, které pokrývá cíl 1, ale jejichž HDP přesahuje 75 % průměru HDP EU-15 (tzv. "phasing-in")

Zdroj: Průvodce "Politika soudržnosti 2007-2013 - poznámky a úřední texty"

U tohoto cíle již nedochází k rozdělování na zóny, jako tomu bylo v bývalém cíli 2 (venkovské, městské zóny atd.). Nyní se upřednostňuje vypracování ucelené strategie použitelné v celém regionu místo v dřívějších malých zónách na úrovni obcí, okresů apod.

V programovém období 2004-2006 byly definovány tři cíle, na základě kterých mohly členské země čerpat finanční prostředky ze Strukturálních fondů a jiných finančních nástrojů. Jednalo se o Cíl 1 "podpora rozvoje zaostávajících regionů", Cíl 2 "podpora strukturálně postižených oblastí" a Cíl 3 "podpora politiky zaměstnanosti a vzdělávání".

V programovém období 2007-2013 byly také definovány tři cíle, ale jedná se o cíle odlišné. Cíl "Konvergence", Cíl "Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost" a Cíl "Evropská územní spolupráce".

Tabulka 6: Fondy EU

Rodina fondů	Programové období 2004 - 2006	Programové období 2007 - 2013
Strukturální fondy	ERDF	ERDF
	ESF	ESF
	EAGGF	ne
	FIFG	ne
Fond soudržnosti	ano	ano
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova	ne	ano
Evropský rybářský fond	ne	ano
Komunitární programy	ano	ano
Fondy předvstupní pomoci	PHARE	IPA
	SAPARD	
	ISPA	
Fond solidarity	ano	ano
Finanční nástroje regionální politiky	ne	JASPERS
		JEREMIE
		JESSICA

Zdroj: Publikace Abeceda fondů Evropské unie 2007 - 2013, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, září 2008

Evropský sociální fond (ESF)⁵⁷

Jeho prostřednictvím se realizují cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Podporuje rozvojové projekty v oblastech zaměstnanosti a lidských zdrojů (například rekvalifikace, sociální integrace, vzdělávání apod.) Svých cílů dosahuje mimo jiné posilováním sociálních programů členských států EU, podporou projektů napomáhajících rizikovým skupinám obyvatel (mladí nezaměstnaní, zdravotně

⁵⁷ Fondy Evropské unie: Slovník pojmů. [online]. [cit. dne 1. 3. 2010]. Dostupná na WWW: < <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/e> >.

postižení), podporou rovných příležitostí na trhu práce a podporou zlepšování mobility pracovních sil v rámci EU.

Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)⁵⁸

ERDF je objemem peněz největším ze strukturálních fondů EU. Jeho prostředky jsou určeny na investice do výroby, vedoucí ke tvorbě nových pracovních míst a na investice do dopravní, vzdělávací, sociální a zdravotní infrastruktury. Podporuje rozvoj místního potenciálu (místní rozvoj a rozvoj malého a středního podnikání v problémových regionech), výzkum a vývoj a investice zaměřené na životní prostředí.

Fond soudržnosti (Kohezní fond) - (FS, CF)⁵⁹

Fond soudržnosti, jinak také Kohezní fond, byl založen v roce 1993 k poskytování pomoci vybraným zemím EU. Oproti strukturálním fondům je jeho pomoc určena na přímé financování konkrétních velkých projektů v oblasti životního prostředí, rozvoje dopravy (transevropské dopravní sítě, podpora veřejné dopravy), nově i v oblasti energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie. Členský stát má možnost čerpat prostředky z Fondu soudržnosti, pokud jeho hrubý národní produkt na obyvatele (HNP) nepřekročí 90% průměru EU a má sestavený program vedoucí ke splnění podmínek hospodářského sblížení (tzv. konvergenční program).

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)⁶⁰

Pro programové období 2007-2013 byl na podporu rozvoje venkova jako součásti společné zemědělské politiky Evropské unie vytvořen tento finanční nástroj. Nahradil činnost Evropského zemědělského podpůrného a záručního fondu (EAGGF).

Prostředky z EAFRD budou sloužit ke zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, potravinářství a lesnictví. Podpořeny budou environmentální projekty,

⁵⁸ Fondy Evropské unie: Slovník pojmů. [online]. [cit. dne 1. 3. 2010]. Dostupná na WWW: < <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/e> >.

⁵⁹ Fondy Evropské unie: Slovník pojmů. [online]. [cit. dne 1. 3. 2010]. Dostupná na WWW: < <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/f> >.

⁶⁰ Fondy Evropské unie: Slovník pojmů. [online]. [cit. dne 1. 3. 2010]. Dostupná na WWW: < <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/e> >.

nově vznikající podniky na venkově apod. EU klade neustále větší důraz na tzv. multifunkční zemědělství, jehož významnou součástí je orientace na nepotravinářské využití zemědělské produkce na a politika rozvoje venkova.

Evropský rybářský fond (EFF)⁶¹

V současném programovém období nahrazuje dosavadní Finanční nástroj na podporu rybolovu (FIFG) a stává se tak novým nástrojem společné rybářské politiky EU. Hlavním cílem tohoto fondu je zajištění trvale udržitelného rozvoje evropského rybolovu a akvakultury. EFF podporuje projekty vedoucí k vyšší konkurenceschopnosti na jedné straně a k ochraně a zlepšování životního prostředí na straně druhé. Z EFF budou financovány aktivity týkající se mořského i vnitrozemského rybolovu.

Evropský fond solidarity (EUSF)⁶²

EUSF byl založen po záplavách, které v srpnu 2002 zasáhly střední Evropu. Je tedy určen členským i přistupujícím státům, které jsou postiženy velkou přírodní katastrofou (konkrétně katastrofy, při nichž jsou odhadované škody vyšší než 0,6% HDP postiženého státu). Úkolem EUSF je poskytnutí rychlé a flexibilní finanční pomoci (např. hrazení nákladů na dočasné ubytování, provizorní opravy dopravních tepen), ale také preventivní opatření proti těmto přírodním katastrofám.

Nástroj předvstupní pomoci IPA⁶³

Novým nástrojem předvstupní pomoci se pro programové období 2007-2013 stal program IPA, který nahradil předešlé nástroje např. PHARE, ISPA, SAPARD. Podařilo se vytvořit jednotný rámec, který pokrývá celou škálu aktivit předvstupní pomoci EU. Hlavním cílem podpory fondu IPA je především pomoc při přípravě na členství v EU a při zavádění evropských norem a legislativy.

⁶¹ Fondy Evropské unie: Slovník pojmů. [online]. [cit. dne 1. 3. 2010]. Dostupná na WWW: < <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/e> >.

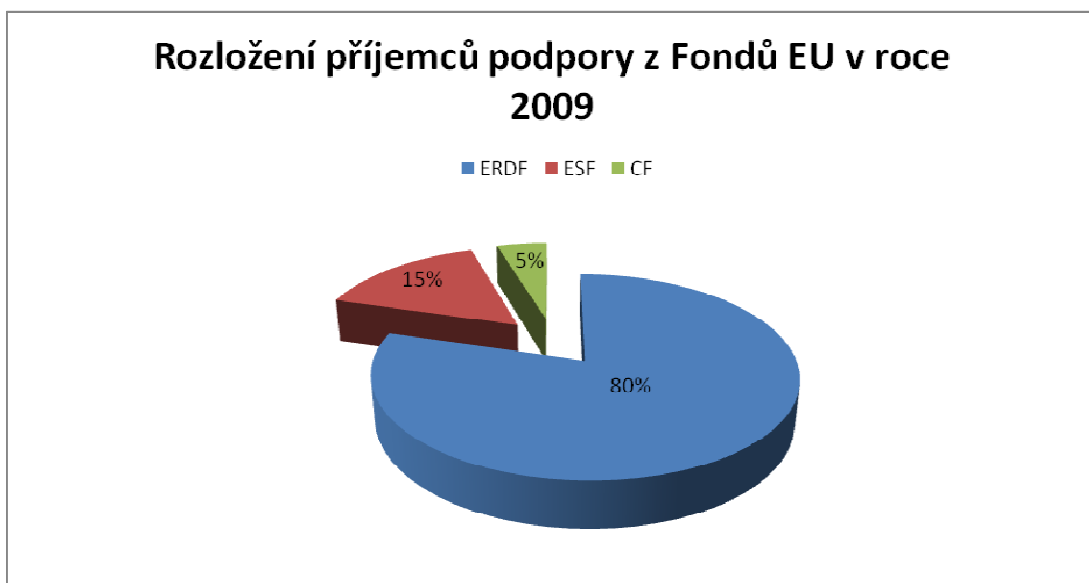
⁶² Fondy Evropské unie: Slovník pojmů. [online]. [cit. dne 1. 3. 2010]. Dostupná na WWW: < <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/e> >.

⁶³ Fondy Evropské unie: Slovník pojmů. [online]. [cit. dne 1. 3. 2010]. Dostupná na WWW: < <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/n> >.

10. Čerpání finančních prostředků z fondů EU v roce 2009 v ČR

Celkový počet schválených projektů v roce 2009 činil 11 376 (9 064 z ERDF, 1 779 z ESF, 533 z CF).

Graf 4: Rozložení příjemců podpory z Fondů EU v roce 2009

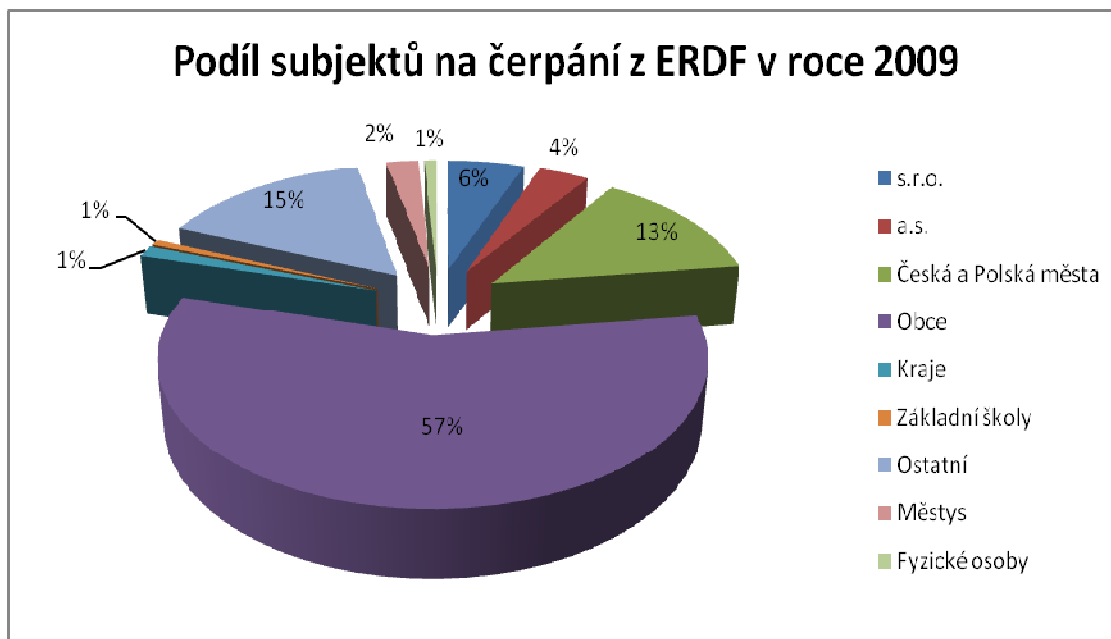
Graf je zpracován na základě počtu schválených projektů v roce 2009.

Zdroj: LIST OF BENEFICIARIES dostupný na [www. strukturalni-fondy.cz](http://www.strukturalni-fondy.cz)

Z grafu vyplývá, že nejvíce finančních prostředků plynulo v roce 2009 z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF 80%), dále z Evropského sociálního fondu (ESF 15%) a nejméně finančních prostředků plynulo z fondu Kohezního.

Dále jsem se zaměřila na nejvyužívanější fond EU v roce 2009 v ČR.

Graf 5: Podíl subjektů na čerpání z ERDF v roce 2009.

Graf je zpracován na základě počtu schválených projektů v roce 2009.

Zdroj: LIST OF BENEFICIARIES dostupný na www.strukturalni-fondy.cz.

Z hlediska subjektů, které nejvíce využívaly možnosti čerpání z ERDF, jsou jasně na prvním místě v úspěšnosti schválených projektů Obce (57%), následují města (Česká a Polská města 13%), společnosti s ručením omezeným (6%), akciové společnosti (4%), městysy (2%), kraje, základní školy a fyzické osoby. Do skupiny ostatní (15%) byli zahrnuti např.: centra pro regionální rozvoj, družstva, univerzity, o.p.s., státní podniky, agentury, ministerstva, kluby, mateřské a střední školy a další subjekty, jejichž podíl na celkovém čerpání byl menší než 60 schválených projektů u každého z nich.

Graf 6: Podíl Fyzických a Právnických osob na čerpání z ERDF v roce 2009

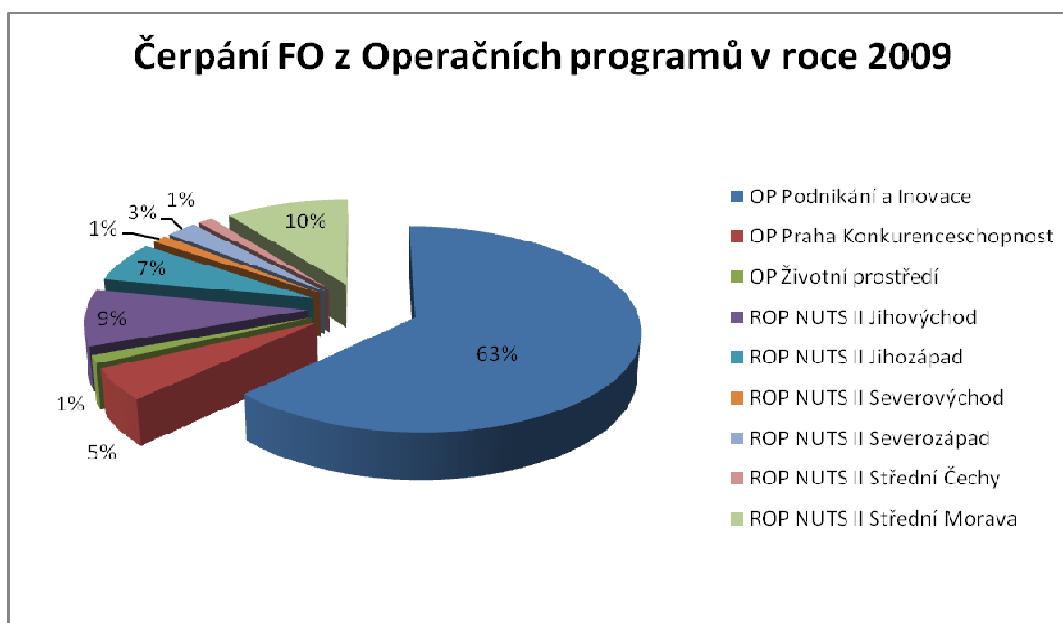

Graf je zpracován na základě počtu schválených projektů v roce 2009.

Zdroj: LIST OF BENEFICIARIES dostupný na [www. strukturalni-fondy.cz](http://www.strukturalni-fondy.cz).

Z grafu jasně vyplývá, že podstatně více využívaly v roce 2009 čerpání finančních prostředků z ERDF právnické osoby (99%).

Graf 7: Čerpání FO z Operačních programů v roce 2009.

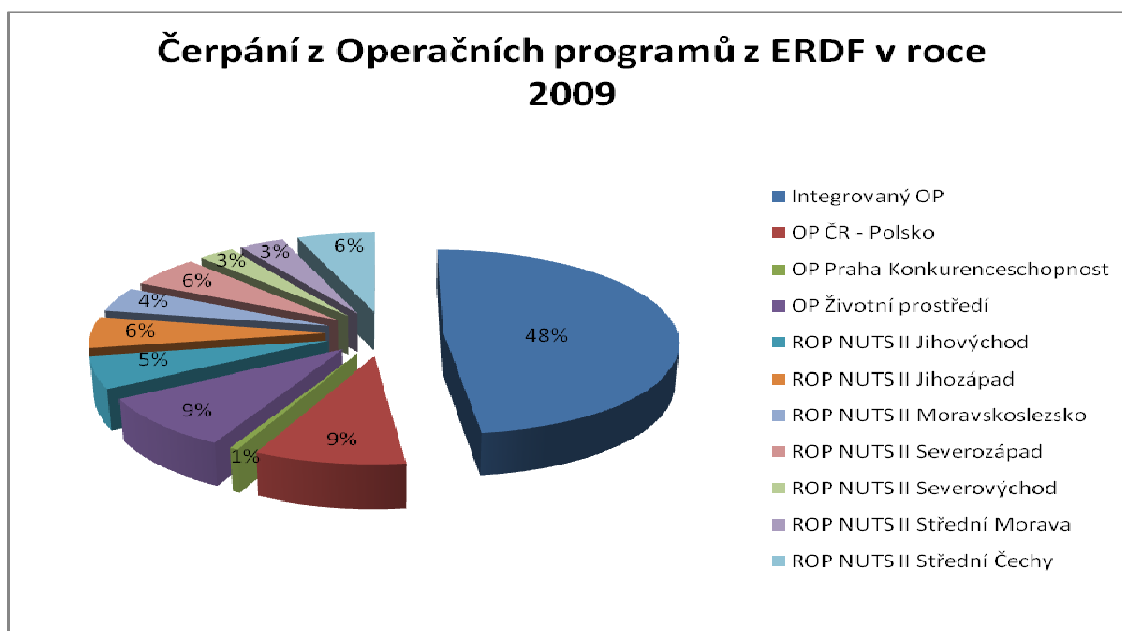
Graf je zpracován na základě počtu schválených projektů v roce 2009.

Zdroj: LIST OF BENEFICIARIES dostupný na [www. strukturalni-fondy.cz](http://www.strukturalni-fondy.cz).

Fyzické osoby v rámci ERDF v roce 2009 nejvíce čerpaly z OP Podnikání a Inovace (63%), následoval ROP NUTS II Střední Morava (10%), dále ROP NUTS II Jihovýchod (9%), ROP NUTS II Jihozápad (7%), OP Praha Konkurenceschopnost (5%), ROP NUTS II Severozápad (3%), OP Životní prostředí (1%), ROP NUTS II Střední Čechy (1%), ROP NUTS II Severovýchod (1%).

Dále jsem se zabývala českými městy, jelikož i můj dotazníkový průzkum (viz. dále) na ně byl zaměřen.

Graf 8: Čerpání z Operačních programů z ERDF v roce 2009 (Česká města).

Graf je zpracován na základě počtu schválených projektů v roce 2009.

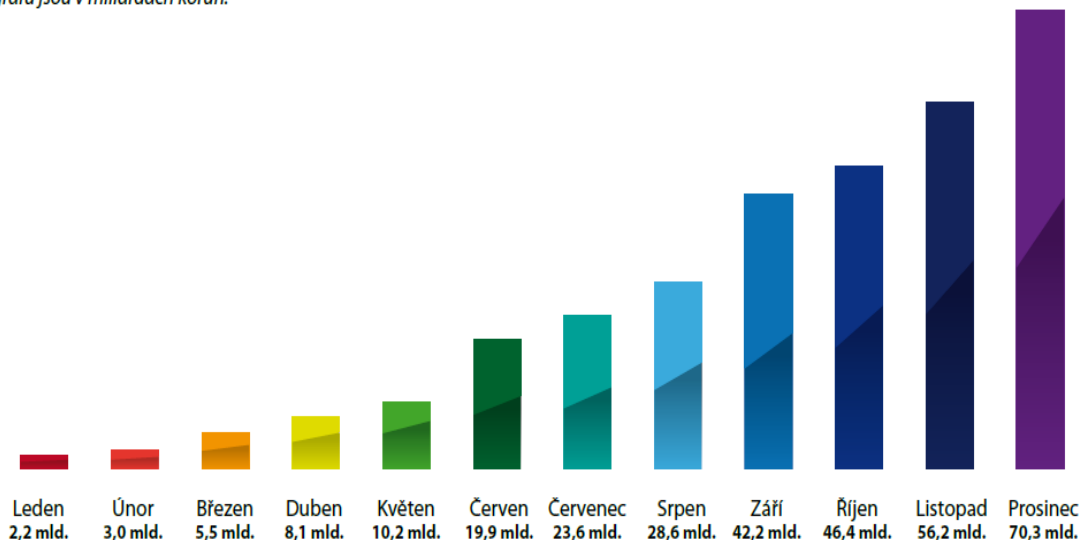
Zdroj: LIST OF BENEFICIARIES dostupný na www.strukturalni-fondy.cz

Česká města v roce 2009 čerpala v rámci ERDF nejvíce z Integrovaného OP (48%), dále z OP ČR - Polsko (9%), následoval OP Životní prostředí (9%), ROP NUTS II Střední Čechy (6%), ROP NUTS II Jihozápad (6%), ROP NUTS II Severozápad (6%), ROP NUTS II Jihovýchod (5%), ROP NUTS II Moravskoslezsko (4%), ROP NUTS II Střední Morava (3%), ROP NUTS II Severovýchod (3%), OP Praha Konkurenceschopnost (1%).

Graf 9: Průběh čerpání z fondů EU v roce 2009.

Průběh čerpání z fondů EU v roce 2009

Tento graf znázorňuje nárůst vyplacených peněz z fondů EU konečným příjemcům v České republice v jednotlivých měsících loňského roku. Údaje v grafu jsou v miliardách korun.

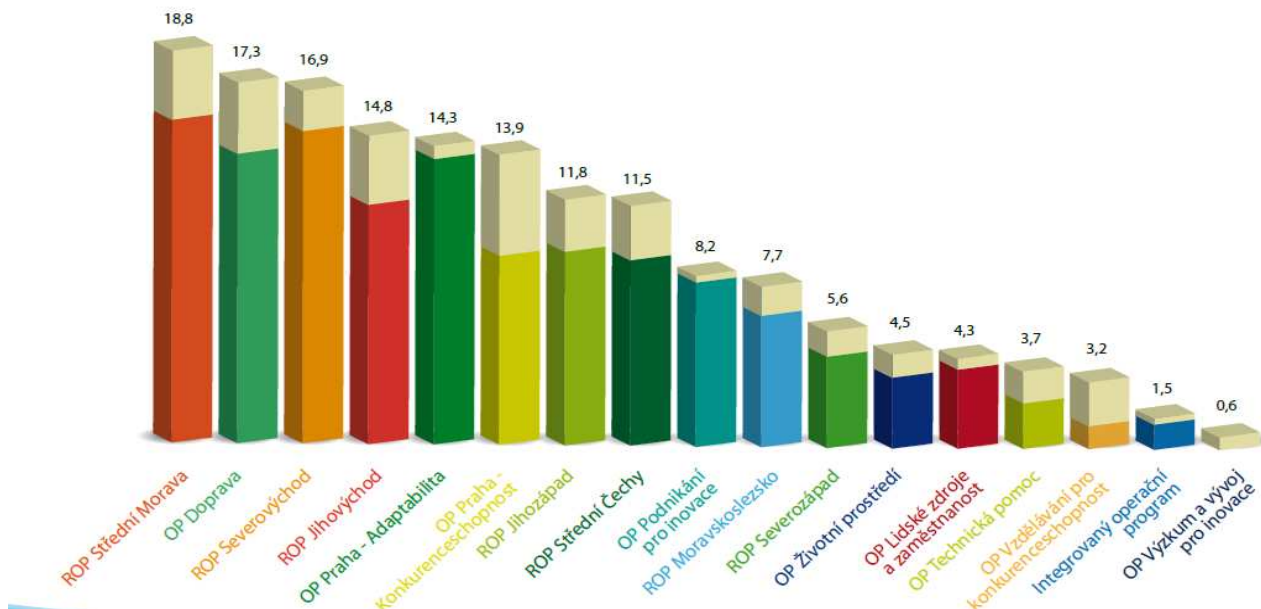
Zdroj: Leták "Evropské fondy - aktuální stav" dostupný na <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/148411b8-b3ed-4f43-bafe-f71dedd513c2/Evropske-fondy---aktualni-stav>

Z tohoto grafu vyplývá neustále se zvyšující trend čerpání finančních prostředků ze Strukturálních fondů EU. Zatímco v lednu 2009 byla konečným příjemcům vyplacena částka 2, 2 mld. korun, v prosinci téhož roku částka činila již o mnoho miliard více (70, 3). Vysoká částka na konci roku může být způsobena i snahou vyčerpat alokaci finančních prostředků na konkrétní rok, nicméně podle zvyšujících se měsíčních částek, půjde spíše o větší informovanost konečných žadatelů a tím pádem i více podaných (resp. schválených) žádostí o finanční prostředky.

Graf 10: Podíl proplacených finančních prostředků (v %)

Podíl proplacených finančních prostředků v procentech

Graf znázorňuje stav proplacených finančních prostředků v procentech u jednotlivých operačních programů vzhledem k vlastní alokaci. Barevně odlišená horní část sloupce vždy udává meziměsíční nárůst.

Zdroj: Leták "Evropské fondy - aktuální stav" dostupný na <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/148411b8-b3ed-4f43-bafe-f71dedd513c2/Evropske-fondy---aktualni-stav> stav k 7.1.

2010

Shrnutí

Z grafů vyplývá, že zájem o dotace ze strukturálních fondů a Fondu Soudržnosti v České republice stále roste. Podle aktuálních statistik bylo již od roku 2007 předloženo více než 30 tisíc žádostí o dotace z fondů EU. Objem proplacených peněz českým příjemcům se meziměsíčně zvýšil o 20 % na celkových 56,2 miliardy korun. Tato čísla byla zveřejněna v Měsíční monitorovací zprávě za měsíc listopad, kterou vydal Národní orgán pro koordinaci (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR).

Od začátku programového období, tedy od roku 2007 až do začátku prosince roku 2009, bylo českým řídicím orgánům předloženo 30 089 žádostí o podporu z fondů EU v celkové výši 737,7 mld. korun. Jen za prosinec 2009 bylo předloženo více než 1000 nových žádostí.

Vzrostl i počet schválených žádostí – odsouhlaseno bylo přidělení dalších 19 mld. korun. K začátku prosince 2009 tak bylo schváleno již 13 858 projektů, na které

se váže 245,7 mld. korun. Úspěšnost ve schvalování je však u jednotlivých operačních programů rozdílná, což je dáno povahou projektů, které jsou v jednotlivých regionálních či tematických operačních programech předkládány.

Objem proplacených peněz příjemcům stoupl meziměsíčně o 20 %. Celkově tak již bylo proplaceno 56,2 mld. korun. Nejvíce peněz z fondů EU vzhledem k vlastní alokaci přidělily ROP Střední Morava a ROP Severovýchod. Z tematických operačních programů pak OP Doprava.

V roce 2010 se dá očekávat další růst v kladných číslech. Další operační programy totiž mění systém proplácení dotací. Nově k systému vyplácení dotace ještě před realizací projektu přistoupil ROP Severozápad. Výhodou tohoto způsobu je, že příjemci nebudou muset vkládat tolik vlastních zdrojů na předfinancování projektů a popřípadě ušetří na úrocích z bankovních překlenovacích úvěrů. Zejména se tak ulehčí malým obcím. Dosud se většina projektů proplácela až zpětně, případně průběžně po realizovaných etapách jednotlivých projektů.

Soutěž o přidělení dotace je v některých OP velmi tvrdá a ne každý předložený projekt tak má šanci na úspěch. Největší procento vyřazených projektů je v ROP Jihovýchod – více než 69 %, naopak nejméně projektů je vyřazováno v Integrovaném operačním programu. V tomto operačním programu je vyřazena pouze zhruba každá dvacátá žádost, tedy necelých 6 % z předložených žádostí o dotace z fondů EU.

Do konce roku 2009 bylo v České republice finančně ukončeno 2 416 projektů (projekt je ukončen v tom okamžiku, kdy žadatel předloží závěrečnou zprávu a závěrečnou žádost o platbu. Nicméně podmínkou přidělení finančních prostředků je udržení projektu v úspěšném chodu zpravidla dalších pět let). Na tyto projekty bylo vynaloženo z fondů EU více než 9,5 miliardy korun.

11. Srovnání České republiky a Slovenské republiky

Česká republika, stejně jako Slovenská republika, se stala členským státem Evropské unie 1. května 2004. Ve stejný den přistoupily do EU také Estonsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Maďarsko a Slovinsko - čímž skončilo rozdělení Evropy, o kterém bylo rozhodnuto před 60 lety v Jaltě. Členskými státy se také staly Kypr a Malta.

Česká republika a Slovenská republika vznikly jako samostatné státy od 1. ledna 1993, po rozpadu Československé republiky.

Obě zmíněné země vstoupily do EU v průběhu probíhajícího programového období (programové období 2000 - 2006 pro EU - ČR a SR se do tohoto období připojily dnem svého vstupu do EU - tedy 1. května 2004 - obě země tedy shodně uvádějí jako své první programové období v EU roky 2004 - 2006).

Současné programové období 2007 - 2013 je pro obě srovnávané republiky první programové období, ve kterém mají možnost čerpat finanční zdroje z fondů EU po celou dobu jeho trvání. Čerpání z fondů EU probíhá na základě Národního strategického referenčního rámce na roky 2007 - 2013. Tento strategický dokument byl vypracován v souladu s novými nařízeními Evropské unie k strukturálním fondům a Koheznímu fondu. NSRR pro Slovenskou republiku byl schválen vládou SR dne 6. prosince 2006 a Evropskou komisí dne 17. srpna 2007.

Česká republika je svou rozlohou větší (78 866 km²) než Slovenská republika (48 845 km²) a žije v ní taktéž více obyvatel (ČR - 10,5 miliónů SR - 5,4 miliónů).

Rozdílem je také měna, která se v obou zemích používá. Zatímco Česká republika má stále jako oficiální měnu Českou korunu, Slovenská republika je již o krok dále - splnila maastrichtská kritéria potřebná pro plánované zavedení jednotné evropské měny a od 1. ledna 2009 přijala Euro jako oficiální měnu státu.

Kritéria pro vstup členského státu do třetí etapy hospodářské a měnové unie, tedy kritéria pro zavedení jednotné měny euro příslušným členským státem jsou označována jako "Maastrichtská konvergenční kritéria" (podle místa podpisu Smlouvy EU). Původně šlo o ekonomická kritéria, která byla jako kritéria primárního práva

zformulována v roce 1992 při podpisu Smlouvy ES v Maastrichtu s platností od 1. listopadu 1993. Smlouva ES tak ve svém novém znění z roku 1992 nejen měnovou unii právně zakotvila, ale stanovila též podmínky pro vstup do její třetí etapy - kritéria konvergence pro zavedení společné měny, společné měnové politiky a pro zřízení společné centrální banky. Kritéria konvergence jsou tato:

- nárůst spotřebitelských cen ve srovnání s předchozím rokem nesmí překročit průměr tří nejstabilnějších zemí o více než 1,5 procentního bodu,
- schodek veřejných rozpočtů nesmí být vyšší než 3 % hrubého domácího produktu,
- celková zadluženost veřejných rozpočtů nesmí být vyšší než 60 % hrubého domácího produktu,
- výkyv směnného kursu od centrální parity, stanovený v rámci Evropského měnového systému, musí být udržován alespoň po dva roky bez provedení devalvace vůči měně jakéhokoliv členského státu,
- úrokové výnosy z dlouhodobých vkladů a dluhopisů nesmí překročit průměr tří nejstabilnějších zemí o více než 2 procentní body.

Uvedená kritéria jsou v právním smyslu suspenzivní podmínky, čili podmínky, jejichž neplnění odkládá možnost vstupu do třetí etapy měnové unie a zavedení společné měny. Odkladná (suspenzivní) působnost uvedených podmínek působí vůči jednotlivým státům, ucházejícím se o členství v měnové unii a o zavedení společné měny - *inter partes*. Do roku 1998 měla tato suspenzivní působnost rovněž účinek vůči měnové unii jako celku - *erga omnes*. Smlouva ES totiž ve svém čl. 121 odst. 3 stanoví, že Evropská rada zasedající ve složení hlav států či vlád členských zemí nejpozději do 31. prosince 1996 kvalifikovanou většinou rozhodne, zda většina členských států splňuje podmínky nezbytné pro přijetí společné měny a zda a kdy je vhodné vstoupit do třetího stádia měnové unie spojeného s přijetím společné měny. Podle citované dikce ustanovení Smlouvy ES tu působí shora zmíněné podmínky jako odkladné podmínky *erga omnes*, čili vůči všem členským státům EU a měnové unii jako celku. Působnost *erga omnes* je ovšem omezena ustanoveními čl. 121 odst. 4 Smlouvy ES, podle něhož třetí stádium evropské měnové unie a zavedení společné měny začne 1. ledna 1999 bez ohledu na počet zúčastněných států, pokud by se nepodařilo do konce roku 1997 stanovit jiné datum. Tato skutečnost byla právně vyhlášena rozhodnutím Rady

č. 96/736/ES přijatého v souladu s čl. 121 odst. 3 Smlouvy ES o vstupu do třetího stádia hospodářské a měnové unie. Počet a složení zúčastněných států mělo být podle téhož ustanovení Smlouvy ES určeno před 1. červencem 1998, což se ve skutečnosti stalo 3. května 1998. Z právního hlediska tímto dnem přestávají vyjmenované podmínky pro zavedení společné měny bránit celé EU zavádět společnou měnu, končí jejich působnost erga omnes a zůstává jejich působnost toliko vůči jednotlivým státům (inter partes), kterým brání připojit se ke společné měně, dokud nebude uznáno, že podmínky pro zavedení společné měny splňují. To se týká například i České republiky.⁶⁴

Kritéria konvergence musejí jako podmínky podle čl. 121 Smlouvy ES platit pro zavedení společné měny současně a neplnění jakékoliv z těchto podmínek nelze promíjet při kvalifikaci příslušného státu na členství v měnové unii. Zatímco plnění některých podmínek je posuzováno velmi nekompromisně (míra inflace) je plnění jiných podmínek bráno poměrně blahosklonně (vnitřní dluh) a některé podmínky časem pozbyly svůj původní význam (výkyv směnného kurzu).

Politika soudržnosti je v obou srovnávaných zemích, v současném programovém období, realizována na základě třech hlavních cílů: Konvergence, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a Evropská územní spolupráce.

Tabulka 7: Finanční alokace pro období 2007 -2013 pro SR a ČR dle jednotlivých cílů.

Cíl	Finanční alokace pro ČR (v EUR) v běžných cenách	Finanční alokace pro SR (v EUR) v běžných cenách
Konvergence	25, 88 mld.	10, 91 mld.
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	0, 42 mld.	0, 45 mld.
Evropská územní spolupráce	0, 39 mld.	0, 23 mld.
Celkem	26,69 mld.	11, 59 mld.

Zdroj: NSRR ČR a NSRR SR.

⁶⁴ Sagit. Nakladatelství ekonomické a právní literatury. [online]. [cit. dne 10. 1. 2010]. Dostupná na WWW: <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=156&typ=r&levelid=EU_130.HTM >

Z tabulky vyplývá, že Česká republika má v současném programovacím období 2007 - 2013 k dispozici k vyčerpání více finančních prostředků než Slovenská republika. SR má k dispozici více prostředků jen pro Cíl 2 "Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a to o 0,03 mld. EUR.

Tabulka 8: Operační programy v ČR a finanční alokace z EU.

Operační program	Přidělená finanční částka z EU (v EUR) v běžných cenách
Regionální OP	4,65 mld.
OP Podnikání a inovace	3,04 mld.
OP Doprava	5,77 mld.
OP Životní prostředí	4,92 mld.
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	1,84 mld.
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	1,83 mld.
OP Výzkum a vývoj pro inovace	2,07 mld.
Integrovaný OP	1,58 mld.
OP Technická pomoc	0,29 mld.
OP Praha Adaptabilita	0,11 mld.
OP Praha Konkurenceschopnost	0,23 mld.
Celkem	26,33 mld.

Zdroj: Národní strategický referenční rámec ČR.

Strategie, priority a cíle NSRR v ČR jsou uplatňovány ve 17 operačních programech pro cíl "Konvergence" a cíl "Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost":

15 operačních programů pro cíl "Konvergence", z toho:

- **2 OP** (OP Podnikání a inovace a OP Výzkum a vývoj pro inovace) +
7 ROP (Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Jihovýchod, Severovýchod, Moravskoslezsko, Střední Morava) **spolufinancované z ERDF**

- **2 OP spolufinancované z ERDF a FS** (OP Doprava, OP Životní prostředí)

- **4 OP spolufinancované z ESF - společné pro oba dva cíle** (cíle "Konvergence" i cíle "Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost"), z toho:

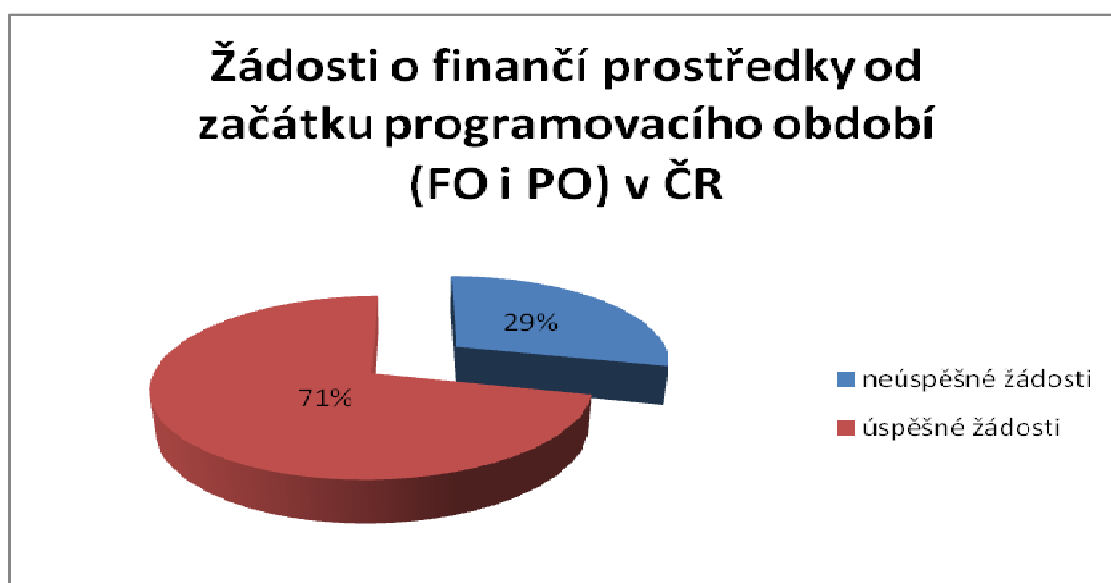
- **2 OP spolufinancované z ESF** (OP Lidské zdroje a zaměstnanost a OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost) a

- 2 OP spolufinancované z ERDF (Integrovaný OP a OP Technická pomoc)

2 operační programy pro cíl "Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost",
z toho:

- 1 spolufinancovaný z ERDF (OP Praha Konkurenceschopnost)
- 1 spolufinancovaný z ESF (OP Praha Adaptabilita)

Graf 11: Žádosti o finanční prostředky z EU v ČR.

Zdroj: Tisková zpráva MMR. Stav k 31.1. 2010.

Národní orgán pro koordinaci - Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, eviduje také počet neúspěšných žádostí. Na základě porušení formálních požadavků, či nedostatečné kvality předloženého projektu bylo od počátku programového období vyřazeno 28,7 % předložených žádostí (viz graf). Nejvíce jich je zaznamenáno v rámci ROP Severozápad - 59,6 % a také v obou pražských programech. OP Praha - Adaptabilita vyřadil 59,2 % žádostí a OP - Praha konkurenceschopnost vyřadil 56,8 % žádostí.

Tabulka 9: Operační programy v SR a finanční alokace z EU.

Operační program	Přidělená finanční částka z EU (v EUR) v běžných cenách
Regionálny OP	1, 44 mld.
OP Životné prostredie	1, 80 mld.
OP Doprava	3, 20 mld.
OP Informatizácia spoločnosti	0, 99 mld.
OP Výskum a vývoj	1, 20 mld.
OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	0, 77 mld.
OP Zdravotníctvo	0, 25 mld.
OP Technická pomoc	0, 09 mld.
OP Bratislavský kraj	0, 08 mld.
OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia	0, 88 mld.
OP Vzdelávanie	0, 61 mld.
Celkem	11, 36 mld.

Zdroj: Národní strategický referenční rámec SR.

Strategie, priority a cíle NSRR v SR jsou uplatňovány v 17 operačních programech pro cíl "Konvergence" a cíl "Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost":

12 operačních programů pro cíl Konvergence, z toho:

- **3 OP** (Informatizácia spoločnosti, OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast a OP Zdravotníctvo) + **7 ROP** (Trnavský kraj, Nitranský kraj, Trenčianský kraj, Banskobystrický kraj, Žilinský kraj, Košický kraj, Prešovský kraj) **spolufinancovaných z ERDF**

- **2 OP spolufinancované z ERDF a FS** (OP Doprava a OP Životné prostredie)

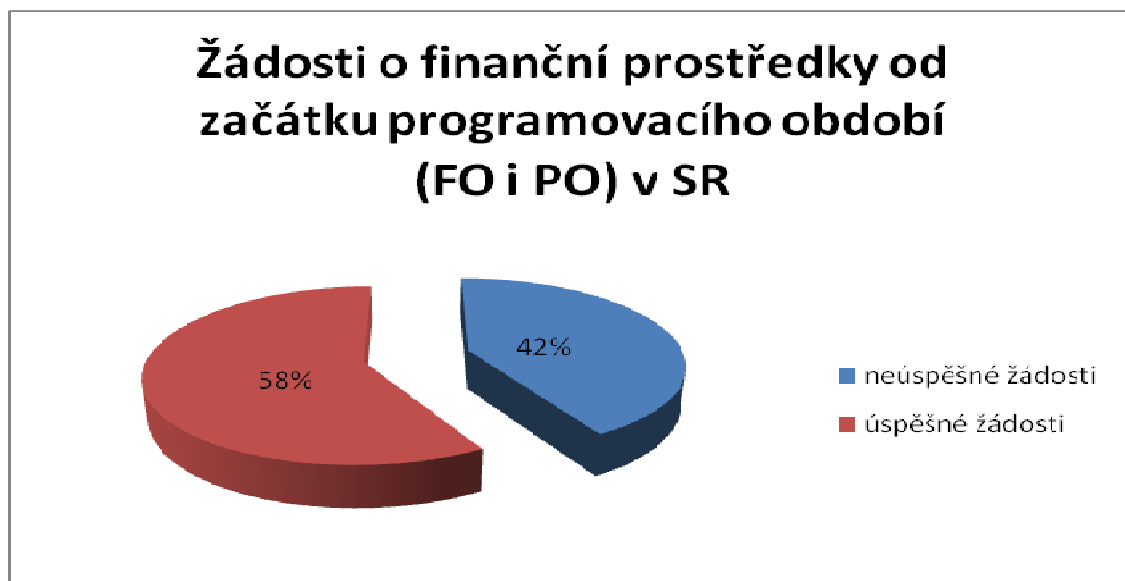
4 operační programy společné pro oba dva cíle (cíle "Konvergence" i cíle "Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, z toho:

- 2 spolufinancované z ERDF (OP Výskum a vývoj a OP Technická pomoc) a

- 2 spolufinancované z ESF (OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia a OP Vzdelávanie),

1 operační program pro cíle "Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost" - OP Bratislavský kraj spolufinancovaný z ERDF

Graf 12: Žádosti o finanční prostředky z EU v SR.

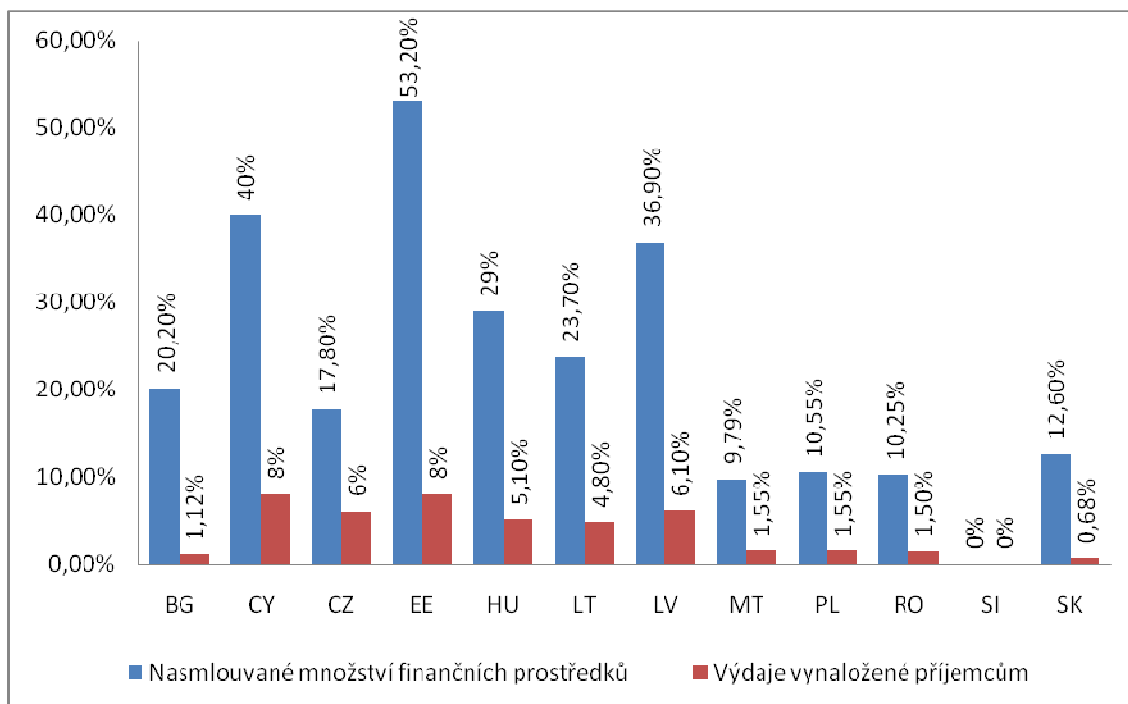
Zdroj: Stav implementácie ŠF podľa OP, priorit a opatrení pre PO 2007-2013 k 31. 01. 2010.

Také ve Slovenské republice převýšil počet úspěšných žádostí (58 %) žádosti neúspěšné (42 %), jak vyplývá z grafu.

Úspěšnost čerpání ze strukturálních fondů EU mezi "novými členskými zeměmi"

Novými členskými zeměmi jsou myšleny země, které přistoupily do společenství v letech 2004 a 2007 (celkem 12 zemí).

Graf 13: Úspěšnost čerpání ze strukturálních fondů EU mezi "novými členskými zeměmi".

Zdroj: Evropská komise (k 26. 11. 2009)

BG- Bulharsko, CY- Kypr, EE – Estonsko, HU – Maďarsko, LT – Lotyšsko, LV – Litva, MT – Malta, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK - Slovensko

Z grafu vyplývá, že nejúspěšněji mezi novými členskými státy čerpají zatím Estonsko a Kypr, na třetím místě je pak Litva. Čtvrtá nejúspěšnější v čerpání je Česká republika. Na opačném konci statistiky je Slovensko, které je prozatím nejméně úspěšné.

Ze statistik Evropské komise také vyplývá, že na čerpání 26 mld. EUR, které má Česká republika k dispozici na programového období 2007-2013, se v republice podílí 1500 lidí. To znamená, že jeden zaměstnanec obhospodařuje částku 17 mil. EUR.

Podobně jsou na tom i Maďaři, kteří mají k dispozici podobnou částku, kterou obhospodařuje stejný počet lidí, jako u nás. Ale například Slováci mají 1502 zaměstnanců na vyčerpání alokace ve výši 11 mld. eur. Jeden člověk se tak stará o přibližně 7,5 mil. EUR. Česká republika tedy patří mezi státy s nejnižším počtem pracovníků podílejících se na čerpání z evropských fondů.

Shrnutí

Obě srovnávané republiky se staly členy Evropské unie od 1. května 2004. Platí pro ně stejná pravidla (jako pro všechny členské země EU), která musí splňovat při čerpání ze Strukturálních fondů EU. Musí mít zpracovány stejné dokumenty (např. Národní strategický referenční rámec), které musí respektovat strategie, priority a cíle EU. Strategie, priority a cíle jsou tedy také pro obě země shodné, jelikož je určuje EU. Rozdílný může být počet Operačních programů, které si každá země navrhuje sama. Ale ani v této sekci se obě země mnoho neliší. Počet operačních programů, ze kterých obě země čerpají v cíli "Konvergence" a cíli "Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost" je shodný (17 OP). Liší se míra finančních prostředků, kterou mohou vyčerpat. Pro Českou republiku se jedná o 26, 69 mld. EUR, pro Slovenskou republiku je to částka nižší - jedná se o 11, 59 mld. EUR. Diference Operačních programů je velice nízká (viz. Tabulka 8 a Tabulka 9). Obě země také shodně čerpají nejvíce prostředků v rámci OP Doprava.

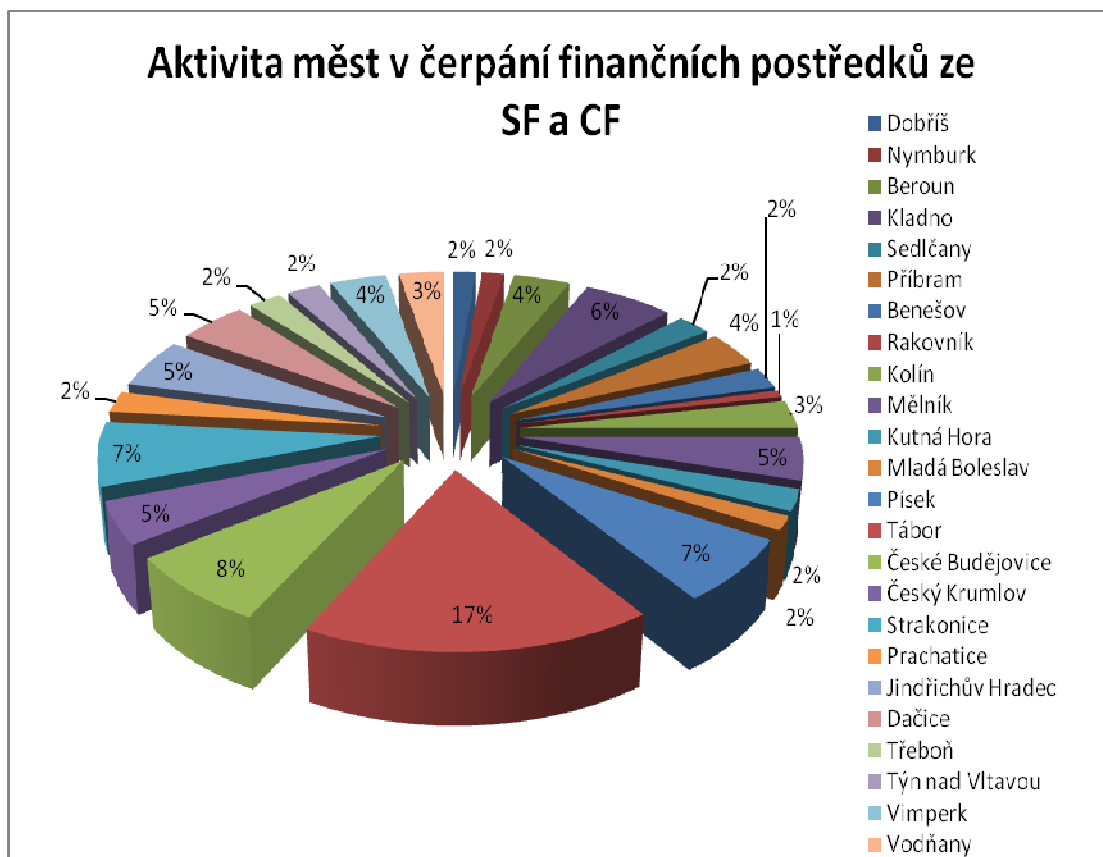
Z hlediska poměru úspěšných a neúspěšných žádostí, je úspěšnější v čerpání finančních prostředků Česká republika (viz. Graf 11, Graf 12 a Graf 13). Ze statistik Evropské komise vyplývá, že Slovenská republika je nejméně úspěšná v čerpání ze Strukturálních fondů EU mezi tzv. "novými členskými zeměmi" (viz. Graf 13).

12. Dotazníkový průzkum

Pro účely dotazníkového průzkumu bylo osloveno celkem 30 náhodně vybraných měst ze Středočeského a Jihočeského kraje. Ze Středočeského kraje byla vybrána tato města: Dobříš, Sedlčany, Příbram, Beroun, Kladno, Nymburk, Kolín, Mladá Boleslav, Kutná Hora, Benešov, Rakovník, Mělník, Votice, Černošice, Kralupy nad Vltavou. Z Jihočeského kraje byla zvolena města: České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Tábor, Strakonice, Prachatice, Dačice, Třeboň, Týn nad Vltavou, Vimperk, Vodňany, Soběslav, Trhové Sviny a Kaplice. Celkem tedy 30 měst z obou krajů, která byla oslovena pomocí elektronické pošty. Kontakty byly získány převážně z oficiálních stránek konkrétních měst. Ve městech Dobříš a Sedlčany byly informace zjišťovány řízeným rozhovorem. Při osobním kontaktu jsem získala mnoho zajímavých a pro práci důležitých informací.

Dotazník se skládal z 10 otevřených otázek. Otázky byly pro všechny shodné. Od 30 oslovených měst bylo získáno 24 řádně vyplněných dotazníků. Některá města na mou žádost o poskytnutí informací bohužel vůbec nereagovala. Konkrétně se jedná o Votice, Černošice a Kralupy nad Vltavou ze Středočeského kraje a Soběslav, Trhové Sviny a Kaplici z kraje Jihočeského. Vzor dotazníku je součástí příloh diplomové práce (viz. Příloha 1). 24 měst, od kterých byly získány řádně vyplněné dotazníky, žádali v současném programovém období o finanční prostředky ze Strukturálních fondů EU celkem ve 132 projektech. Která města byla v čerpání nejaktivnější, je zřejmé z následujícího grafu.

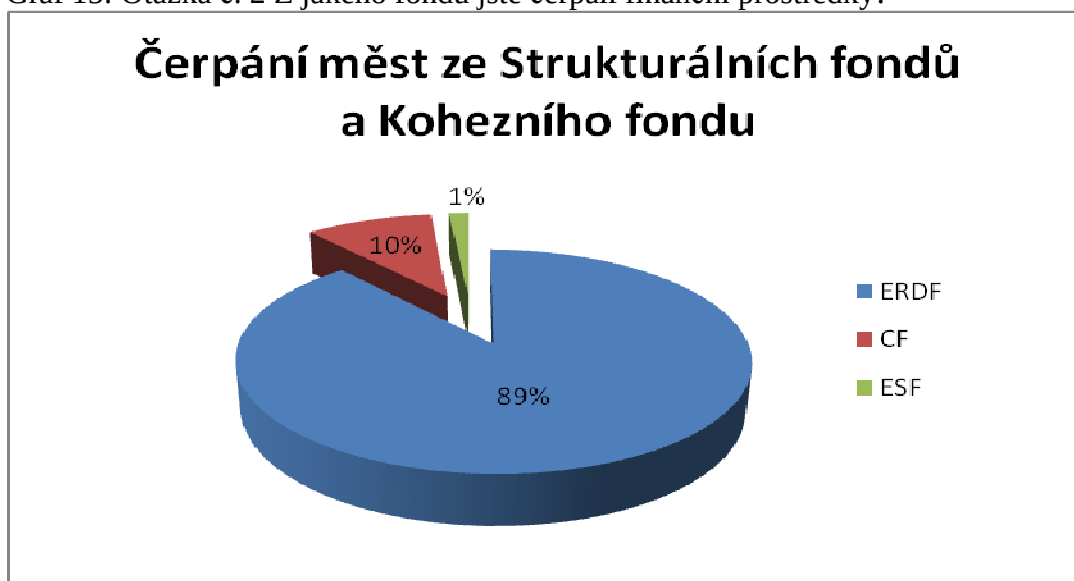
Graf 14: Aktivita měst v čerpání finančních prostředků ze SF a CF.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Nejaktivnější, v rámci dotazovaných měst, bylo město Tábor (23 projektů), následovaly České Budějovice (10 projektů), město Písek (9 projektů), město Strakonice (9 projektů), město Kladno (8 projektů) a další.

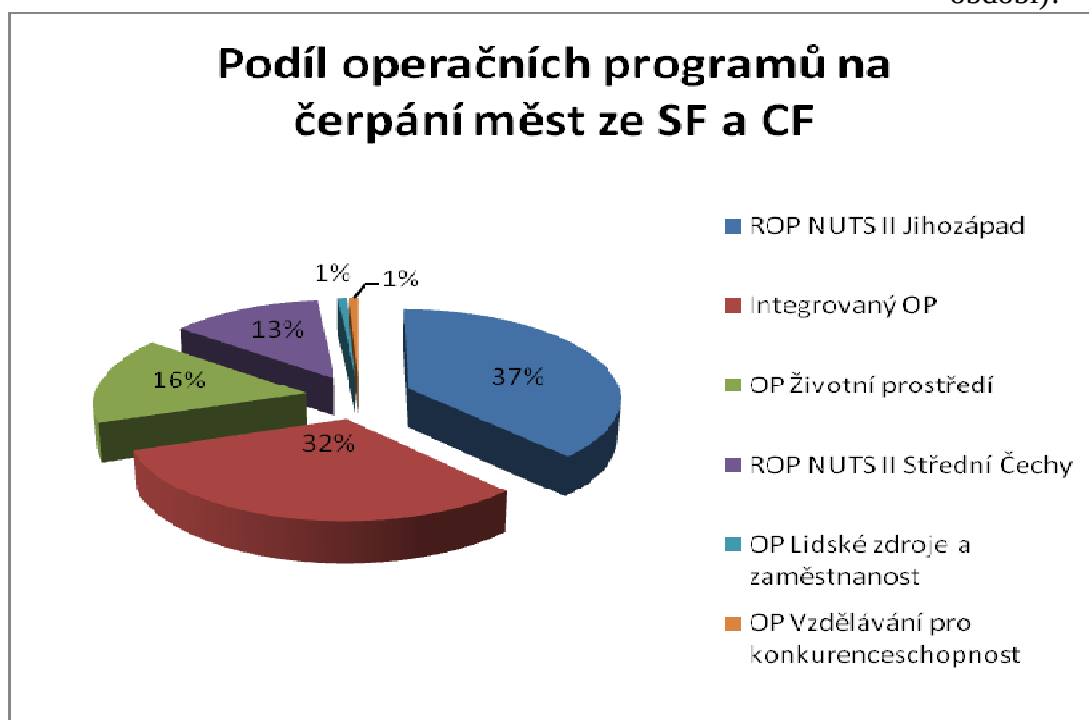
Graf 15: Otázka č. 2 Z jakého fondu jste čerpali finanční prostředky?

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z grafu je zřejmé, že oslovená města nejčastěji čerpala z Evropského fondu pro regionální rozvoj (89%), následoval Kohezní fond - OP Životní prostředí (10%) a Evropský sociální fond (1%).

Graf 16: Otázka č. 3 Z jakého operačního programu (ze současného programového období)?

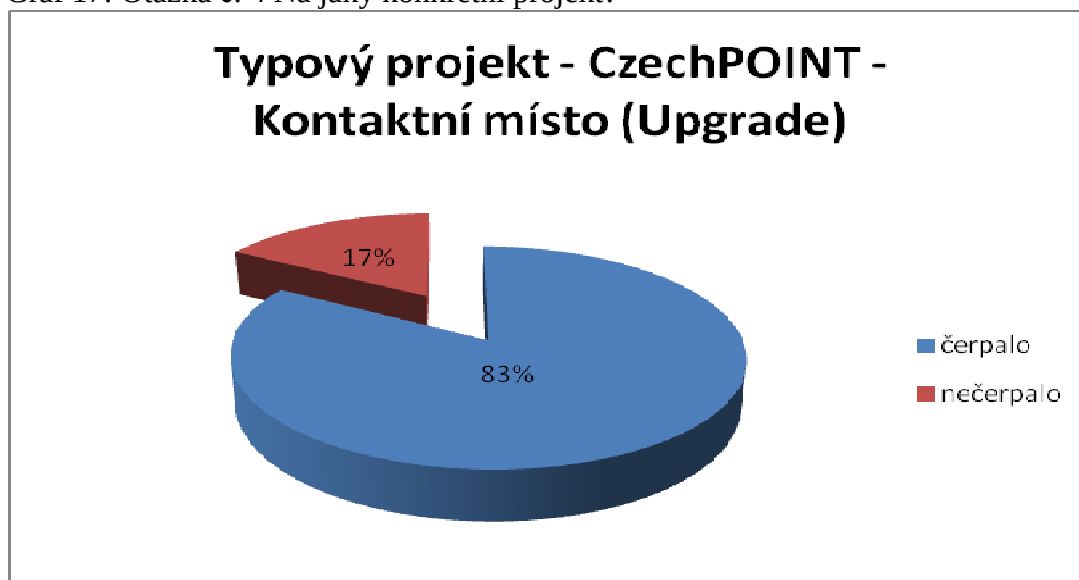

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Nejčastěji čerpala dotazovaná města z Regionálního operačního programu NUTS II Jihozápad (37%), dále z Integrovaného OP (32%), následoval OP Životní prostředí (16%), ROP NUTS II Střední Čechy, OP Lidské zdroje a zaměstnanost a OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Projekty, na které města čerpala finanční prostředky byly velmi rozličné. Jednalo se např. o projekty: "Do práce na kole" (Beroun), Centrum ekologické výchovy Kladno, Rekonstrukce Mateřské školy Berzručova v Kolíně, Napojení přístavu Mělník na silnici I/16, Obnova rybníka v Bylanech (Kutná Hora), Obnova soustavy Klášterských rybníků (Písek), Rekonstrukce Lazebnického mostu v Českém Krumlově, České Budějovice - město sportu, Revitalizace Strakonického hradu, Rekonstrukce městského divadla Prachatic, Modernizace a přístavba bazénu v Jindřichově Hradci, Odbahnění rybníka Sládek k.ú. Dačice, Rekonstrukce sokolovny v Týně nad Vltavou a další. Možnou shodu lze spatřovat v Typovém projektu - CzechPOINT - Kontaktní místo (Upgrade) - (viz. Graf 17) a další shoda byla nalezena v projektech čerpaných na Územně analytické podklady jednotlivých ORP (viz. Graf 18).

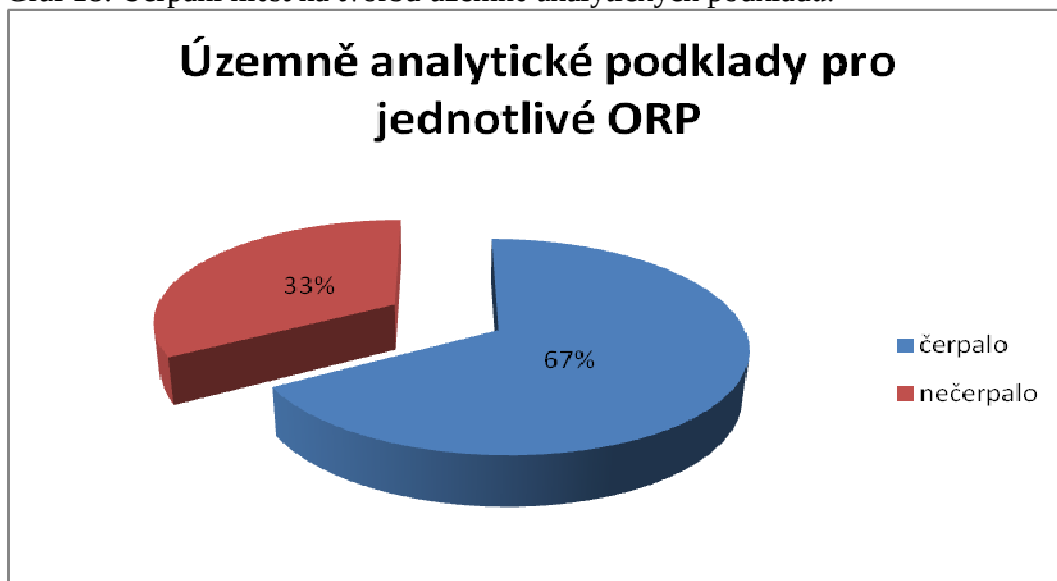
Graf 17: Otázka č. 4 Na jaký konkrétní projekt?

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Města, která nečerpala finanční prostředky na tento projekt (do 31.12.2009) jsou: Rakovník, Mladá Boleslav, Třeboň a Týn nad Vltavou.

Graf 18: Čerpání měst na tvorbu územně analytických podkladů.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Města, která na tento projekt nečerpala (do 31.12.2009) jsou: Vodňany, Vimperk, Český Krumlov, České Budějovice, Tábor, Písek, Mladá Boleslav a Mělník.

Co se týká otázky č. 6 Kolik procent rozpočtu daného projektu tato dotace činila většina dotazovaných odpověděla v průměru 90% celkových prostředků.

Na otázku č. 7 Jaké specifické podmínky jste museli k získání dotace splnit (byli-li) takové, většina dotazovaných odpověděla, že žádné, kromě těch, které jsou specifické pro jednotlivé opereční programy jako např. na projekty zahrnuté do Integrovaného plánu rozvoje města Kladna, který muselo město zpracovat pro možnost čerpání dotace z ROP Střední Čechy. Na otázku č. 8 Vyskytly se v průběhu procesu žádosti o dotaci nějaké komplikace/problémy? Pokud ano, jaké? odpověděla naprostá většina dotazovaných záporně. Město Dobříš shledalo komplikace při komunikaci s řídicím orgánem (u IOP), dále v důsledném dodržování nepodstatných detailů – logo EU musí být na milimetr přesné, odsazení 2,1 cm apod. Odpovědi na otázku č. 9 Jaký je Váš názor na současný systém upravující čerpání finančních prostředků ze Strukturálních fondů byly odpovědi následující: zbytečné množství programů, kde u některých je mnohonásobný převis a u jiných se vypisují "prázdné výzvy", zbytečně složitý a zbytečně byrokraticky nastavený systém pro podávání žádostí a čerpání dotací z ROP a IOP (u OPŽP je systém méně složitý, jednodušší

je zpracování monitorovacích zpráv, žádostí o platbu i celková administrace, ale i přesto, je co zlepšovat), velké množství povinných příloh, dlouhý proces a administrace projektu. Na otázku číslo 10 Plánujete do budoucna i další projekty, které budou financovány ze Strukturálních fondů EU? Pokud ano, jaké? všechna dotazovaná města odpověděla kladně. Co se týká projektů, které chtějí města v budoucnu realizovat jedná se např. o projekty: kanalizace v Městské části, Revitalizace části Městského jádra, Budování cyklistické infrastruktury, Protipovodňová ochrana, vzdělávání úředníků a další.

12. 1. Navrhovaná zlepšení současné situace

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že čerpání finančních prostředků ze Strukturálních fondů EU neprobíhá zcela bez problémů. Každý operační program má svá specifika a obtíže, s nimiž se potýkají implementační struktury i zájemci o dotace. V této části práce jsem se zaměřila na návrh řešení problémů, se kterými se setkali účastníci dotazníkového šetření. Konkrétně při odpovědích na otázky: č. 7 Jaké specifické podmínky jste museli k získání dotace splnit (byli-li takové)?, č. 8 Vyskytly se v průběhu procesu žádosti o dotaci nějaké komplikace/problémy? Pokud ano, jaké? a č. 9. Jaký je Váš názor na současný systém upravující čerpání finančních prostředků ze Strukturálních fondů EU?. Následující tabulka zobrazuje odpověď na jednu z uvedených otázek, možný dopad na žadatele a navrhované řešení.

Tabulka 10: Navrhovaná zlepšení současné situace.

Odpověď	Možný dopad na žadatele	Navrhované zlepšení
Informací o dotacích je příliš mnoho. Jejich kvalita a rozsah se výrazně liší u různých subjektů implementační struktury.	Zájemci o dotaci mají problém se v množství informací správně orientovat a získat tak potřebné informace.	Vytvořit místo, kde budou uvedeny základní informace a uveřejňovány všechny Výzvy programů financovaných z fondů EU. (což je zčásti řešeno webovými stránkami www.strukturalni-fondy.cz)
Vysoká administrativní náročnost	Menší zájem žadatelů - může dojít k nevyužití absorpční kapacity.	Rozšířit podporu potenciálních žadatelů prostřednictvím dotovaného poradenství (školení, semináře, workshopy...) pro vybranou skupinu žadatelů.
Webová aplikace Benefit 7+ se ke konci Výzvy značně zpomaluje díky velkému množství přihlášených uživatelů.	Stres a nejistota, že změny budou včas uloženy.	Jednotlivé výzvy pokud možno časově rozložit a zajistit lepší fungování systému.
Krátký časový úsek od zveřejnění otevření výzvy do ukončení výzvy. Některé výzvy trvají krátkou dobu.	Může být problematické zajistit některé povinné přílohy s ohledem na zákonné lhůty (např. stavební povolení)	Stanovit pevné termíny vyhlášení výzev, vyhlášovat je min. 1 měsíc předem a dobu jejich trvání prodloužit také na min 1 měsíc.
Ze strany implementační struktury (řídící orgány, zprostředkující subjekty, jednotliví pracovníci úřadů...) jsou poskytovány rozdílné informace.	Velký problém. Žadatel v podstatě neví, podle kterých informací se řídit.	Vytvořit složku FAQ (často kladené otázky) např. na webových stránkách www.strukturalni-fondy.cz . Vypracovat k často kladeným dotazům závazná stanoviska, podle kterých by se konkrétní skupiny žadatelů mohli řídit.
Žadatelé musí často předkládat velké množství mnohdy zbytečných informací a příloh (např. je požadováno velké množství kopií příloh...)	Může odradit žadatele od samotného zpracování žádosti.	Vypracovat seznam nutných příloh, podle kterého by se žadatelé mohli závazně řídit.

Informace (formuláře, seznam příloh) u některých OP nejsou na jednom místě. Žadatel je musí složitě dohledávat.	Snížení zájmu. Žadatelé mohou upustit od záměru čerpat finanční prostředky hned v počáteční fázi.	Zdokonalit webové stránky www. strukturalni-fondy.cz , informace sjednotit, co nejvíce zjednodušit přístup k informacím pro žadatele.
---	---	--

Podle Národního orgánu pro koordinaci - Ministerstva pro místní rozvoj ČR mezi nejčastější chyby, které se v žádostech objevují patří:

- rozpočet projektu je podhodnocený nebo naopak nadhodnocený
- popis projektu je příliš obecný, není v souladu s vyhlášeným programem
- chybí některé povinné přílohy k žádosti o dotaci nebo přílohy vykazují formální chyby
- potřebnost projektu není dostatečně doložena např. analýza trhu, očekávaná poptávka po výstupech projektu apod.
- dostatečně není popsána zvolená technologie nebo udržitelnost projektu
- nejasný harmonogram celého projektu i jeho záměr nebo je nesoulad mezi údaji v žádosti
- marketingová studie je nekvalitní, například popis komunikace s cílovými skupinami, propagace výstupů, cenová politika
- špatné či nedostatečné jsou ekonomické analýzy projektu, nedostatečný je komentář vypočtených výsledků a tabulek
- projekt prezentuje nepodložená fakt, statistické údaje, parametry strojů apod.

13. Budoucnost kohezní politiky⁶⁵

Jaká bude situace z hlediska čerpání finančních prostředků po roce 2014, kdy začne platit další sedmiletý unijní rozpočet zůstává zatím nejasné a závisí to na několika věcech.

Důležitý je v tomto ohledu zejména hospodářský vývoj regionů, které v současné době získávají evropské dotace v rámci cíle "Konvergence". Z tohoto cíle je možné podporovat pouze regiony, jejichž HDP v přepočtu na obyvatele nepřevyšuje 75 % průměrné hodnoty všech zemí EU. Zatímco v současném programovacím období tuto podmínku převyšuje pouze Praha, po roce 2013 by takových regionů mohlo být více.

S evropským průměrem zahýbe i případné rozšíření EU o nové země – méně rozvinuté Chorvatsko (a v budoucnu i další země Západního Balkánu), případně vyspělejší Island.

Dalším otazníkem je i budoucí nastavení celé politiky hospodářské a sociální soudržnosti, lépe řečeno zda (a do jaké míry) se změní její priority. Zejména starší členské země jako je například Itálie, Rakousko nebo Francie, jejichž regiony přestaly mít po vstupu dvanácti méně vyspělých členských zemí střední a východní Evropy nárok na dotace (z toho prostého důvodu, že poklesl průměr HDP, na nějž je podpora v rámci cíle Konvergence vázána) naléhají, aby se priority posunuly směrem k podpoře tzv. lisabonských cílů (tj. cílů vycházejících z plnění Lisabonské strategie) a tzv. nových výzev. K těmto novým výzvám se řadí například boj s klimatickými změnami, migrací nebo globalizací světové ekonomiky. Vláda ČR se dívá na tyto nové výzvy s jistou rezervou. Podle vlády není pro nové výzvy třeba vytvářet v rámci politiky soudržnosti žádný samostatný cíl. Ve svém materiálu vláda argumentuje tím, že tyto výzvy jsou velmi rozmanité a také jejich dopady se liší v závislosti na konkrétním regionu. Jejich řešení by tak podle vlády mělo zůstat v kompetenci členských zemí.

⁶⁵ zpracováno dle: dokument Česká republika a budoucnost kohezní politiky Evropské unie - 1. pracovní verze - dostupný na: <http://www.mmr.cz/Kohezni-politika-a-Uzemni-agenda-EU/Informace-a-aktuality/MMR-usporadalo-expertni-seminar-k-budoucnosti-poli> a <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/budoucnost-fondu-eu-vlada-si-zasadni-zmeny-ve-zpusobu-rozdelovani-penez-nepreje-006588>

České regiony se o dotace po roce 2013 zřejmě bát nemusí

Rámcová pozice ČR k budoucnosti kohezní politiky uvažuje tři možné scénáře vývoje, které vycházejí z odhadu hospodářského vývoje. Podle základní varianty, která podle dokumentu nastane s 60% pravděpodobností by s výjimkou Prahy neměl žádný z regionů v době, jež bude důležitá z hlediska posuzování způsobilosti pro čerpání evropských dotací v rámci cíle Konvergence, překročit hranici 75 % HDP na hlavu. K této hranici se budou pouze blížit dva z osmi regionů – Střední Čechy a Jihozápad.

Ve zbývajících dvou scénářích, jež podle materiálu mohou nastat s 15% pravděpodobností, bude hospodářský růst ČR vyšší nebo nižší než ve zbytku Evropské unie. V případě „optimističtější“ varianty by zmíněné dva regiony 75% hranici překročily, v „pesimističtější“ nikoliv.

Na základě uvedených scénářů není tedy velkým překvapením, že si Česká republika do budoucna žádnou zásadní změnu nepřeje. Kohezní politika by se podle ní měla i nadále soustředit zejména na podporu méně rozvinutých regionů a členských států EU. Cíl Konvergence by tak měl podle představ ČR zůstat i nadále nejvýznamnějším cílem politiky soudržnosti.

Vláda ČR by také ráda rozšířila možnosti financování z Fondu soudržnosti. Z něj lze v současné době možné financovat pouze projekty v oblasti rozvoje dopravní infrastruktury a ochrany životního prostředí. Podle dokumentu by k těmto oblastem měla přibýt také podpora vědecko-výzkumné infrastruktury. Takové opatření by pomohlo především hlavnímu městu Praze, která (díky tomu, že se jako jediná pohybuje výrazně nad hranicí 75 % HDP) na rozdíl od zbytku republiky na peníze určené na rozvoj vědecko-výzkumné infrastruktury nedosáhne.

14. Závěr

Problematika čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů je velice složitým a obsáhlým tématem. Základem pro orientaci v problematice Strukturálních fondů Evropské unie je pochopení principů politiky Hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie, jejíž hlavním úkolem je zajistit, aby se regiony, jejichž rozvoj zaostává za evropským průměrem, dostaly pomocí investic do infrastruktury a do řady dalších oblastí na stejnou úroveň. Politika Hospodářské a sociální soudržnosti je postavena na principu solidarity, spočívající v kumulaci příspěvků členských států do rozpočtu EU a jejich následné alokaci pomocí Strukturálních fondů k nejvíce zaostávajícím regionům. Tyto aktivity pak mohou být realizovány na základě tzv. komunitárního práva, tj. primárního a sekundárního práva Evropské unie (s důrazem především na příslušná tzv. "obecná" a "prováděcí" Nařízení, Směrnice, Rozhodnutí, Doporučení a Stanoviska) regulujícího danou problematiku, které je dále nezbytně upraveno v rámci národní legislativy formou zákonů a podzákonných právních předpisů (v ČR se převážně jedná o oblast finančního a správního práva - viz. zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje a zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech).

Čerpání finančních prostředků probíhá na základě strategických dokumentů, které musí mít každý členský stát zpracované. Rada Evropské unie nejdříve schvaluje Strategické obecné zásady Společenství vymezující priority rozvoje Evropské unie jako orientační rámec pro členské státy při přípravě Národních strategických referenčních rámců a operačních programů. Dále jsou už na řadě členské státy, aby připravily své Národní rozvojové plány a Národní strategické referenční rámce. Členský stát poté musí předložit Národní strategický referenční rámec a soustavu všech operačních programů ke schválení Evropské komisi, která má za politiku Hospodářské a sociální soudržnosti odpovědnost na evropské úrovni. Komise posuzuje, zda jsou dokumenty v souladu s nařízeními Evropské unie a Strategickými obecnými zásadami společenství. Čerpání ze Strukturálních fondů je již pak plně v režii členských států. Evropská komise průběh čerpání monitoruje, vyhodnocuje a zasílá prostředky z fondů Evropské unie na speciální účet zřízený pro tyto účely v každém členském státě. V případě problémů však

může Komise po členských státech vymáhat zdůvodnění a nápravu pod pohrůžkou zastavení čerpání, případně dokonce navrácení neoprávněně vyčerpaných prostředků zpět do evropského rozpočtu.

V praxi se však čerpání finančních prostředků potýká s nejedním problémem. Ať už se jedná o, podle mého názoru, zbytečně složitou administrativu nebo mnoho formálních požadavků, které musí žadatelé splnit. Snadno se tedy může stát, že se při výběru vhodným projektem pro financování stane ten, který je z hlediska formálního zpracování dokonalý než ten, u kterého byl kladen důraz na kvalitu samotného projektu. Na druhou stranu je ale pochopitelné, že Evropská unie vyžaduje dodržování formálních pravidel a postupů, jelikož je důležité zajistit jednotnou a objektivní kontrolu. Tento poněkud "neosobní" přístup do jisté míry omezuje "selhání lidského faktoru" (možné podvody, ovlivňování, korupci).

Systém finančních toků a kontroly prostředků plynoucích ze strukturálních fondů je podle mého názoru dobře propracován. Jen některé pasáže jsou poměrně dost složité a pro "normálního člověka", který chce žádat o finanční pomoc mohou být těžko pochopitelné. Pravidla pro nastavení tohoto systému vycházejí z legislativy Evropské unie, která je však vymezuje pouze obecně. Výkon kontroly je upraven především legislativou České republiky a je metodicky podporován ze strany Ministerstva financí České republiky a Národního orgánu pro koordinaci, kterým je v České republice Ministerstvo pro místní rozvoj.

Dle mého názoru má členství v Evropské unii a s tím spojené čerpání finančních prostředků více kladů než záporů. Evropská unie se snaží přispět k růstu životní úrovně, posilování vazeb mezi státy, zmenšování rozdílů mezi jednotlivými regiony a členskými státy a projevování solidarity. Na druhou stranu se Evropská unie vyznačuje značným stupněm byrokratizace, tvorbou objemného, složitého a nepřehledného právního řádu a nákladností administrativy. Jistý problém spatřuji také v přístupu České republiky k této problematice. Z dotazníkového průzkumu vyplynulo několik závažných problémů, které znepříjemňují žadatelům proces čerpání finančních prostředků. Na první pohled se nejedná o problémy, které by se nedaly v podstatě jednoduše řešit, ale bohužel i Česká republika je známa svou velkou měrou byrokratizace, což z mnoha jednoduchých věcí dokáže vytvořit věci nesmírně složité až takřka neřešitelné. Jedná

se např. o získání relevantních informací (ze strany implementační struktury - řídicí orgány, zprostředkující subjekty, jednotliví pracovníci úřadů - jsou poskytovány rozdílné informace).

V probíhajícím programovém období však již bohužel nelze očekávat žádné radikální změny, jelikož základní podoba je daná a neměnná až do roku 2013. Pro nadcházející programovací období 2014 - 2020 je ale možné dosáhnout určitých změn. Dle mého názoru by mělo dojít ke snížení administrativní náročnosti, snížení počtu operačních programů a zjednodušení a zefektivnění kontroly. Měla by se více uplatňovat kontrola na místě na místo kontroly mnoha listin, které jsou žadatelé nuceni předkládat. Postihy za drobné nedostatky ze strany příjemců by měly být mírnější a přísné tresty by měly být ponechány pro potírání podvodů. Zásadním krokem by měla být debyrokratizace spojená se zjednodušením a zlevněním celého systému.

Potřebu snížení administrativní zátěže si uvědomují i orgány EU. Evropská komise v lednu 2007 představila Akční program na snížení administrativní zátěže v Evropské unii, který byl v březnu téhož roku schválen Evropskou radou. Cílem je snížit administrativní zátěž do roku 2012 o 25 %, což by podle odhadů mělo ekonomice Evropské unie přinést nárůst HDP o 1,4 %. Evropská komise chce podpořit i členské státy, aby podobná opatření činily též na národní úrovni.⁶⁶

Téma čerpání finančních prostředků ze Strukturálních fondů Evropské unie je značně rozsáhlé a poměrně dosti složité (což, podle mého názoru svědčí o někdy až zbytečné složitosti legislativy Evropské unie i České republiky). O této skutečnosti svědčí i fakt, že i po důkladném prostudování Strukturálních fondů EU a jejich právní úpravy, nejsem přesvědčena o tom, že bych se v této oblasti stala odborníkem. Svě znalosti hodnotím jako základní, bez detailní orientace v některé podoblasti. Přesto jsem vděčná, že jsem se této problematice mohla věnovat, jelikož to pro mne bylo velmi zajímavé a obohacující. Doufám, že budu mít možnost své znalosti uplatnit i v praxi.

⁶⁶ Evropská komise, [online], [cit. dne 4. 3. 2010]. Dostupná na WWW: <http://ec.europa.eu/enterprise/admin-burdens-reduction/home_en.htm >

15. Summary

The topic of my thesis is called "Juridical aspects of drawing financial resources from European Structural Funds". The topic is very complex therefore I could not follow it in detail but I had to simplify and to focus on some of the important aspects of the issue.

I am glad that the partnership of European nations allows to keep the peace and to provide an area of freedom security and justice. Community members have an opportunity to derive benefits from a large market which is one of the most important factors of good economic growth. The existence of the EU is also strengthening the mutual relations between member states and their solidarity which show markedly in the regional policy. On the other hand there are some aspects that bother me - a high level of bureaucratization, the creation of complicated and not easily administered law, resulting in an expensive administration and considerable scale of largely ineffective redistribution.

The regional policy of the European Union is a reflection of the solidarity because the richer countries contribute to the development of poorer states and regions in order to increase the living standard of the population throughout the entire European Union. Structural funds are instruments of the regional policy and they contribute to the strengthening of the cooperation between regions too.

The implementation of the structural funds in the Czech Republic is overly complicated, expensive and difficult for administration. I suggest for the following programming period to reduce the number of operational programs. Furthermore I recommend to simplify the control and to substitute inspections for excessive data collecting. Punishments for small defects should be in my opinion soft while hard punishments should be left for the persecution of funds. The last essential modification should be the decrease of bureaucracy related to the simplification and reduction of the whole system.

Key words: European union - European Policy of Economic and Social Cohesion - structural funds - juridical aspects - drawing - operational program - project

16. Seznam použité literatury

Tištěné dokumenty

- BOHÁČKOVÁ, I. - HRABÁNKOVÁ, M. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C. H. Beck, 2009. 188 s. ISBN 978-80-7400-111-6.
- CHVOJKOVÁ, A. - KVĚTOŇ, V. a kol. *Finanční prostředky fondů EU v programovacím období 2007 - 2013*. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, o. p. s., 2007. 181 s. ISBN 987-80-86684-43-7.
- OUTLÁ, V. *Právo Evropské unie*. 2. vyd. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 387 s. ISBN 978-80-7380-084-0.
- VILANOVÁ, Š. *Čerpáme finanční zdroje Evropské unie - Praktický průvodce*. Praha: GRADA Publishing, 2005. 200 s. ISBN 80-247-11-94-X.
- KŘEPELKA, F. - SKŘIVÁNKOVÁ, K. *Právo Evropské unie*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2008. 78 s. ISBN 978-80-210-4431-9.
- TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006. 288 s. ISBN 80-7201-631-8.
- ONDŘEJ, J. - PLCHOVÁ, B. - ABRHÁM, J. - PULGRET, M. *Ekonomické a právní aspekty podnikání v EU*. Praha: C. H. Beck, 2007. 350 s. ISBN 978-80-7179-558-2.
- POTULKA, O. a kol. *Průvodce strukturálními fondy Evropské unie*. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, o. p. s., 2003. 195 s. ISBN 80-86684-02-4.

Zákony

- Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999.
- Nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 ze dne 11. července 2006 o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/1994.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském seskupení pro územní spolupráci.
- Nařízení Komise (ES) č. 1828/2006 ze dne 8. prosince 2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti a k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ze dne 16. prosince 1992, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., a 515/2002 Sb., Ústava České republiky.
- Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.

Internetové zdroje

- www.strukturalni-fondy.cz
- www.eur-lex.europa.eu
- www.euractiv.cz
- www.europa.eu
- www.czso.cz
- www.businessinfo.cz
- www.euroekonom.cz
- www.euroskop.cz
- www.mfcr.cz
- www.mmr.cz
- www.sagit.cz
- www.build.gov.sk
- www.nsrr.sk

Ostatní

- Publikace. *Abeceda fondů Evropské unie*. MMR ČR, Národní orgán pro koordinaci, září 2008.
- Publikace *Průvodce fondy Evropské unie*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, duben 2004.
- Národní rozvojový plán 2007 - 2007. MMR ČR, listopad 2005.
- Národní strategický referenční rámec ČR 2007 - 2013. MMR ČR, červen 2007.
- Národní strategický referenční rámec SR 2007 - 2013. Ministerstvo výstavby a regionálního rozvoja Slovenskej republiky, červen 2007.

Další možností, jak získat informace o Evropské unii, jsou tyto telefonní linky:

Eurofon 800 200 200 (česká linka, na kterou lze volat zdarma z pevné linky i mobilního telefonu) a

Europe Direct 00 800 67891011 (operátoři v Bruselu hovoří česky nebo slovensky).

Seznam použitých zkratk

- EU - Evropská unie
- SES - Smlouva o založení Evropského společenství (též Římská smlouva)
- SEU - Smlouva o Evropské unii (též Maastrichtská smlouva)
- ČR - Česká republika
- SR - Slovenská republika
- EHS - Evropské hospodářské společenství
- HSS - Politika hospodářské a sociální soudržnosti
- EK - Evropská komise
- SOZS - Strategické obecné zásady společenství
- NRP - Národní rozvojový plán
- NSRR - Národní strategický referenční rámec
- OP - Operační program
- ŘKV - Řídící a koordinační výbor
- MMR - Ministerstvo pro místní rozvoj
- SF - Strukturální fondy
- CF - Kohezní fond (Fond soudržnosti)
- HND - Hrubý národní důchod
- TOP - Tematický operační program
- ROP - Regionální operační program
- RR - Regionální rada
- PCO - Platební a certifikační orgán - Národní fond
- ORP - Obce s rozšířenou působností
- FO - Fyzické osoby
- PO - Právníkové osoby

Seznam tabulek, obrázků a grafů

Tabulky

Tabulka 1: Členění území ČR (NUTS - dle počtu obyvatel).

Tabulka 2: Členění území ČR (NUTS - dle počtu jednotek).

Tabulka 3: Změny ve struktuře cílů a finančních nástrojů

Tabulka 4: Způsobilost cíle "Konvergence".

Tabulka 5: Způsobilost cíle "Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost".

Tabulka 6: Fondy EU.

Tabulka 7: Finanční alokace pro období 2007 -2013 pro SR a ČR dle jednotlivých cílů.

Tabulka 8: Operační programy v ČR a finanční alokace z EU.

Tabulka 9: Operační programy v SR a finanční alokace z EU.

Tabulka 10: Navrhovaná zlepšení současné situace.

Grafy

Graf 1: Vývoj čisté pozice ČR vůči rozpočtu EU 2004 - 2009 (v mld. Kč)

Graf 2: Struktura příjmů ČR z rozpočtu EU v roce 2009

Graf 3: Vývoj příjmů z rozpočtu a plateb do rozpočtu EU 2004 - 2009 (v mld. Kč)

Graf 4: Rozložení příjemců podpory z Fondů EU v roce 2009

Graf 5: Podíl subjektů na čerpání z ERDF v roce 2009.

Graf 6: Podíl Fyzických a Právnických osob na čerpání z ERDF v roce 2009.

Graf 7: Čerpání FO z Operačních programů v roce 2009.

Graf 8: Čerpání z Operačních programů z ERDF v roce 2009 (Česká města).

Graf 9: Souhrnný stav čerpání k 7.1. 2010, EU a národní zdroje.

Graf 10: Průběh čerpání z fondů EU v roce 2009.

Graf 11: Žádosti o finanční prostředky z EU v ČR.

Graf 12: Žádosti o finanční prostředky z EU v SR.

Graf 13: Úspěšnost čerpání ze strukturálních fondů EU mezi "novými členskými zeměmi".

Graf 14: Aktivita měst v čerpání finančních prostředků ze SF a CF.

Graf 15: Otázka č. 2 Z jakého fondu jste čerpali finanční prostředky?

Graf 16: Otázka č. 3 Z jakého operačního programu (ze současného programového období)?

Graf 17: Otázka č. 4 Na jaký konkrétní projekt?

Mapy

Mapa 1: Mapa krajů (NUTS III) a regionů soudržnosti (NUTS II).

Schémata

Schéma 1: Posloupnost jednotlivých dokumentů.

Schéma 2: Modelové schéma implementace operačních programů.

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník

Příloha 2: Stropy použitelné pro míry spolufinancování (podle článku 53)

Příloha 3: Schéma fondů EU a jednotlivých Operačních programů

Příloha 1 - Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Dita Kokštejnová a jsem studentkou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích oboru „Obchodní podnikání se specializací na cestovní ruch“. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který je zcela anonymní. Získané informace budou použity výhradně pro zpracování diplomové práce na téma „Právní aspekty související se získáváním finančních prostředků ze Strukturálních fondů EU“.

Předem Vám děkuji za Vaši ochotu a čas strávený vyplňováním dotazníku.

1. Název organizace za kterou jste žádali o finanční prostředky ze Strukturálních fondů EU:

.....

2. Z jakého fondu jste čerpali finanční prostředky?

.....

3. Z jakého operačního programu?

(ze současného programového období 2007 - 2013)

.....

4. Na jaký konkrétní projekt?

.....

5. Jakou výši finančních prostředků jste získali na tento konkrétní projekt?

.....

6. Kolik procent rozpočtu daného projektu tato dotace činila?

.....

7. Jaké specifické podmínky jste museli k získání dotace splnit (byli-li takové)?

.....

8. Vyskytly se v průběhu procesu žádosti o dotaci nějaké komplikace/problémy?

Pokud ano, jaké?

.....

9. Jaký je Váš názor na současný systém upravující čerpání finančních prostředků ze Strukturálních fondů EU?

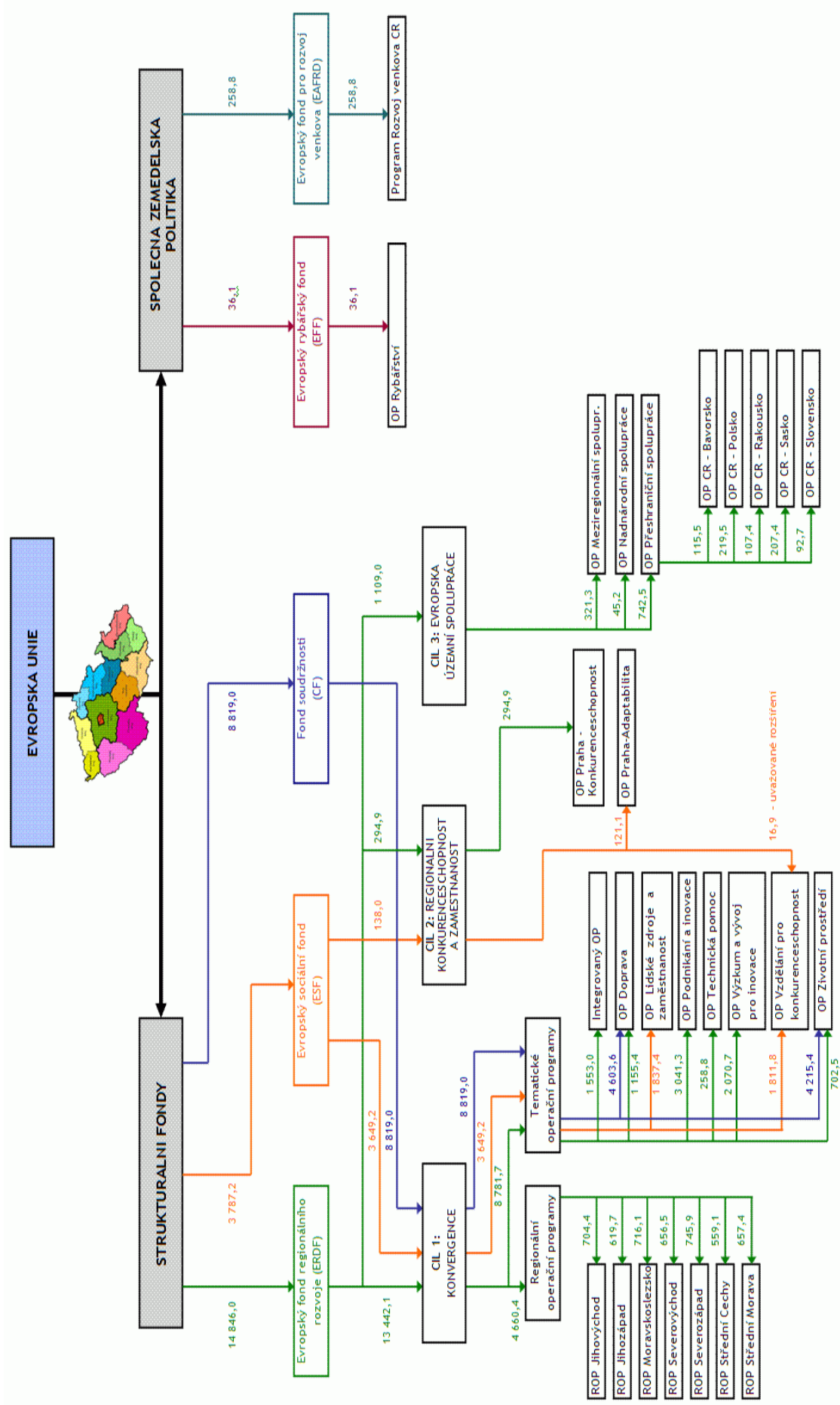
.....

10. Plánujete do budoucna i další projekty, které budou financovány ze Strukturálních fondů EU? Pokud ano, jaké?

.....

Stropy použitelné pro míry spolufinancování
(podle článku 53)

Kritéria	Členské státy	Evropský fond pro regionální rozvoj a Evropský sociální fond Podíl způsobilých výdajů v procentech	Fond soudržnosti Podíl způsobilých výdajů v procentech
1. Členské státy, jejichž průměrný HDP na obyvatele za období 2001–2003 byl nižší než 85 % průměru EU-25 za stejné období	Česká republika, Estonsko, Řecko, Kypr, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Polsko, Portugalsko, Slovinsko, Slovensko	85 % na cíle „Konvergence“ a „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“	85 %
2. Jiné členské státy než státy uvedené v bodě 1, které jsou ke dni 1. ledna 2007 způsobilé pro přechodný režim Fondu soudržnosti	Španělsko	80 % na cíl „Konvergence“ a na regiony „postupně zařazované do financování“ v rámci cíle „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ 50 % na cíl „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ mimo regiony „postupně zařazované do financování“	85 %
3. Jiné členské státy než státy uvedené v bodech 1 a 2	Belgie, Dánsko, Spolková republika Německo, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Finsko, Švédsko a Spojené království.	75 % na cíl „Konvergence“	—
4. Jiné členské státy než státy uvedené v bodech 1 a 2	Belgie, Dánsko, Spolková republika Německo, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Finsko, Švédsko a Spojené království.	50 % na cíl „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“	—
5. Nejvzdálenější regiony uvedené v čl. 299 odst. 2 Smlouvy čerpající dodatečně přidělené finanční prostředky pro tyto regiony podle bodu 20 přílohy II	Španělsko, Francie a Portugalsko	50 %	—
6. Nejvzdálenější regiony uvedené v čl. 299 odst. 2 Smlouvy	Španělsko, Francie a Portugalsko	85 % na cíle „Konvergence“ a „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“	—

Zdroj: Programové dokumenty k jednotlivým programům; Částky jsou uvedené v miliónech Eur.